

משרד החינוך והתרבות
חוזר המנהל הכללי – נא/1

הוראות קבע, הוראות שעה והודעות

עמוד

סעיפים 1-86

7 חופשות לימודים בחגי חודש תשרי, התשנ"א

בטיחות וביטחון

1. מרכז מידע בנושאי בטיחות במוסדות לבטיחות ולגיהות 8

2. ענייני ביטחון, בטיחות ושעת חירום במוסדות החינוך 8

3.	הוראות והנחיות לבטיחות באש	15
4.	איסור נשיאה ואחזקה של כלים ומכשירים חדים	19
5.	השתלמויות בנושא החייאה	20
6.	איסור הרכבת "מלתעות"	20
בריאות		
7.	חידון במסגרת "יום בריאות הלב"	21
קליטת עלייה		
8.	ליווי בקליטה	22
9.	ערכת ספרים וחוברות לעבודה בגניילדים קולטיי עלייה	22
הנושא המרכזי: קליטת עלייה		
10.	הנושא המרכזי השנתי: קליטת עלייה ועולים	25
11.	השתלמות בנושא המרכזי במרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח	25
12.	חוברות לימוד באמצעות בולים בנושא "קליטת עלייה"	25
13.	המרכז להוראה-למידה פעילה / מכללת לוינסקי	27
דמוקרטיה ודו־קיום		
14.	שאלות חינוכיות מתחום האקטואליה	27
איכות החיים והסביבה		
15.	סיכום תחרות בית הספר היפה בישראל, שנת התש"ן	28
בחינות בגרות וגמר		
16.	בחינות בגרות באנגלית ברמת ארבע יחידות לימוד	30
17.	מתמטיקה, תכנית חדשה, רמת 3 י"ל, מבנה השאלון בהתשנ"א ובהתשנ"ב	30
18.	מבחן גמר במתמטיקה, רמת מסמ"ס, הבהרה	31
19.	בחינות הבגרות לנבחנים אקסטרניים – תיקונים	31
20.	נושאים לבחינות הבגרות ב"דינים ומבוא" – קיץ התשנ"א	32
21.	התכנית המעודכנת של יחידה ו' בהיסטוריה, קיץ התשנ"א	32
22.	שאלוני בחינות הבגרות בספרות ובלשון לעולים חדשים (כיתות י"ב), קיץ התשנ"א	35
23.	בחינת בגרות חיצונית בספרות עברית לתלמידים עולים חדשים, קיץ התשנ"א	36
24.	שינויים בתכנית בחינות הבגרות בספרות בבתי הספר הכלליים, קיץ התשנ"ב	38
תכניות לימודים וספרי לימוד		
25.	המקצוע "הבעה והבנה" בחטיבות הביניים	39
26.	פרסומי האגף לתכניות לימודים בחודשים אדר-אב, התש"ן	39

27.	תיקונים והשלמות לחוזר מיוחד ו' התש"ן, "רשימת ספרי הלימוד המאושרים ומחיריהם לשנת הלימודים התשנ"א (היחידה לאישור ספרי לימוד)	43
כוח אדם ותנאי שירות		
28.	תמריצים לעובדי הוראה וחינוך	38
29.	עובד הוראה בשנת שבתון הנקרא לשמש כממלא מקום	57
30.	עובד הוראה היוצא למחצית שנת שבתון	57
31.	ניכוי ממשכורתם של עובדי הוראה עבור הקרן לביטוח הדדי מייסודה של הסתדרות המורים בע"מ בשנת הביטוח 1991	57
32.	יציאה למילואים	59
33.	מורשה הקרן קיימת לישראל	59
34.	חוק שירות המדינה (סיווג פעילות מפלגתית ומגבית כספים)	60
35.	גמול ביניים	60
36.	גמול השתלמות בעד הסמכה לחטיבת הביניים למורה מוסמך על סמך בחינות מילואים	61
37.	החזרי שכר לימוד לעובדי הוראה בשנת הלימודים התשנ"א	62
38.	קו פתוח לתלמידים	65
סיוע וייעוץ		
39.	הודעה להורים על הפניית ילדים לבדיקה פסיכולוגית או לשיחה טיפולית	65
מנהל חינוכי		
40.	רשימת מבצעי ההתרמה שאושרו לשנת הלימודים התשנ"א	66
41.	מבצע "הקש בדלת" ומתן הרצאות בבתי ספר	68
42.	איסור השלכת חומר המכיל טקסטים מכתבי הקודש	68
43.	מינויים חדשים	68
משטרו ונוהגו של בית הספר		
44.	הוראת שינון – מתן הזדמנות לתלמיד להסביר את התנהגותו לפני שנוקטים באמצעי הענשה	69
45.	הרחקת תלמיד מבית הספר	69
השתלמויות וימי עיון		
46.	קורסי השתלמות בהבעה ובהבנה למורים על-יסודיים	70
47.	תכניות לבירור מהות הציונות בהקשרים אקטואליים	71
48.	מסלול לימודים "אוטונומיה מהלכה למעשה"	72
49.	השתלמויות בבית הספר לעובדי הוראה בכירים	72
50.	"מכון למנהלים" בבית הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית	74
51.	השתלמות למנהלים ולבעלי תפקידים בחינוך העל יסודי – חול-המועד סוכות	75

עמוד

52. לימודי יהדות לעובדי הוראה בשנת שבתון ובשנת עבודה שוטפת 75
53. "משחקים ואמנויות" במכללת לוינסקי לחינוך 77

מחשבים

54. "רמה", מערכת מחשב חדשה של המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח) 78

תקשורת וטלוויזיה

55. מהפכת התקשורת בישראל והשפעתה על מערכת החינוך והתרבות .. 79
56. היערכות הטלוויזיה לשנת הלימודים התשנ"א 82

הודעות שונות של מפמ"רים

57. הודעות המפמ"ר לחינוך גופני 82
58. הודעות המפמ"ר למתמטיקה 91

אירועים ואישים

59. יום הזיכרון לזלמן ארן 91
60. ציון 50 שנה לפטירתו של זאב ז'בוטינסקי 92

עזרי לימוד

61. הסרט התייעודי "טיסה ישירה" 92
62. קלטת וידיאו על תרבות האירוח של יהדות מצרים 93
63. "היופי והקלע" – סרט טבע על הצבי 93
64. הסרט "הסליחה", סעיף 353 בחוזר ש/8 93
65. המרכז להעמקת החינוך היהודי במחוז חיפה 94
66. "התיאטרון התלמודי" – תיאטרון בובות 94

תרבות

68. הצגות לילדים ולנוער 95
69. פרסומים ופעילויות במרכז למורשת יהדות המזרח 101

ארגונים – הודעות ופעולות

70. הודעות יד יצחק בן צבי 101
71. הודעות החברה להגנת הטבע 104

ספריות

72. הודעות המחלקה לספריות 105

ספרות ילדים ונוער

73. הודעות המדור לספרות ילדים ונוער 106

פרסומים

74. פרסומי האגף לשירותי חינוך ורווחה 106
75. חוברת חדשה – שפה ותרבות 108
76. ביטאון המורה לערבית 108

עמוד

77. הקובץ "יהודי ברית המועצות" 108
78. משלוח חומר שיצא על ידי משרדנו בשנת הלשון העברית לאקדמיה ללשון 108

טיולים וביקורים במוזיאונים ובאתרים

79. בית התנ"ך בתל-אביב 109
80. מוזיאון יהדות בבל 109
81. תצפיות לימודיות בסיור אוויר של חברת "שמי הארץ" 110
82. ביקור בעיר חדרה ובמוזיאון החאן שלה 110
83. מסגרת ייחודית לטיולים בגליל 110

חינוך חברתי ובלתי פורמאלי

84. בית יגאל אלון – הכנה לצה"ל לתלמידי י"ב 111
85. מרכז זלמן שזר – תחרות חיבורים ארצית על יהדות ספרד 111
86. ביטול סעיף 434 בחוזר ש/10: תכנית חמו – חינוך מפעיל ומונע 112

נספחים

- נספח א מערכת השידורים של הטלוויזיה החינוכית לשנת הלימודים התשנ"א 113
נספח ב ביבליוגרפיה מוערת לעובדי הוראה וחינוך – 87 (היחידה לאישור ספרי לימוד) 114

**שינויים ושיפורים במערך הדיור של המשרד
בירושלים**

בחודש ספטמבר יימשך תהליך העברת יחידות
במשרדנו בירושלים למשכן קבע.

לרגל ההעברות ייתכנו קשיים ואי-נוחות בהשגת
קשר עם המשרד, ואנו מבקשים מראש את סליחת
הפונים.

לאחר השלמת ההעברות יפרסם המשרד רשימה
מעודכנת של יחידותיו ומספרי הטלפון שלהן שתור
בא לידיעת כל מוסדות החינוך.

לתשומת לב: כתובת המשרד בירושלים, על כל
יחידותיו, נשארה כשהייתה:

משרד החינוך והתרבות, ירושלים 91911.

**חופשות לימודים
בחגי חודש תשרי, התשנ"א**

ראש השנה: כ"ט באלול התש"ן-ג' בתשרי התשנ"א (19-22 בספטמבר
1990).

יום הכיפורים: ט'-י' בתשרי התשנ"א (28-29 בספטמבר 1990).

סוכות: י"ד-כ"ג בתשרי התשנ"א (3-12 באוקטובר 1990).

קיבלו בעבר הכשרה בתחום זה. נוסף לכך תיערכנה השתלמויות בנושאי ביטחון לשרתים, לגנות ולעוזרות לגנות.

2. היערכות לשעת חירום

במסגרת הכנת מערכת החינוך לשעת חירום תיערכנה פעולות השתלמות והדרכה כמפורט להלן:

(א) יינתן פרק שעת חירום במסגרת הכשרת מורים אחראים לביטחון.

(ב) לקראת יום הג"א במוסדות החינוך, שיתקיים בכ"ב באדר התשנ"א (6 במארכ 1991), תיערכנה השתלמויות של 4 שעות (רענון) למורים האחראים לצוותי העזרה הראשונה, יוכשרו צוותי כיבוי אש בבתי הספר, בהשתלמויות של שעותיים לתלמידים ולמורים, ותיערכנה השתלמויות בכיבוי אש למורים ולעובדי מוסדות חינוך.

(ג) בשנה זו תימשכנה פעולות הדרכה בנושא אב"ך, בבתי הספר העל יסודיים ובחטיבות הביניים. ההדרכה תבוצע על ידי מדריכי של"ח/גדנ"ע. במגמה להרחיב את פעולות ההדרכה בנושא ההתגוננות האזרחית, ובכלל זה אב"ך, תבוצע הדרכה בבתי ספר על יסודיים שאין בהם פעולות של"ח וגדנ"ע ובבתי ספר יסודיים (בכיתות הגבוהות), על ידי חיילות הג"א, מדריכות אוכלוסייה לשעת חירום (מאלש"חיות), ותוצגנה תערוכות הג"א בבתי הספר. גם בשנה זו יקויים ביום הג"א למוסדות חינוך תרגיל אב"ך, בעשרות בתי ספר על יסודיים ובשלושה בתי ספר יסודיים. לקראת התרגיל תקויים הדרכה בנושא אב"ך, באותם בתי ספר על ידי מדריכי של"ח והג"א.

(ד) במסגרת הכנסים של הפיקוח על הגנים עם הגנות תינתן בחודשים ינואר ופברואר 1991 הדרכה לגנות בנושא תרגיל הירידה למקלטים.

(ה) במסגרת היערכות מערכת החינוך לשעת חירום תוכנס בשנת הלימודים התשנ"א, בכמה בתי ספר יסודיים במחוז הצפון, מהדורה ניסויית של מערכי שיעור בנושא חינוך לביטחון ולשעת חירום.

(ו) ימי העיון וההשתלמויות השונים ייערכו על ידי מחוזות החינוך והרשויות המקומיות בשיתוף עם מחוזות הג"א. הנחיות מפורטות תפורסמנה בנפרד.

בטיחות וביטחון

1. במוסד לבטיחות ולגיהות הוקם מרכז מידע הנותן שירות בכל נושאי הבטיחות הקשורים למערכת החינוך. מנהלים ועובדי הוראה יכולים להשתמש בשירותי מרכז המידע. לקבלת שירות ממרכז המידע ניתן לפנות בכתב לכתובת זו: המוסד לבטיחות ולגיהות, מרכז מידע, רח' מאז"ה 22, תל-אביב, טל' 03-297311-2, פקס' 03-299331.

1. **מרכז מידע בנושאי בטיחות במוסד לבטיחות ולגיהות**

2. א. השתלמויות עובדי חינוך

1. ביטחון שוטף

בשנת הלימודים התשנ"א יימשך אימון מורים בנשק (הכשרה ורענון), כמתחייב מהוראות משרד הפנים, ויאומנו מורים בנשק המיועד לטיולים. כמו כן תתקיימה השתלמויות בנות יומיים למורים אחראים לביטחון (אחב"טים) במוסדות חינוך שלא

2. **ענייני ביטחון, בטיחות ושעת חירום במוסדות החינוך**

3. בטיחות

(א) בשנת הלימודים התשנ"א תימשכנה ותועמקנה ההשתלמויות בנושאי בטיחות לקבוצות אוכלוסייה שונות במערכת החינוך (מורים אחראים על בטיחות, מורים לחינוך גופני, מדריכים מקצועיים, גננות, עוזרות, שרתים וכו'). כמו כן יימשכו ימי העיון למנהלי בתי הספר.

(ב) מתחילת שנת הלימודים תימשכנה ההשתלמויות למורים בבתי הספר היסודיים ולגננות במחוז הדרום, בנושא "מניעת כוויות ותאונות בית". ההשתלמויות תיערכנה במסגרת יישובית או בית-ספרית, לפי הצורך, ותלווינה על ידי צוות היגוי. במסגרת זו יוכשרו המשתלמים להדריך בנושא בכיתות בית הספר וגני הילדים בעזרת ערכת הדרכה מיוחדת שהוכנה לצורך זה.

(ג) בשנת הלימודים התשנ"א תוכנס במחוזות תל אביב והמרכז מהדורה ניסויית של מערכי שיעור ודפי עבודה העוסקים במניעת תאונות. לקראת הכנסתה של המהדורה תיערכנה ההשתלמויות למורים שישתתפו בניסוי.

4. השתלמויות שונות

(א) "החייאה"

תימשך ותוגבר פעולת ההדרכה ההחייאה במערכת החינוך. הפעולה תקיף את כל הגננות והמורים לחינוך גופני. כמו כן יוכשרו במסגרת זו מורים, מדריכים ועובדי פנימיות ומתנ"סים, מדריכי החברה להגנת הטבע, מורים בבתי הספר ועוד.

נוסף לאמור לעיל קיימת היערכות רחבת היקף של גופים שונים, בעידוד משרד החינוך והתרבות, להרחיב במידה משמעותית ביותר את ההדרכה בהחייאה לתלמידי בתי הספר העל יסודיים.

(ב) "הישרדות"

תיערך פעולת הדרכה במוסדות החינוך ברחבי יהודה, שומרון ועזה, שתקיף את כלל התלמידים, המורים ונהגי האוטובוסים המסיעים ילדים, תכשיר אותם להתמודד במצבי לחץ ומצוקה, ותקנה למבוגרים מיומנות תפקוד בעת מצוקה כדי למנוע או לצמצם את ממדי הפגיעות, אם וכאשר יתרחש אירוע ביטחוני או בטיחותי.

5. השתתפות בהשתלמויות

מנהלי מוסדות החינוך נדרשים לשחרר את המורים לפעילויות האימון וההדרכה ולדאוג להשתתפותם בהשתלמויות. במידת האפשר יבטיחו המנהלים את מילוי שעות ההיעדרות על ידי מורי בתי-הספר, אך הם רשאים להעסיק גם ממלאי מקום למורים המשתלמים והמתאמנים.

ב. הסברה

1. ביטחון

בשנת התשנ"א תימשך ותועמק פעולת ההסברה לתלמידים בבתי-הספר בנושא "זהירות מפני מטענים חשודים". הפעולה תיערך במסגרת כיתתית או דו-כיתתית, ותימשך כשעה. את הנושא לכיתות ה"ב יעבירו חבלי המשטרה וקציני הביטחון ברשויות המקומיות, ולתלמידי כיתות א"ד יועבר הנושא על ידי המורים, על פי חומר הדרכה שנמסר לבתי-הספר. התיאום עם מוסדות החינוך יבוצע על ידי קציני הביטחון המקומיים. מנהלי מוסדות החינוך מתבקשים לשתף פעולה ולסייע, כדי שהפעולה תשיג את מטרותיה.

2. שעת חירום

(א) מערך הג"א, בתיאום עם מערכת החינוך, יציג במהלך שנת הלימודים בבתי-הספר תערוכות ניידות לאמצעי התגוננות אזורית להדרכת מורים ותלמידים.

(ב) הספר "מצבי חירום – אתה יכול להציל חיים" יצא לאור על ידי מפקדת ראש הג"א, באמצעות ההוצאה לאור של משרד הביטחון. עותק הספר, הכולל מגוון נושאים בתחומי ההתגוננות האזרחית, הופץ בהתשנ"ט לבתי הספר. תוכן הספר יכול לשמש בסיס להדרכת ההתגוננות האזרחית בבתי-הספר.

3. בטיחות

גם בשנה זו יוכנו ויחולקו למוסדות החינוך כרזות, סימניות וחומר נוסף בנושא הבטיחות. תקוימנה תערוכות בטיחות סביבתית, תיערכנה תחרויות ברמות ובמסגרות שונות, ויערך שבוע בטיחות ארצי.

4. תשדירי שירות וסרטי וידאו

תימשך הקרנת תשדירי שירות בטלוויזיה החינוכית בנושא ביטחון ובטיחות. תיעשה פעולה להפצת סרטי וידאו למרכזים

הפדגוגיים בנושאי ביטחון ובטיחות, לשימושם של מוסדות החינוך.

ג. תרגילים

1. כל בית ספר יתורגל בשנת הלימודים בתרגיל פינוי ובתרגיל עירנות.
2. כל מוסד חינוך (בית ספר וגן ילדים) יבצע בתחילת שנת הלימודים תרגיל ירידה למקלטים. כמו כן, יתורגלו מוסדות החינוך בירידה למקלטים במסגרת יום הג"א הארצי. פרטים יפורסמו בנפרד.

ד. תחרויות בירי

גם השנה תתקיימה תחרויות בירי ברמה מקומית, מחוזית וארצית, וזאת במגמה להעלות את רמת הבטיחות, התפעול והקליעה של מחזיקי הנשק. האימונים לקראת התחרויות יתקיימו בשעותיהם החופשית של עובדי ההוראה (בחופשות ובשעות אחרי-הצהריים).

ה. ריתוק עובדי הוראה למקום עבודתם בשעת-חירום

לפי חוק שירות העבודה בשעת-חירום התשכ"ז (1967) ירותקו בשעת-חירום כל עובדי מערכת החינוך פטורי הגיוס למקומות עבודתם, לפי צווי ריתוק קולקטיביים שיוצאו על ידי מפקחי כוח-אדם במשרד העבודה והרווחה ויימסרו בשעת חירום לכל מוסדות החינוך. מן הראוי לציין, שצו זה אינו פוטר את העובדים מהחובה להתייצב לשירות צבאי, כל אימת שייקראו לכך.

ו. עדכון "תיק השטח"

בהתאם לדרישת כוחות הביטחון יעודכנו גם בשנה זו "תיקי השטח" של בתי הספר.

ז. חוק להארכת תוקף תקנות שעת חירום לאבטחת מוסדות חינוך התש"ן, 1990

תוקפן של תקנות שעת חירום (אבטחת מוסדות חינוך) התשל"ד-1974 הוארך עד יום א', ט"ז בניסן התשנ"א (31 במארכ 1991). תוקפן של התקנות הוארך, בין היתר, למטרות אלה:

1. לאפשר לקרוא להורים לשמור במוסדות חינוך.
2. לאפשר לקרוא ולחייב את עובדי המוסד, וכן מורים והורים, לבצע סריקת בוקר.

ח. רשימת הוראות הבטיחות בחוזרים השונים

הננו לחזור ולהפנות את תשומת הלב לכך, שבחוזר מט/1 (מ' 1.9.89), נספח ב', יש מראה מקום של כל הוראות השעה בנושא הבטיחות שיצאו משנת התשמ"ב, בציון מספר החוזר שהם פורסמו בו, שנת ההוצאה והנושא הנדון.

ט. החינוך לבטיחות בדרכים

1. החל משנת הלימודים התשמ"ט נכלל נושא "החינוך לבטיחות בדרכים" במערך לימודי החובה בגן הילדים ובכיתות א'-י' (ראה חוזר מט/1, סעיף 8). מנהלי בתי הספר והגנות מתבקשים להקפיד שהנושא יילמד במסגרת שעות הלימוד שהוקצו לכך.
2. החל משנת הלימודים התש"ן יש לציין בגיליון ההערכה לתלמיד על ידי הערה או על ידי ציון, שהנושא נלמד במהלך השנה.
3. בטיחות בדרכים
(א) נושאים לטיפול קבוע

1. גני ילדים: יש לחזור ולשנן לתלמידים את הוראות הבטיחות בדרכים במשך כל שנת הלימודים. גנות שקיבלו מהפיקוח על הוראת הבטיחות בדרכים את אבזרי הסימולציה (רמזור, מעבר חצייה וכו') ואת תכנית הלימודים "זהרור", תשתמשנה בהם כחומר עזר.

2. בתי ספר יסודיים: יש לחזור ולשנן לתלמידים את הוראות הבטיחות בדרכים במשך כל שנת הלימודים. מחנכות כיתות א' יכולות להיעזר בפרויקט "ילדים בכביש" בהוצאת מט"ח. מחנכות כיתות א'-ד' ביישובים העירוניים יכולות להיעזר בתכנית הלימודים "הדרך הבטוחה". מחנכות כיתות ד'-ו' ביישובים העירוניים יכולות להיעזר בתכנית הלימודים "אור" (רכיבה על אופניים) ובתכנית הנלמדת במגרשי ההדרכה. מחנכות כיתות ב'-ד' יכולות להיעזר בתכנית הלימודים "מדינת אל תאונה", ומחנכות כיתות ה'-ו' יכולות להיעזר בתכנית הלימודים "משפחה על גלגלים", בהוצאת מט"ח.

3. מגרשי הדרכה: ביישובים שמופעלים בהם מגרשי הדרכה מנהלי בתי-הספר יכולים להיעזר במגרשים אלה להעברת הנושא לתלמידיהם. המגרשים מיוע-

דים לתלמידי כיתות ד'ו'. ניידות ההדרכה תגענה לבתי-הספר ביישובים שאין בהם מגרשי הדרכה.

4. מנהלי בתי הספר יקפידו על הפעלת משמרות הזהירות (משמרות הזה"ב) בכל שנת הלימודים, וידאגו שכיתות ה'ו' יקבלו את ההכשרה להפעלת המשמרות. ביישובים העירוניים הפעלת המשמרות היא חובה במעברי החצייה הנמצאים בקרבת המוסד החינוכי.

5. מנהלי בתי הספר וסגלי עובדי ההוראה יכולים להסתייע בלימוד הנושא במפקחים על הוראת החינוך לבטיחות בדרכים בלשכות המחוזיות.

6. חטיבות הביניים: מחנכי כיתות ז'ט' ייעזרו במורות חוץ להעברת הנושא בכיתות, ומנהלי חטיבות הביניים ידאגו לשיבוץ הנושא במערכת השעות.

(ב) נושאים שיש לטפל בהם בשבוע הראשון

1. מנהלי בתי הספר מתבקשים להורות, שביום הראשון ללימודים יועלה בכל הכיתות נושא הבטיחות בדרכים על ידי מחנכי הכיתות. המחנכים ידונו עם התלמידים על הדרכים הבטוחות להליכתם לבית-הספר ולשובם ממנו, ידגישו את חשיבות החצייה כהלכה, ההליכה במדרכה, הכללים היסודיים לבטיחות בדרכים וההיעזרות בתלמידי משמרות הזה"ב.

2. בגני הילדים ובכיתות א' תקדיש מחנכת הכיתה ביום הראשון לשנת הלימודים שיעור מיוחד לדרכי ההתנהגות בדרך. המחנכת בכיתה א' תצא עם הילדים לכביש הסמוך למוסד החינוך ותתרגל אותם בחציית כבישים כהלכה, וכן בשימוש במדרכות ובשולי הכביש. הגננת תיעזר בחזרת "זהירות בדרכים" – תדריך לגננת" ובסרטון "הליכה כהלכה" (המלווה בחוברת) בהוצאת הפיקוח על הוראת הבטיחות בדרכים, שנשלחו לכל גני הילדים ומוסדות החינוך.

3. בבתי-ספר המפעילים משמרות זהירות בדרכים יורה המנהל, שפעולת המשמרות תתחיל ביום הראשון ללימודים. יוצבו למשמרות אך ורק תלמידי כיתות ה'ו' שהוכשרו לתפקיד.

4. הציוד של תלמידי משמרות הזה"ב יועמד לרשות התלמידים ביום הראשון לפתיחת שנת הלימודים החדשה.

5. בבתי-הספר המפעילים משמרות זה"ב יבדוק המנהל את תקינות מעברי החצייה בסמוך למוסד החינוך, את תקינות הציוד של המשמרות ואת מיקום המשמרות בעת הפעלתן.

6. בבתי הספר שבמסגרת יוחא"י ויול"א, או במסגרת אחרת של הארכת השהות, יש להתאים את זמן הצבת המשמרות בשעות הצהריים לזמן סיום הלימודים בכיתות הנמוכות בבית הספר.

7. מנהלי בתי הספר היסודיים מתבקשים להקפיד על חלוקת תכנית הלימודים לכיתות א', "ילדים בכ" ביש", בבית ספרם. יש להנחות את המחנכות של כיתות א' להסביר להורי התלמידים באספת ההורים הראשונה, כיצד לעבוד עם ילדיהם על התכנית.

8. בכל מקרה של צורך בבירורים ובהבהרות ניתן לפנות לפיקוח על הוראת הבטיחות בדרכים בלשכה המחר זית. באמצעות הפיקוח ניתן גם להשיג תלבושות וציוד למשמרות הזה"ב.

י. "טרמפים"

המחנכים והמורים יסבירו לתלמידים, בשבוע הראשון ללימודים, את הסכנות הכרוכות בנסיעות בטרמפים, עם נהגים בלתי מוכרים, ויאסרו על התלמידים נסיעות כאלה. המורים גם ידגישו לתלמידים, שיש להעדיף את הנסיעה בתחבורה הציבורית, הן מהבחינה הביטחונית והן מהבחינה הבטיחותית.

א. הוראות בטיחות באש באספות, בחגיגות ובטקסים

1. הוראות בטיחות כלליות

- החגיגה על כל שלביה תתבצע בהשגחה ובפיקוח של סגל המורים ועובדי המוסד החינוכי ובסיועם של הורים מתנדבים.
- המנהל יפרט את כללי ההתנהגות הקשורים לחגיגה לכל המורים, והם יעבירו אותם לכלל התלמידים.
- המנהל ימנה אחראי לבטיחות לחגיגה. האחראי לבטיחות יכין תכנית פינוי או סדר פעולות שיש לבצע בשעת חירום, וימסור המחיות לסגל המורים בהתאם.

3. הוראות והנחיות לבטיחות באש

ד. יש לדאוג שבעת החגיגה/הטקס יימצא מגיש עזרה ראשונה עם הציוד הרפואי.

2. הוראות בטיחות באולם

- א. אין לקיים חגיגה בצריפים מסוג "פיאו" או בצריפים דליקים.
- ב. אין לקיים חגיגה באולם שאין בו התקנים לכיבוי אש.
- ג. המנהל יאשר קיום חגיגה באולם רק לאחר שבדק שיש בו סדרי בטיחות נאותים.
- ד. האחראי הבית-ספרי לבטיחות יכין תכנית לפינוי האולם במקרה חירום.
- ה. התלמידים ייכנסו ויצאו מהאולם לפי סדר הכיתות ובליזוי המורים, שיהיו צמודים לכיתותיהם כל זמן החגיגה/הטקס/האספה.
- ו. יש להושיב את תלמידי הכיתות הנמוכות קרוב לפתחי היציאה.
- ז. המעברים באולם יהיו פנויים.
- ח. אין לנעול את האולם כל זמן שנמצאים בו תלמידים.
- ט. מגיש עזרה ראשונה יימצא באולם, ולרשותו ציוד רפואי מתאים.
- י. באולם או בקרבתו יימצא מכשיר טלפון להתקשרות נוחה ומהירה בעת הצורך.
- יא. לא יורשה עישון באולם, ולא תורשה הדלקת אש בו (למעט הדלקת נרות).

ב. במות

1. הבמות חייבות בבדיקת תקינות ויציבות על-ידי בעל מקצוע. לא תוקם במה על בסיס בלתי יציב, כגון כיסאות ושולחנות. גובה הבמה לא יעלה על 40 ס"מ (למעט אולמות שבהם הבמה קבועה).
2. יש להתקין אמצעי עלייה וירידה אל הבמה וממנה שיהיו מתאימים ויציבים.

ג. חשמל

1. מערכת התאורה תותקן אך ורק על-ידי חשמלאי מוסמך, והוא יבדוק את תקינות חיבורי החשמל לפני תחילת החגיגה.
2. תלמיד לא יורשה להפעיל מכשיר הקשור לרשת החשמל אלא לאחר בדיקת חשמלאי מוסמך ובאישור של המנהל או האחראי לבטיחות שמונה על-ידו.

3. אין לתלות או להדביק קישוטים, שרשרות, כרזות ואבזרי נוי על גופי תאורה ועל חוטי החשמל.

4. מערכת החשמל תוגן באמצעות ממסר מגן נגד התחשמלות.
5. הארכת חוטי חשמל תיעשה אך ורק באמצעות כבלים מאריכים תקינים ותקינים.
6. רצוי ומומלץ שמערכת החשמל תותקן בגובה של 2.5 מטרים ומעלה.

ד. בטיחות באש

1. א. יש להכין אמצעי כיבוי אש הכוללים מטפי כיבוי ודליי חול ומים בקרבת מקום החגיגה/הטקס ובהישג יד. יש למנות אחראי על הבטיחות וחוליה לתפעול ציוד הכיבוי.
- ב. בכל פעילות של הדלקת אש תימצא שכמיית ווטרג'ל במקום האירוע.
2. אין לחמם את אולם החגיגה במכשיר חימום בעל להבה גלויה.
3. המנהל, או האחראי לבטיחות שמונה על-ידו, יקבעו נהלים לפינוי מהיר ומסודר של התלמידים בשעת שרפה.
4. טקסי אש למיניהם (הדלקת משואות, סיסמאות אש, לפידים וכד') יתקיימו בחצר, ולא באולם.
5. בטקס שיעשה בו שימוש באש, באבוקות, בסיסמאות אש וכדומה יש לנהוג בהתאם לכללים אלה:
 - א. המנהל או האחראי לבטיחות יתכננו את נושאי הבטיחות.
 - ב. המדורה, הסיסמה, האבוקה וכד' תוכנה מבעוד מועד.
 - ג. מותר להשתמש בחומר דליק מסוג סולר או קרוסין (נפט), שיהיה ספוג ביד או בחומרי הבעירה. אין להשתמש בחומר דליק אחר. יש להקפיד במיוחד לא להשתמש בחומרים נדיפים ודליקים כגון בניין, כוהל, אצטון וכד'.
 - ד. הצתת האש, האבוקה או הסיסמה תתבצע אך ורק על-ידי מבוגר או על ידי תלמידי כיתות י"א-י"ב.
 - ה. חל איסור מוחלט להוסיף חומר דליק בעת הבעירה.
 - ו. יש להקפיד ולהציב את האבוקות במרחק מינימלי של 2.5 מ' זו מזו.
 - ז. מפקד אש יתקיים בשטח פתוח בלבד, נקי מעשבים, מקוצים ומחומר דליק אחר, ובנוכחות מבוגר.

- ח. יש להודיע לתחנת מכבי האש המקומית על קיום מפקד/טקס אש. מומלץ לקיים הדרכה ולקבל הנחיות בשימוש באמצעי כיבוי אש.
- ט. יש להכין מבעוד מועד אמצעים לכיבוי אש בשטח המפקד/הטקס. בגמר האירוע תהיה קבוצת תלמידים בהשגחתו של האחראי על הבטיחות אחראית לכיבוי מושלם של המדורה, הסיסמה או האבוקה/המשואה.
- י. הנחיות בטיחות נוספות לגבי תהלכות ולפידים ראה בחוזר מיוחד ב' (התשמ"ב), פרק 4, "הוראות בטיחות לל"ג בעומר".
- יא. האחראי לבטיחות אש בטקס, בחגיגה, בתהלכות, במפגן וכד' ידאג שכללי הבטיחות לשימוש באש ולמניעת שרפות יהיו ידועים ומובנים לכל בעלי התפקידים ולכל החניכים, בהתאם לרמות השונות, ולהקפיד על ביצועם בעת ההכנות לטקס, במהלך הטקס ובסיומו.
- יב. בתום הטקס ידאג האחראי לכיבוי מוחלט וסופי של כל לפיד, מדורה, להבה, גחלים וכד'.
- יג. כששתמש במונח "אש" הכוונה לאש בכל צורותיה, אלא אם כן צוין אחרת.

ה. להלן ההנחיות לאחראי על הבטיחות באש:

1. אש תודלק בשטח פתוח בלבד, נקי מעשבים, מקוצים ומחומר דליק אחר ובנוכחותו של מבוגר. בעת הצתת אש יש לבדוק את כיוון הרוח ולהיזהר מהסטת הלהבה לכיוון המצית.
2. מומלץ להודיע למכבי אש מקומיים על קיום הטקס שבו תהיה הדלקת אש ולקיים הדרכה באמצעי כיבוי ובשיטות כיבוי למבוגרים ולתלמידים הבוגרים.
3. יש להכין אמצעי כיבוי אש הכוללים מטפי כיבוי, דליי חול ודליי מים בקרבת מקום ובהישג יד. יש למנות אחראים לתפעול הציוד בעת חירום.
4. יש לקבוע נהלים לפינוי ולפעילות (בהתאם לקבוצות ולתפקידים שונים) בשעת שרפה או בשעת חירום.
5. המדורות, האבוקות והמתקנים שבהם יהיה שימוש באש יוכנו מבעוד מועד ויבדקו שוב סמוך לתחילת הטקס.
6. חומר הדלק להצתה או לאבוקות יהיה בד ספוג בסולר או בקרוסין (נפט) בלבד, ובשום פנים ואופן לא דלק אחר. יש להקפיד במיוחד לא להשתמש בחומרים נדיפים מאוד ודליקים, כגון בנזין, כוהל, אצטון וכד'.

7. הצתת האבוקות, המדורות והמתקנים תהיה אך ורק על ידי מבוגר.
8. חל איסור מוחלט להוסיף חומר דלק או לשפוך חומר דלק למדורה, ללפיד או לאבוקה.
9. חל איסור מוחלט לזרוק לאש מכלי לחץ (ספריי) או חומרים העלולים להתפוצץ (כגון אסבסט, כדורים, אבק שרפה וכדו').
10. יש להקפיד על מרחק מינימלי של 2.5 מ' בין התלמידים לבין הלהבות.
11. בעת ביצוע תהלכות לפידים יש להקפיד על כללים אלו:
 - א) מסלול התהלכות ייקבע באופן שהוא יפזר את הצופים על שטח מרבי.
 - ב) רוחב המסלול יהיה פי שניים מרוחב הטורים בתהלכות.
 - ג) סגירת המסלול בעת תהלכות או מפקד תיעשה באופן שכל ארבעה מטרים תהיה יציאה ברוחב של מטר אחד. בין קבוצת הולכים אחת לשנייה יהיה מרווח של 3.5 מ' לפחות, ובין שורה אחת לשנייה – פעם וחצי אורך הזרוע (אורך הלפיד לא יעלה על אורך הזרוע).
 - ד) לכל קבוצת חניכים יש למנות אחראי.
 - ה) קופסאות שימורים תותקנה בקצה הלפיד באופן שבמקרה של שרפה ניתן יהיה להדק את פני הקופסה אל הקרקע ולהחניק את הלהבה. קצות הקופסה יהיו ישרים ומשוקעים בפטיש.
- ו) יש לתרגל את החניכים בהחנקת הלהבות.
12. בעת הדלקת מדורות יש להקפיד על מרחק סביר (בהתחשב בגודל המדורה וברוח) בין החניכים ללהבות.
13. חל איסור מוחלט להשתמש בחומרים פירוטכניים בעת טקסי אש.
14. בגמר האירוע תהיה קבוצת משתתפים שמונו מראש על ידי האחראי אחראית לכיבוי מושלם של כל מדורה, לפיד, להבה, גחלים סיסמה או אבוקה. הכיבוי יהיה בהשגחתו ובאחריותו של האחראי לבטיחות באש.

4. איסור נשיאה ואחזקה של כלים ומכשירים חדים

בהמשך להוראה בסעיף 5 שבחוזר המיוחד ד', התשמ"ז – "אלימות" – אנו מבהירים בזאת, כי בכל מסגרות החינוך (הפורמאלי והבלתי פורמאלי) חל איסור מוחלט על נשיאה ואחזקה של סכינים קפיציים וכלים ומכשירים חדים ומסוכנים, העלולים לגרום לחבלה גופנית ולנוק ברכוש.

יחד עם זאת, בתי הספר יתירו לתלמידים לשאת כלים המשמשים אותם לצורך לימודיהם, באישור המורה האחראי. במקרים אלה יקפידו המורים להורות לתלמידים, כי השימוש בכלים אלה מוגבל לאותם לימודים.

מנהל בית הספר מתבקש לפרסם הוראה זו על גבי לוח ההודעות בבית הספר, בתקנון בית הספר ובהודעות להורי התלמידים.

כוחו של סעיף זה יפה גם לפעולות המבוצעות על ידי המסגרת החינוכית מחוץ לכותלי המוסד. הוראה זו מכילה בתוכה את הנכלל בסעיף 5 הנ"ל, והיא הקובעת.

5. השתלמויות בנושא החייאה

1. השתלמות מנהלים

הפקולטה לרפואה באוניברסיטת ת"א מקיימת, עם פתיחת שנת הלימודים התשנ"א, השתלמות מיוחדת למנהלי בתי ספר ולבעלי תפקידים בכירים במערכת החינוך בנושא "החייאה במצבי חירום".

ההשתלמות תיערך בבניין הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר באוניברסיטת תל-אביב, ביום ה', כ"ג באלול התש"ן (13 בספטמבר 1990), בין השעות 9-13.45.

החשיבות העליונה של היערכות מתאימה לנושא במוסדות החינוך עומדת ביסוד היוזמה להשתלמות. במטרה להבטיח נוכחות מלאה נקבע להשתלמות מחיר סמלי של 32 ש"ח בלבד, וכל משתתף יקבל חינוך את הספר "החייאה לכול" בהוצאת מט"ח.

לפרטים נוספים ניתן לפנות לגב' עינת גלבוע, מזכירת ההשתלמות, בטל' 03-5230063, או למוקד ההרשמה הטלפוני, 03-9345474.

2. השתלמות לאחיות בתי ספר

הפקולטה לרפואה באוניברסיטת ת"א מציעה עם פתיחת שנת הלימודים התשנ"א סדנה מיוחדת לאחיות בתי-ספר בנושא "החייאה בסיסית ומתקדמת".

הסדנה תיערך בבניין הפקולטה לרפואה על שם סאקלר באוניברסיטת תל-אביב, ביום ד', כ"ב באלול התש"ן (19 בספטמבר 1990), בין השעות 9-15.

גם להשתלמות זו נקבע מחיר סמלי, של 38 ש"ח בלבד, וכל אחות תקבל חינוך סט כרזות החייאה מהודרת בהוצאת מט"ח, בגודל 50x70 ס"מ, לתלייה במרפאת בית ספר.

לפרטים נוספים ניתן לפנות לגב' עינת גלבוע, מזכירת ההשתלמות, בטלפונים המוזכרים לעיל.

6. איסור הרכבת "מלתעות"

תלמידות רבות מרכיבות מכשיר "מלתעות" על שיניהן כדי לרזות. מכשיר זה אינו מאפשר הגשת עזרה ראשונה בשעת חירום (הנשמה,

הוצאת הלשון בשעת התעלפות, החדרת מכשור רפואי דרך הפה וכד'), ולכן חל איסור מוחלט על תלמידים להרכיב "מלתעות" בזמן שהותם במוסד החינוך ובכל פעילות המתבצעת מטעם מוסד החינוך.

בריאות

בשנת הלימודים התש"ן התקיים חידון פרסים בנושא בריאות הלב, שנערך בקרב תלמידי בתי-הספר התיכוניים. הצלחת המבצע עודדה אותנו להמשיך בו גם השנה ולקיימו גם בין תלמידי חטיבות-הביניים, במסגרת "לב אל לב ישראל".

מטרת החידון – להעמיק את מודעות בני-הנוער לנושא מניעת מחלות הלב וגורמי הסיכון להן. החידון ייערך במסגרת "יום בריאות הלב" בישראל, שיתקיים ביום ג', כ"ז בתשרי התשנ"א (16.10.90). ביום זה, אשר יצוין עלידי אמצעי התקשורת, יתקיימו בבתי-הספר העליסודיים דיון ושיחה בנושא, על בסיס עלון הסברה שישלח בנפרד לכל בתי הספר.

החידון הוא אישי, וערוך במתכונת אמריקאית. דפי השתתפות יחולקו לכל תלמיד, מכיתות ז' עד י"ב. בין הפותרים נכונה יוגרלו שני מחשבים אישיים או טלוויזיה צבעונית ועוד 7,000 פרסים-תיקים, חולצות, מערכות עטים, קלטות ועוד. שני בתי-הספר שאחוז ההשתתפות בחידון בקרב תלמידיהם יהיה הגבוה ביותר יזכו, ללא הגרלה ועל-פי בחירת ג.ל-ל בית-ספר, במכשיר וידיאו או בטלוויזיה צבעונית או במחשב אישי. בתי-הספר הזוכים יקבלו הודעה על-ידי מאגודת "לב אל לב ישראל".

מבצע החידון לשלבי

א. עם תחילת שנת הלימודים יגיע מכתב הנחיה לכל אחד ממנהלי בתי-הספר העליסודיים אשר יסקור את מהות החידון ואת תהליכו.

ב. לקראת סוף ספטמבר יקבל כל בית-ספר מעטפה ובה כל הפריטים הדרושים לעריכת החידון, כפי שיפורט במכתב ההנחיה למנהל.

לפרטים נוספים ניתן לפנות למשרדי "לב אל לב ישראל", ת"ד 38, כפר-סבא, 41000.

קליטת עלייה

8. ליווי בקליטה

בשנת הלימודים התשנ"א יורחב היקפו של הפרויקט "ליווי בקליטה", שהחל בהתש"ן. עיקרו של הפרויקט הוא ליווי בוגרי המוסדות להכשרת עובדי הוראה המבקשים זאת בשנת עבודתם הראשונה בבתי הספר.

מטרות הפרויקט הן:

- (1) סיוע למורים החדשים בשנת עבודתם הראשונה, שהיא קשה ביותר עבורם.
 - (2) הגדלת מספר הפונים להוראה מבין מסיימי מוסדות ההכשרה ומניעת נשירתם.
 - (3) שיפור תהליך ההכשרה עצמו, על ידי יישום הלקחים משנת הליווי.
- הליווי נערך על ידי המדריכים הפדגוגיים של המכללות, הסמינרים והאוניברסיטאות, בדרך של התייעצויות אינדיווידואליות עם כל מורה, שיחות קבוצתיות, עזרה טלפונית במקרה הצורך ומפגשי עמיתים במוסד שהכשירם.

הניסיון של שנת התש"ן הוכיח, כי 3 מטרות הפרויקט אכן הושגו, אולם היקפו היה מצומצם. בהתשנ"א הורחב ההיקף, כאמור, ומשתתפים בפרויקט עתה 14 מכללות וסמינרים, וכן 3 אוניברסיטאות:

מכללות וסמינרים: אורנים, וינגייט, בית ברל, לוינסקי, הקיבוצים, דויד ילין, ירושלים לבנות, קיי, אחווה, תלפיות, גורדון, שאנן, מורים ערביים וסמינר בית יעקב בתל-אביב

אוניברסיטאות: תל-אביב, באר-שבע והטכניון.

המפקחים המחוזיים ומנהלי בתי הספר מתבקשים לסייע בידי המדריכים הפדגוגיים של המוסדות להכשרת עובדי הוראה בביצוע הליווי ולעזור בכך רבות למורים בשנה הראשונה לקליטתם בהוראה.

בימים אלו הוכנה באגף לחינוך קדם-יסודי רשימה מפורטת של ספרים וחברות המומלצים לעבודה בגנים קולטי-עלייה.

ברשימה 4 סוגים של חומר ספרותי-לימודי

- ספרונים שיש בהם מעט מאוד מלל ועיקרם איורים ותמונות בנושאי ארץ ישראל – ערים, מושבות וכד' – כגון סדרת "הבית שלי".
- סיפורים המוכרים לנו כספרות-ילדים טובה לגיל הרך, אשר עובדו בידי מומחים ושוכתבו בשפה פשוטה ובעברית קלה, כגון "מעיל ומטרייה", "אהרון האחרון" ועוד

9. ערכת ספרים וחברות לעבודה בגני-ילדים קולטי-עלייה

ג. ספרונים וחברות העוסקים בנושאי יהדות – חג ומועד, מסורת ומנהגים, ערכים וסמלים, וכמו-כן נושאים נוספים הקשורים בעולמו של הילד ובסביבתו הקרובה, כגון סדרת "גשר קל", "גשר לילדים" ועוד

ד. סדרת חברות על ירושלים, ובה סיפורי-מקום, אירועים היסטוריים, דמויות-מופת, אגדות ועוד, המומלצת מאוד כחומר עזר לגננת ואשר ניתן ורצוי לבודד מתוכה יחידות קטנות ומותאמות לעבודה עם ילדי-הגן.

הצעות והערות דידקטיות

תדריך ראשוני, הכולל הנחיה דידקטית לעבודה בספרות-ילדים בגן הילדים, הוכן על ידי חברות מצוות תכניות הלימודים של האגף לחינוך קדם-יסודי ונשלח בימים אלו למחוזות. החומר מתייחס לבחירת התכנים ולדירוגם, לרמת עיבוד הטקסט ולדרכי העבודה.

חומר הדרכה מפורט בנדון יפורסם גם בחוברת מיוחדת של האגף.

רשימת הספרים והמחברים

שם הספר	המחבר/העורך/המעבד
סדרת "הבית שלי" – "גשר לילדים"	
"הבית שלי" – תל-אביב	עריכה: משה מנור וחיה שנהב
"הבית שלי" – חיפה	עריכה: משה מנור וחיה שנהב
"הבית שלי" – ירושלים	עריכה: משה מנור וחיה שנהב
"הבית שלי" – באר-שבע	עריכה: משה מנור וחיה שנהב
"הבית שלי" – זכרון יעקב	עריכה: משה מנור וחיה שנהב
"אהרון האחרון"	כתבה: טובה הרשקוביץ ערכה: מרים סנפיר
מדריך עבודה לספר "אהרון האחרון"	כתבה: טובה הרשקוביץ ערכה: מרים סנפיר
"סבא אלעזר"	כתבה: טובה הרשקוביץ ערכה: מרים סנפיר
"מעיל ומטרייה"	כתבה: טובה הרשקוביץ ערכה: מרים סנפיר
"הכלכלב"	כתבה: טובה הרשקוביץ ערכה: מרים סנפיר

סדרת "גשר לילדים"

כתבה: שלומית טירקל	"שבת"
סיפרה: מרים סנפיר	"מנורת הזהב"
סיפרה: מיכאל גור-אריה	"רבי עקיבא מלמד תורה"
עיבדה: מרים סנפיר	"דגל ישראל"
סיפר: יצחק דמיאל	"שמלת השבת של חנה'לה"
סיפרה: מיכל גור-אריה	"נוח והמבול"
סיפרה: מיכל גור-אריה	"דוד וגוליית"
סיפרה: לאה גולדברג	"מעשה בשלושה אגוזים"
כתב: ע' הלל	"כשהדוד שמחה שר"
סיפרה: מרים ברטוב	"מעשה בצמר פלא"
סיפרה: שולמית סירוטה	"החתולה מיה"
סיפר: זאב	"אבא של תמר"
סיפרה: בלהה יפה	"מיכאל וחבריו"
סיפרה: פנינה עזרא רוזליו	"הילקוט"
כתבה: טובה הרשקוביץ	"האחות הקטנה"
כתבה: לאה גולדברג	"דני והתוכי"

סדרת "גשר קל"

עיבד: משה מנור	"סיפורים לשבת"
עיבד: משה מנור	"סיפורים לחגים פסח"
ערכו: משה מנור וחיה שנהב	"שני אחים"
סיפרה: מיכל גור-אריה	"אנשי יושר – שתי אגדות"
סיפרה: מיכל גור-אריה	"לאן נעלם הרבז"
עפ"י י"ל פרץ	

סדרת "ירושלים"

כתבו: עפרה רייזמן ומרים סנפיר	תכנית לימודים לגני הילדים ולכיתות הראשונות של בית הספר היסודי בסדרה: 6 חוברות, ובכלל זה הדרכה ונספחים
-------------------------------	---

אגדות חז"ל

(יצא לאור זה עתה)

מחיר הספרים הוא 3-8 שקלים.

המעוניינים לרכוש את הספרים יוכלו לפנות אל הגב' רחל ביטון, מנהלת המדור לאספקת ספרים, ההסתדרות הציונית העולמית, המח' לחינוך ולתרבות בגולה, ת"ד 92, רח' המלך ג'ורג' 45, ירושלים 91920, טל' 02-202499.

הערה: עדיף להזמין ולרכוש את הספרים המומלצים במקובץ, על ידי התארגנות גננות בקבוצות, אך ניתן לרכוש גם בנפרד, ללא שינוי במחיר.

כל הספרים והחוברות הוכנו והופקו על ידי ההסתדרות הציונית העולמית, במחלקה לחינוך ולתרבות בגולה. הספרים מוצעים למכירה ולהפצה בתנאים מיוחדים, ללא רווח, במסגרת שיתוף-הפעולה לקליטת ילדי עולים ובאדיבותה של הנהלת המחלקה לחינוך ולתרבות בגולה, מדור הגיל הרך.

הנושא המרכז: קליטת עלייה

10. הנושא המרכז השנתי: קליטת עלייה ועולים

החל מחזור זה ואילך יובא במדור זה מידע עדכני על חומרי לימוד ועל עזרים חדשים בנושא המרכז, על השתלמויות וכן על אירועים ויוזמות בנושא.

המעוניינים בפרסום פעילויותיהם בנושא המרכז השנתי מתבקשים להעביר את החומר אל דליה גורן, מרכזת הנושא המרכז השנתי במזכירות הפדגוגית, משרד החינוך והתרבות ירושלים, טל' 02-293222.

11. השתלמות בנושא המרכז במרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח

המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח מקיים סדרת השתלמויות בהיקף שנתי וכן השתלמויות מוסדיות ובין-מוסדיות.

אחד מנושאי ההשתלמויות יהיה:

עלייה וקליטה בישראל, ובכלל זה מפגשים עם שליחים ציוניים ועם ראשי העולים והמפעילים.

בדבר פרטים נא לפנות למר אברהם לוטפי, מפקח ארצי ("מורשת"), משרד החינוך והתרבות, רח' פארן 7, ירושלים 91911, טל' 02-891575, 02-891560/1.

12. חוברות לימוד באמצעות בולים בנושא "קליטת עלייה"

המחלקה לחינוך ולבולאות לנוער אשר בשירות הבולאי מנפיקה בשנת התשנ"א, היא שנת "קליטת העלייה", חוברות לימוד המיועדות למורה ולתלמיד.

בחוברות מתוארות העלייה וקליטתה כפי שהן משתקפות בבולי ישראל.

ניתוח הבולים בחוברת מעביר מידע עשיר אודות קליטת העלייה, וזאת בדרך ייחודית ובלתי שגרתית.

הנושא "קליטת עלייה" הוא אינטרדיסציפלינארי, ולכן ניתן ללמדו במסגרת שעות לימוד שונות, באופן יחידני או קבוצתי בשיעורי מחנך, בפעילויות חברתיות-חינוכיות למיניהן ובמקצועות כגון היסטוריה, אזרחות, גאוגרפיה, תנ"ך וספרות.

הוכנו שתי חוברות:

1. חוברת למורה

זוהי חוברת צבעונית שמשוברים בה תצלומים של בולי ישראל הקשורים לנושא והכוללת ניתוח בולים המייצגים את הנושא ומלמדים את סיפור העלייה והקליטה בישראל.

עיקרי הנושאים שטופלו בחוברת

עלייה

- עליות לפני קום המדינה
- מבצעי עליות לאחר קום המדינה
- מוסדות, גופים ואישים הקשורים בעלייה ובקליטה

קליטה

- התיישבות בארץ ישראל
- פרנסה
- קליטה חברתית ותרבותית
- חינוך, תרבות וספורט
- קירוב לבבות.

בחוברת הצעות לפעילויות מגוונות – באמצעות בולים – במסגרת הכיתה.

את ההפעלות המוצעות ניתן להתאים לכל כיתה על פי שיקול דעתו של המורה.

2. חוברת לתלמיד

זוהי חוברת הפעלה לתלמידי כיתות ג'ד'.

בחוברת הפעלות מגוונות באמצעות בולים בנושאי עלייה וקליטה: עליית ראשונים, העפלה, מבצעי העליות, מוסדות הקשורים בעלייה ובקליטה, התיישבות, פרנסה, ספורט, התנדבות, "בולים קולטים".

13. המרכז להוראה-למידה פעילה שבמכללת לוינסקי ימקד את פעילותו בשנת הלימודים התשנ"א סביב הנושא המרכזי השנתי, ויעסוק בעלייה, בקליטה ובהסתגלות. המרכז יעסוק בצדדים הקשורים לקולטים ולנקלטים כאחד. המרכז מופעל בעזרת יחידות הוראה-למידה אינטגרטיביות ודיסציפלינריות הפרוסות על פני מוקדי הלמידה השונים. כל מוקד מאיר את הנושא מזווית ראייה שלו.

מוקדי הפעילות יהיו: ספרות, לשון, היסטוריה, מחשבת ישראל, אמנות, מקרא, ידיעת הארץ, מוסיקה והמכלול הפדגוגי. דגש מיוחד יינתן למוקד לפסיכולוגיה שיעסוק השנה בתהליכי קליטה והסתגלות. הדגש יושם על ניתוח אירועים המעמידים את המורה בפני דילמות הדורשות פתרון מיידי בכיתה. המשימות שבמוקד ינחו את המורה –

- א. כיצד להשתמש בטכניקות חינוכיות שונות שיש בהן כדי ליצור בכיתה מערך של קבלה וקליטה;
 - ב. כיצד להשתמש בחומרי למידה של מוקדים אחרים שבמרכז ולהתאימם לתלמידי כיתתו.
- היועצת: גב' דבורה ליפשיץ.

כל מוקד מופעל בשתי רמות:

1. משימות ללומד המבוגר, העשרה
 2. משימות המוליכות לשיקולי דעת דידקטיים, לתכנון יחידות לשם הפעלה בשדה.
- ההנחיה במרכז ניתנת לקבוצות וליחידים על ידי צוות יועצים, תוך תיאום עם אוכלוסיית הלומדים במרכז.

ניתן להוסיף:

- א. סדנאות דידקטיות בלבד, עקרונות למידה פעילה
- ב. סדנאות במוקד לקליטה ולהסתגלות בלבד
- ג. סדנאות במוקדים הדיסציפלינריים למיניהם.

בדבר פרטים נא לפנות לגב' דבורה ליפשיץ (מנהלת המרכז) או לגב' נעמי הופמן (מרכזת), בימים א"ה, בשעות 9-16, טל' 03-6426162, שלוחה 63.

דמוקרטיה ודו־קיום

עם פתיחת שנת הלימודים התשנ"א אנו מוצאים לנכון לחזור ולהבהיר, כי משרדנו מעודד את הדיון בשאלות חינוכיות-ערכיות העולות מדי פעם. זאת במסגרת הפעילות החינוכית בבית הספר, המביאה לדיון נושאים מתחום האקטואליה.

14. שאלות חינוכיות מתחום האקטואליה

לרשות המחנכים המבקשים לעסוק בנושא עומד חומר עזר שפורסם על ידי היחידות השונות של משרדנו. כמו כן, היחידה לחינוך לדמוקרטיה ולדו־קיום עומדת לרשות בתי הספר לייעוץ ולהדרכה, טל' 02-238326.

להלן רשימה מעודכנת של החומרים שראו אור בנושא:

האגף לתכניות לימודים

1. **האינתיפאדה – השפעותיה על החברה הישראלית ועל החברה הפלסטינית, התש"ן**
2. **הסכסוך הערבי־ישראלי – חוברת השלמות**
3. **חינוך על הפרק מס' 6: יהודים וערבים – עימות ויחסי שכנות, התשמ"ח.**

חוברות 1 ו-2 מתאימות לחינוך העלי־סודי, וחוברת 3 מתאימה לחינוך היסודי ולחטיבות הביניים.

אגף הנוער

1. **תמורות – דיון באקטואליה, מתוך הסדרה יד עלי־הדופק, חוברת הפעלות**
2. **סקירה חודשית – מהדורה מיוחדת למערכת החינוך, ינואר 1990**
3. **לקראת קהילייה צודקת – תיאור התנסות בבתי ספר בארץ, הפקת לקחים והמלצות.**

היחידה לחינוך לדמוקרטיה ולדו־קיום

"האינתיפאדה" – שלב בסכסוך הערבי־ישראלי (חוברת הפעלות המבור־ססת על מאמרים מן העיתונות).

היחידה להעמקת החינוך היהודי

1. **החוברת ערכו של היחיד**
2. **החוברת חינוך לדמוקרטיה**
3. **החוברת יהדות ודמוקרטיה – בירור ערכי יסוד.**

איכות החיים והסביבה

בטקס סיום תחרות בית הספר היפה בישראל לשנת התש"ן, שהתקיים במכון ון־ליר בירושלים, חולקו תעודות הערכה ל־14 בתי ספר, נציגי המחוזות שעלו לשלב הארצי בתחרות.

בשנת התש"ן התקיימה התחרות בשני מסלולים:

א. **מסלול לשיפור חזות בית הספר (לא תחרות)**

במסלול זה השתתפו כ־500 בתי ספר, ומתוכם נבחר **בית הספר המקיף ב'** באשדוד כראוי לפרס מיוחד על מאמץ והצלחה ייחודית בשיפור חזות בית הספר

ב. מסלול תחרותי

במסלול זה התקיימה התחרות בשלוש רמות:

1. **רמת הרשות המקומית**
מצטייני הרמה הזאת עלו לשלב הבא.
2. **רמה מחוזית**
ועדת שיפוט מחוזית קבעה את בתי הספר המצטיינים במחוז, ומתוכם עלו שני הראשונים לשלב הארצי.
3. **השלב הארצי**
לשלב זה הגיעו 14 בתי ספר, נציגי כל המחוזות. ועדה ארצית ביקרה בכל בתי הספר ברמה הארצית וקבעה את מצטייני הרמה הארצית.

להלן הרשימה:

מקום		בית הספר	
בית תחרות הארצית	ציון לשבח	מגדל העמק	יוספטל
בית תחרות הארצית	ציון לשבח	פתח־תקוה	הדר
בית תחרות הארצית	מקום 3	קרית־יים	אמירים
מחוז צפון	מקום 1	נהריה	אוסישקין
מחוז חיפה	מקום 1	קרית טבעון	נרקיסים
מגזר ערבי	מקום 1	ברטעה	ברטעה
מגזר ערבי	מקום 2	נצרת	נצרת ב'
מחוז ת"א	מקום 2	רמת השרון	אור השחר
מחוז ירושלים	מקום 1	אלון שבות	אלון שבות
מנח"י	מקום 1	ירושלים	גילה ב'
מחוז דרום	מקום 2	אופקים	הגבעה
בית תחרות הארצית	מקום 2	ראשון לציון	יסוד המעלה
בית תחרות הארצית	מקום 2	תל־אביב	כפיר
בית תחרות הארצית	מקום 1	מרחבים	מבועים

טקס הסיום התקיים ביום ראשון, כ"ד בסיוון התש"ן (17.6.90), ובו השתתפו גב' אורה הרצוג, הנשיאה הבינלאומית של המועצה לישראל יפה, ד"ר דן שרון, מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, מר גדעון לב ארי, מנכ"ל המועצה לישראל יפה, ראשי רשויות מקומיות, מפקחים, נציגי בתי הספר ואורחים רבים.

בתי הספר שזכו באחד משלושת המקומות הראשונים קיבלו פרסים יקרי ערך שיוקדשו לשיפור איכות החיים בבית הספר.

15. סיכום תחרות בית הספר היפה בישראל, שנת התש"ן

בחינות בגרות וגמר

החל ממועד קיץ התשנ"ב (1992) יכלול השאלון האחד באנגלית ברמה 4 י"ל כמה תרגילים באנגלית "מנהלית" ובאנגלית "תיירותית". התלמידים הלומדים ברמות מנהל ותיירות יענו על תרגילים אלה במקום על כמה תרגילי לשון באנגלית "כללית". כמו כן, הבחינה בעל פה תכלול נושאים ייחודיים לכל אחד מהמסלולים.

תכנית הבחינה תהיה:

- 1) הבנת הנקרא (שני קטעים) והבנת הנשמע – השאלון האחד
- 2) התרגילים בלשון – תרגיל לשון בשאלות "בררה מרבית" – השאלון האחד
- 3) השלמת דו שיח – דו שיח ייחודי לשני המסלולים יחד (בא במקום דו-שיח כללי)
- 4) מכתב מסחרי ומכתב תיירותי – במקום תרגיל ה"קלון"
- 5) הבחינה בעל-פה – כל המרכיבים ייחודיים (ובכלל זה מאמרים טכניים במקום הספרות), לכל מסלול בנפרד.

בהמשך לשינויים שהוכרו בחזור מפמ"ר תש"ן/1, דצמבר 1989, יהיה מבנה השאלון ברמת 3 י"ל בתכנית החדשה, במועדים קיץ התשנ"א וקיץ התשנ"ב, כמפורט:

בשאלון שני פרקים:

בפרק א' 14 שאלות, לכל שאלה 11 נקודות, וניתן לצבור נקודות משאלות שונות עד למקסימום של 55 נקודות.

בפרק ב' 6 שאלות, לכל שאלה 15 נקודות, ויש לענות על שלוש שאלות בדיוק.

להלן פירוט השאלות בכל פרק:

פרק א'	פרק ב'
אלגברה	2 שאלות
אנליסה	3 שאלות
סטטיסטיקה	שאלה אחת

הערות

א. אחת מן השאלות באנליסה בפרק א' מוקדשת לנושאי הרשות, לפונקציות כלכליות ולמערכת E. במועד קיץ התשנ"א השאלה תוקדש לנושא פונקציות כלכליות. לא תינתן במועד זה שאלה המתייחסת למערכת E.

30

נא/1, י"ב באלול התש"ן (2 בספטמבר 1990)

הודעה לגבי שאלה זו בקיץ התשנ"ב תפורסם בתחילת שנת הלימודים התשנ"ב.

ב. בפרק ב' לא תידרש התפלגות נורמלית, לא יידרש שימוש בטריגונומטריה למרחב, ולא יידרש פתרון משוואה טריגונומטרית פשוטה.

18. מבחן גמר במתמטיקה, רמת מסמ"ם, הבהרה

בחינת הגמר במתמטיקה לרמת מסמ"ם נערכת על ידי שאלון בית ספרי (שאלון פנימי). המחלקה למדעים באגף למדע ולטכנולוגיה, בשיתוף עם המפמ"ר למתמטיקה, מעמידה לרשות בתי הספר שאלון "מתמטיקה, מבחן גמר – מסמ"ם", היכול לשמש את בתי הספר הבוחרים בכך כתחליף לשאלון הפנימי. בית ספר המעוניין בשאלון של המחלקה למדעים יכול לפנות לקבלת פרטים נוספים אל מנהל המחלקה, ד"ר אהוד חושן, טל' 02-238-232.

19. בחינות הבגרות לנבחנים אקסטרניים – תיקונים

לצערנו נפלו בחזור המיוחד י"א (התש"ן) "המתכונת החדשה לבחינות הבגרות לנבחנים אקסטרניים" כמה טעויות דפוס והשמטות. להלן הנוסח המתוקן לטעויות אלו:

1. בעמ' 4, תת סעיף 1.3.1, "בחינות חובה לנבחנים אקסטרניים יהודים", נשמט המקצוע מתמטיקה – 3 י"ל.

הנוסח המתוקן של תת סעיף 1.3.1 יהיה אפוא זה:

1.3.1 בחינות החובה לנבחנים אקסטרניים יהודים

המקצוע	מספר י"ל
א. תנ"ך	2 (או 3 לנבחנים בשאלון לדתיים)
ב. הבעה עברית (ובכלל זה חיבור וידיעת הלשון)	2
ג. ספרות	2
ד. היסטוריה/תוע"י	2
ה. אזרחות	1
ו. מתמטיקה	3
ז. שפה זרה (אנגלית או צרפתית)	3
	16/15

2. בעמ' 7, ברשימת המקצועות הכללים במסגרת הבחירה המחייבת, נשמטה הערה ג' מתוך ההערות לתת סעיף 1.4.2.

צריך להיות:

ג. ניתן להגיש עבודת גמר בהיקף 4 י"ל במקום מקצוע בחירה.

31

נא/1, י"ב באלול התש"ן (2 בספטמבר 1990)

3. בעמ' 7, ברשימת המקצועות הכלליים, תת סעיף 1.2.1, נשמטו מן הרשימה המקצועות האלה: כימיה – 3 י"ל, פסיקה – 5/3 י"ל. רשימת המקצועות הכלליים תהיה אפוא זו:

אמנות	3 י"ל
ביולוגיה	5/3 י"ל
גיאוגרפיה	5/3 י"ל
היסטוריה	5 י"ל בלבד, בתנאי שייכללו בו
	2 י"ל בהיסטוריה כללית
כימיה	3 י"ל
מדעי החברה	5/3 י"ל
מתמטיקה	5 י"ל בלבד
ספרות	5 י"ל בלבד
פסיקה	5/3 י"ל
ערבית	4/3 י"ל
שפה זרה שנייה, כגון צרפתית	5/3 י"ל

להלן פירוט הנושאים ב"דינים ומבוא" לפרק ראשון של שאלוני בחינות הבגרות שתתקיימנה בקיץ התשנ"א:

1. לנבחנים ב"דינים ומבוא" על פי "משנה ברורה"
נושא ב' – "תפילה": סימנים נ"ח, ס', פ"ט, צ' (ט"י"ט), ק"ח, קכ"ח, (א"כ"א, ל"ד)
נושא ה' – "מועדים": סימנים תפ"ט, תצ"ה, תקפ"ט, תרל"ט, תרנ"ו.

2. לנבחנים ב"דינים ומבוא" על פי קיצור שולחן ערוך "גאנצפריד"
נושא א' – "השכמה ותפילה": סימנים א"כ"ג, כ"ה, כ"ז, כ"ח, ס"ח"ע"א; "דיני צבא ומלחמה", סעיפים 49–106.
נושא ד' – "כשרות ומצוות התלויות בארץ": סימנים קע"ג"קע"ה; "דיני צבא ומלחמה", סעיפים 122–144, 327–332; החוברת "נתיבות הכשרות", הוצאה לאור של "נתיבות הבית", הפצה ראשית רח' לילנבלום 14, תל-אביב, טל' 03-656049, סדר הפרשת תרומות ומעשרות.

3. לנבחנים ב"דינים ומבוא" על פי קיצור שולחן ערוך "מקור חיים"
נושא א' – "סדר היום": פרקים א"י, י"ג"כ"ג, כ"ה"כ"ו; "דיני צבא ומלחמה" סעיפים 49–106.

נושא ד' – "כשרות ומצוות התלויות בארץ": פרקים קל"ח–קמ"ב (א"ו); "דיני צבא ומלחמה", סעיפים 122–144, 327–332; החוברת "כשרות הבית" (ראה 2 לעיל).

הערה: הסעיפים מהספר "דיני צבא ומלחמה" מיועדים לבנים.
הפרק השני של כל השאלונים, בכל הרמות, יעסוק בנושאים כלליים ובמושגי יסוד בהלכה.
הפרק השלישי של כל השאלונים יעסוק ב"מבוא לתושבע"פ" על פי תכנית הלימודים.

21. אני מביאים לידיעת המורים להיסטוריה את התכנית המעודכנת של יחידה ו', שתחול מבחינות הבגרות בקיץ התשנ"א, יוני 1991:

תולדות עם ישראל בדורות האחרונים (פרקים נבחרים)

1. תפוצות ישראל משנות ה-80 ועד מלחמת העולם הראשונה

- מערב אירופה: האנטישמיות המודרנית – שורשיה, התארגנותה וגילוייה בגרמניה ובצרפת (משפט דרייפוס)
- רוסיה: האנטישמיות כמדיניות ממשלתית: "התקנות הזמניות" ("חוקי מאי"), גזרות ופרעות
- ההגירה הגדולה ממזרח אירופה – גורמיה, אופייה וכיוונה
- גיבוש המרכז היהודי באר"ב – ארגונו, מוסדותיו וזרמיו הדתיים.

2. ימי חיבת ציון

- "היישוב הישן" ערב העלייה הראשונה
- צמיחתה של תנועת "חובבי ציון"; י"ל פינסקר – "האוטואמנסיפציה"; ועידת קטוביץ
- העלייה הראשונה – מניעה ומטרותיה (העלייה מתימן תרמ"ב); מפעלו של הברון רוטשילד (שיטת האפוטרופסות); הישגי העלייה וחיבתה.

3. ב"ז הרצל והתנועה הציונית עד מלחמת העולם הראשונה

- ב"ז הרצל ו"מדינת היהודים", הציונות המדינית: הקונגרס הראשון, תכנית בול, פעילותו הדיפלומטית של הרצל (מאמצי להשגת הצ'רטר); משבר אוגדה ותוצאותיו
- ציונות רוחנית (אחד העם); ציונות סוציאליסטית ודתית.

4. ימי העלייה השנייה

העולים ומטענם האידיאלי; כיבוש העבודה והשמירה; התארגנות במפלגות ובהסתדרויות פועלים; ההתיישבות השיתופית והעירונית (ייסוד ת"א); החינוך העברי והמאבק לשפה העברית, מלחמת השפות.

5. א"י והתנועה הציונית בין שתי מלחמות העולם

- הצהרת בלפור – נוסחיה, תוכנה ומשמעותה
 - היישוב היהודי בא"י בימי מלחמת העולם ה-1; ניל"י והגדודים העבריים
 - כיבוש א"י על ידי הבריטים; אישור המנדט הבריטי על א"י
 - ארגון היישוב היהודי והתנועה הציונית על מוסדותיהם (כנסת ישראל, הוועד הלאומי, הסוכנות היהודית)
 - גידולו והתפתחותו של היישוב היהודי בא"י
- העלייה השלישית:** מניעה ומעשיה (החלוק, גידור העבודה); הסתדרות העובדים וההתיישבות העובדת על צורותיה; מפלגות הפועלים, ברית הציונים הרביזיוניסטים (הצה"ר).
- העליות הרביעית והחמישית:** היקפן המספרי, פועלן ותורמתן להתפתחות היישוב היהודי בארץ.

6. יחסי יהודים-ערבים-אנגלים עד 1939

- מאורעות תר"פ-תרפ"א, הגנת תל-חי; הספר הלבן של צ'רצ'יל (1922)
- מאורעות תרפ"ט: ועדת החקירה של שאו, דו"ח הופ סימפסון; הספר הלבן של פספילד (1930), איגרת רמזי מקדונלד
- מאורעות תרצ"ו-תרצ"ט (המרד הערבי); ועדת פיל ומסקנותיה; הספר הלבן מ-1939 והתגובות נגדו; גידול כוח המגן העברי (כוחות לגאליים ובלתי-לגאליים; מ"הבלגה" לאקטיביזם ביטחוני, התיישבות "חומה ומגדל").

7. תפוצות ישראל בין שתי מלחמות העולם

- יהדות בריה"מ: היקפה המספרי; חיסול הפעילות היהודית העצמית (היבסקציה); תכניות ההתיישבות החקלאית והריכוז הטריטוריאלי (קרים, בירובידז'אן)
- יהדות פולין: היקפה המספרי; המאבק על זכויות אזרחיות ולאומיות

- יהדות ארצות האיסלאם: היקפה המספרי; יהודי עיראק, מצרים וצפון אפריקה; מעמד החוקי, פעילותם הכלכלית, הארגון הקהילתי והמוסדות.

8. היישוב היהודי בין שיתוף למאבק בבריטים 1939-1947

- בשלב השיתוף:** גידול כוח המגן (הפלמ"ח), סיוע למאמץ המלחמתי הבריטי; התגייסות לצבא הבריטי (הבריגדה היהודית – חי"ל)
- בשלב המאבק:** ארגוני המחתרת: ההגנה, האצ"ל והלח"י – יעדיהם ודרכי מאבקם עד 1947; עליות וירידות ביחסים בין שלושת ארגוני המחתרת ("תנועת המרי העברי").

9. המאבק להקמת המדינה

- מחנות עקורים (שארית הפלטה), הבריחה וההעפלה; פעולות היישוב בארץ
- מדיניות ממשלת בריטניה בשאלת א"י אחרי מלחמת עולם השנייה (בווין)
- ועדות החקירה והצעותיהן (ועדה אנגלו-אמריקנית, ועדת האו"ם); בעיית א"י באו"ם, החלטת כ"ט בנובמבר; הכרזת העצמאות.

10. מלחמת העצמאות

- שלבי המלחמה ואפיונם; הקרבות בחזיתות השונות; המערכה על ירושלים; המבצעים העיקריים (כגון "נחשון", "יואב", "דני", "חירם", "חורב" "עובדה"); הסכמי שביתת הנשק.
- הערה: בתי הספר המלמדים לפי התכנית "הרעיון הציוני והקמת מדינת ישראל", ייבחנו, נוסף לחומר הכלול בתכנית זו, בסעיפים 1 ו-7.
- הערות מתודיות תובאנה לידיעת המורים במועד מאוחר יותר.

בקיצ התשנ"א תתקיים בחינת בגרות חיצונית לעולים חדשים:

- שאלון משולב – ידיעת הלשון והבעה (905051). דגם הבחינה יתפרסם בראשית שנת הלימודים, באיגרת למורי הלשון.
 - שאלון חיבור לעולה חדש (905061 – אינטרני: 43 – אקסטרני).
 - שאלון ספרות לעולה חדש (904041 – אינטרני: 45 – אקסטרני).
- הודעה זו מבטלת את תת סעיף 6 בסעיף 336 שבחוזר מט/8.

22. שאלוני בחינות הבגרות בספרות ובלשון לעולים חדשים (כיתות י"ב, קיץ התשנ"א)

23. בחירת בגרות חיצונית בספרות עברית לתלמידים עולים חדשים, קיץ התשנ"א

לאור פניות של בתי ספר תינתן אפשרות להגיש תלמידים עולים חדשים בכיתה י"ב לבחינת בגרות בספרות החל בקיץ התשנ"א. הודעה זו מבטלת את תכנית הבחינה לעולים חדשים שפורסמה בחוזר מג/9, סעיף 268, ושהייתה בתוקף עד קיץ התש"ן. תכנית הבחינה מפורטת להלן:

תכנית הבחינה בספרות לעולים חדשים, קיץ התשנ"א

בחינה חיצונית

1. ספרות עברית

א. שירת ימי הביניים

שלמה אבן גבירול: ראה שמש, מליצתי בדאגתי, כתב סתיו, שחי לאל
יהודה הלוי: ישנה בחיק ילדות, לבי במזרח

ב. ח"נ ביאליק

לא זכיתי באור, הכניסיני תחת כנפך. צנח לו זלזל, לבדי, הקיץ גווע, על השחיטה

ג. ש"י עגנון

שתיים מתוך היצירות האלה: פרנהיים, הרופא וגרושתו, האדונית והרוכל, תהילה, בדמי ימיה

ד. שירת המאה ה־20, נוסף לשירת ביאליק (4 משוררים מתוך הרשימה)

ש' טשרניחובסקי: ראי אדמה, עיט עיט
ל' גולדברג: משירי הבן האובד, שירי סוף הדרך
א' שלונסקי: סופה, שלוש זקנות
רחל: רק על עצמי, עקרה
ד' פגיס: נכתב בעיפרון, דפדוף באלבום
א' גלבע: ואחי שותק, יצחק
י' עמיחי: גשם בשדה הקרב, אֵלֹהִים מרחם על ילדי הגן
ד' רביקוביץ: גאוה, כף יד רשעה.

ה. סיפור קצר (3 סיפורים מתוך הרשימה)

י"ד ברקוביץ: תלוש
י' שטיינברג: העיוורת
ד' בארון: שבירים או פראדל
ג' שופמן: נקמה של תיבת זמרה
א' מגד: יד ושם

ב' תמוז: סבון או תחרות שחייה
ע' עוז: נוודים וצפע או דרך הרוח

1. רומן עברי (1 מתוך הרשימה)*

א"ב יהושע: המאהב
א' עמיר: תרנגול כפרות
ס' מיכאל: חצוצרה בוואדי

2. דרמה עברית (אחת)**

ב"צ תומר: ילדי הצל
אז: י' עמיחי: פעמונים ורכבות
אז: ח' לוי: חפץ

2. ספרות מתורגמת

א. דרמה (אחת)

סופוקלס: אדיפוס או אנטיגונה
אז: ו' שייקספיר: מקבת או המלך ליר או המלט
א/1. דרמה מודרנית (לתלמידים שלא ילמדו דרמה עברית)

א' צ'כוב: בת שחף
אז: ה' איבסן: בית הבובות
אז: א' מילר: מותו של סוכן

ב. רומן (אחד)

ל' טולסטוי: אנה קרנינה
אז: פ' דוסטויבסקי: החטא ועונשי
אז: ה' בלזק: אבא גוריו
אז: י' בשוויס-זינגר: העבד

ג. סיפור קצר (2 סיפורים)

נ' גוגול: החוטם
ג' בוקצ'יו: הבז ("דקאמרון")
ג"ד מופסן: המחרוזת או תכשיטים מזויפים
א' צ'כוב: כינורו של רוטשילד או הגברת עם הכלכלב
ו' פוקנר: ורד לאמילי ("סימן קריאה" מס' 1)
פ' קפקא: גזר דין
ג"ד סאלינגר: יום נפלא לדגי בננה ("תשעה סיפורים")

* ניתן להמיר ברומן מתורגם נוסף, מרשימת הרומנים ב־2/ב.
** ניתן להמיר בדרמה מתורגמת מודרנית, מרשימת הדרמות ב־2/א'1.

3 ספרים, אפשריים ספרים מתורגמים משפת האם של התלמיד

בחינה בית ספרית

בתי ספר שיעדיפו להיבחן על פי תכנית בית ספרית יכלילו בתכניתם –

6 משירי רשב"ג וריה"ל;

6 משירי ח"נ ביאליק;

8 שירים מתוך שירת המאה ה-20 (נוסף לשירי ח"נ ביאליק);

2 סיפורים של ש"י עגנון;

3 סיפורים עבריים (נוסף לסיפורי ש"י עגנון)

רומן עברי אחד, רומן מתורגם אחד או 2 רומנים מתורגמים
דרמה עברית אחת או דרמה מתורגמת מהמאה ה-19 או
מהמאה ה-20

דרמה מתורגמת אחת (קלסית או שקספירית)

2 סיפורים מתורגמים

3 ספרי קריאה, אפשריים ספרים מתורגמים משפת האם של התלמיד.

24. שינויים בתכנית בחינות הבגרות בספרות בבתי הספר הכלליים, קיץ התשנ"ב

החל בקיץ התשנ"ב תהיינה יצירות החובה כדלקמן:

1. חלק א' של תכנית הלימודים בשאלון הרמה הרגילה, 2 יחידות לימוד (904441)

פרק א': שירת ימי הביניים

שמואל הנגיד: הים ביני ובינך

רשב"ג: שנותינו ספו

ריה"ל: ישנה בחיק ילדות, הבא מבול

משה אבן עזרא: כותנות פסים.

ועוד שלושה שירים של רשב"ג ו/או ריה"ל (מתוך הרשימה שבעמ' 30-31 בחוברת תכנית הלימודים).

פרק ב': ח"נ ביאליק

(1) פואמה אחת מבין אלה: מתי מדבר, בעיר ההריגה, הברכה.

(2) השירים: ואם ישאל המלאך, רק קו שמש, לפני ארון הספרים, והיה כי יארכו הימים, הקיץ גווע

ועוד חמישה שירים – שיר אחד מכל אחת מהקבוצות שבעמ' 33-34 בחוברת תכנית הלימודים.

2. חלק א' של תכנית הלימודים בשאלון הרמה הגבוהה, 5 יחידות לימוד (904431, 904453)

פרק א': שירת ימי הביניים

שמואל הנגיד: הים ביני ובינך

רשב"ג: שנותינו ספו

ריה"ל: ישנה בחיק ילדות, הבא מבול

משה אבן עזרא: כותנות פסים

ועוד שלושה שירים של רשב"ג ו/או ריה"ל

מקאמה אחת מבין המקאמות של עמנואל הרומי או של יהודה
אלחריזי (עמ' 33 בחוברת תכנית הלימודים) ועוד שני שירים של
עמנואל הרומי או של יוסף הצרפתי (עמ' 32 בחוברת תכנית
הלימודים).

פרק ב': ח"נ ביאליק

ראה את ההוראות המתייחסות לשאלוני הרמה הרגילה.

הערה: חובת הסיפור נשארת בעינה ברמה הגבוהה.

תכניות לימודים וספרי לימוד

כידוע נכנסה לתוקפה תכנית הלימודים "הבעה והבנה", שפורסמה על ידי האגף לתכניות לימודים בהתשמ"ב.

תכנית זו מיועדת לחטיבות הביניים ולחטיבה העליונה בבתי הספר הכלליים והדתיים, ויש ללמד עליה.

לפיכך יצוין בתעודות החדשות הנמסרות לתלמידים על ידי בית-הספר שם המקצוע "הבעה והבנה".

מקרא לחטיבת הביניים בבית הספר הממלכתי דתי

1. ירמיהו, שיעורים במקרא לכיתה ח'

בחוברת מפות, תמונות, איורים, טבלאות, עבודות ותרגילים שעל המורה לבחור מתוכם את אלה המתאימים לרמת תלמידיו. בחוברת גם מקורות מגוונים מספרות חז"ל ומן הפרשנות. בדרך כלל אין מקורות אלה מצויים בספר הלימוד של התלמיד, ולכן אפשר ללמד בכיתה מתוך החוברת.

החוברת יצאה לאור בהוצאת "מעלות", והיא ניתנת לרכישה בחנויות הספרים.

25. המקצוע "הבעה והבנה" בחטיבות הביניים

26.

פרסומי האגף לתכניות לימודים בחודשים אדר"א, התש"ן

2. על ספר המלכים ליהודה וישראל, מקראה

במקראה לקט מאמרים המציגים את הרעיונות המרכזיים שבספר מלכים, תוך השוואה לפרקים המקבילים בספר דברי הימים, על פי תכנית הלימודים התש"ה.

לכל מאמר נלווה מבוא קצר המבהיר את עיקר עניינו וכיוונו, וכן סדרת שאלות שתפקידן לכוון את הקורא, המורה או התלמיד, בקריאתו ובהבנתו.

שאלות אלה יכולות לשמש מוקד לדיון בכיתה, חומר עזר בידי התלמידים לקריאה בבית או לעבודה בכיתה ורקע לעבודות מסכמות.

הספר יצא לאור בהוצאת "רמות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

תורה שבעל פה לבית הספר היסודי הממלכתי

3. כיבוד הורים, לכיתה ד'

באמצעות החוברת ילמדו התלמידים מבחר מדברי חז"ל בנושא חשוב זה, ויעמדו על השקפותיהם. בעזרת העיבודים הדידקטיים יתמודדו התלמידים התמודדות טקסטואלית ורעיונית עם המקור, ויכוונו לתת את דעתם לשאלות ערכיות שונות הכרוכות בכיבוד הורים.

החוברת יצאה לאור בהוצאת "מעלות", והיא ניתנת לרכישה בחנויות הספרים.

ספרות לבית הספר היסודי הממלכתי דתי

4. פתחו את השער, מקראה לכיתה ב'

המקראה מהודרת, עשירה בצבעים, באיורים ובתמונות. הסיפורים מעומדים ומשוכתבים על פי שיטת השכתוב הדידקטי של פרופ' שלמה הרמתי, ומוגשים בדפוס נאה וקריא המתאים לכיתה ב'. במקראה מגוון סיפורים ושירים מעולמו של הילד, ואל אלה מיתוספות גם יצירות שעניינן חגי ישראל ומועדיו – חגים מדאורייתא ומדרבנן. את המקראה מלווה סיפור מסגרת – סיפורי אורי אורית. סיפור המסגרת יש בו משום מקור מידע המשלים כמה נושאים, והוא משמש גם גשר בין עולם הדמיון לעולם המציאות, ויש בו משום מניע ועידוד לכתיבה יוצרת של ילדים באשר הם.

המקראה יצאה לאור בהוצאת "מעלות", והיא ניתנת לרכישה בחנויות הספרים.

לשון והבעה לבית הספר העל יסודי הכללי והדתי בנתיב הטכנולוגי

5. שעת לשון, 32 נושאי לימוד לשיעורי לשון

הספר מבוסס על פעילויות להדגמה כפי שהוצעו למורה בספר "לשון והבעה, הבנה – עיונים ודרכי הוראה", שיצא לאור בהוצאת "מעלות". הפעילויות מדגימות נושאים בהבנת הנקרא והנשמע, בהבעה בכתב ובעל פה ובידע הלשון ובשימושו.

הספר ניתן לרכישה בסוכנויות ההפצה של "אטלס".

6. במבט שני, מהדורה חדשה

בספר הבחנה בין סוגי טקסטים שונים: א. אינפורמטיביים, ב. חוויתיים-סובייקטיביים ג. שכוניים ד. ביקורתיים ה. מדריכים ומפעילים. הפעילויות השונות מכוונות להבנת ארבעה מרכיבים עיקריים של טקסט: תוכן, לשון, מבנה וכוונה. בצד פענוח של טקסט מוצעות לתלמידי משימות קצרות בהבעה, ועליו לבנות טקסט משלו. בספר מוצגות דרכי קריאה שונות התלויות במטרת הקורא, בסוג הטקסט ובנסיבות. הספר יכול לשמש גם את התלמידים בבית הספר העיוני.

הספר יצא לאור בהוצאת "מעלות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

ערבית לחטיבת הביניים

7. "אל ערבייה", ערבית לבית הספר העברי – ספר א'

ספר זה הוא הראשון בסדרת ספרי לימוד להוראת הערבית הספרותית בחטיבת הביניים, והוא מיועד לשנת לימודים שלמה. הספר מתמקד בהקניית המיומנויות הבסיסיות של קריאה וכתיבה בערבית, מתוך מגמה שבתחום הלימוד יוכל התלמיד לזהות שלט פשוט, להבין שם של תכנית טלוויזיה, לשאול שאלה פשוטה בענייני יום יום, לענות על שאלה כזאת, וגם לכתוב משפטים שימושיים קצרים על פי החומר שלמד.

הספר יצא לאור בהוצאת "מעלות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

לימודי הסביבה והחקלאות, לכיתות ו"ז'

8. צמחי תבלין

בחוברת שני חלקים. בחלק הראשון פרקים אחדים העוסקים בגידול צמחי תבלין, בעיבודם ובשימושם ופרק העוסק בשמים, בתפקידם ובהפקתם. בחלק זה שאלות לתלמיד, פעילויות והצעה לריאיון.

בחלק השני תיאור של ארבעה עשר צמחי תבלין נפוצים. התיאור לכל צמח כולל את שם המשפחה, את המוצא, את התיאור הבוטני, את החלק הנאכל בתבלין ואת אופן השימוש.

הספר יצא לאור בהוצאת "מעלות", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

מתמטיקה לבית הספר היסודי

9. המנסרה והפירמידה, לכיתה ו'

החוברת עוסקת בהכרה של מנסרה ופירמידה, בבנייתן מפריסות או מחלקים גזורים וכן במדידת הנפחים שלהן.

הספר מופץ על ידי "גסטליט", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

מתמטיקה לחטיבת הביניים

10. הבה נלמד מתמטיקה, סדרה לרמה ג'

ספר א' – על מספרים, לכיתה ז'

בספר שיטות ספירה, חוקי פעולות החשבון, מספרי הזזה, סימון נקודות במישור, סטטיסטיקה ותיאור גרפי (ספר זה מחליף את ספר א', חלקים א' ו-ב').

הספר הוכן במחלקה להוראת המדעים, מכון ויצמן למדע, והוא מופץ על-ידי "גסטליט" וניתן לרכישה בחנויות הספרים.

גיאוגרפיה לחטיבת הביניים בבית הספר הממלכתי

11. פרקים בגיאוגרפיה של החקלאות, מהדורה חדשה, לכיתה ז'

הספר שוכתב על פי עדכון תכנית הלימודים בגיאוגרפיה שפורסם בחזר מח/7.

הספר עוסק בבעיית אספקת המזון לאוכלוסיית העולם ובהשפעת הגורמים הפיסיים, התרבותיים והכלכליים על החקלאות. הוא מציג את המדינות העשירות והמפותחות שיש בהן עודף ביצור מזון, לצד מדינות מתפתחות, שיש בהן רעב סמוי, מחסור בחלבונים, רעב גלוי ומחסור בקלוריות.

הספר הוכן בשיתוף עם המדור לתכניות לימודים באוניברסיטת חיפה.

הספר מופץ על ידי "גסטליט", והוא ניתן לרכישה בחנויות הספרים.

תכניות לימודים

1. חינוך גופני, תכנית לימודים לגן הילדים, מהדורה ראשונה, התש"ן
2. מתמטיקה, רמה ד' לנתיב הטכנולוגי, למסלול המקצועי-המעשי (מסמ"ם), בבית הספר הכללי והדתי, מהדורה ראשונה, התש"ן.

יש לתקן –

• בעמ' 30, 2.61.003

צריך להיות: Welcome to Telem Street / Part 1 – Part 2/Shoshana Postol לכיתה ו'.

• בעמ' 30, 2.61.004

צריך להיות: We Live on Telem Street / Part 1 – Part 2 / Shoshana Postol, לכיתות ד'–ה'.

• עמ' 33, 3.11.333 – 3.11.334, "ספר ירמיהו" חלקים א' ו-ב'; שני החלקים יצאו לאור בכרך אחד בהוצאת מעלות.

• עמ' 52, 3.53.300, "אל תוך החומר" לכיתה ו', ת"ל/מעלות: ספר זה מיועד לכיתות הטרוגניות, והוא תואם את תכנית הלימודים החדשה בפיסיקה-כימיה לכיתות ז'–ט'.

• בעמ' 55, 3.61.008

צריך להיות: Friends Across the Sea / Part 1 / Shoshana Postol, לכיתה ח' (ממ' וממ"ד).

• בעמ' 55, 3.61.009

צריך להיות: Friends Across the Sea / Part 2 / Shoshana Postol, לכיתה ח' (ממ' וממ"ד).

• בעמ' 55, 3.61.011

צריך להיות: We Are The World / Part 1 / Shoshana Postol, לכיתה ט' (ממ' וממ"ד).

• בעמ' 55, 3.61.012

צריך להיות: We Are the World / Part 1 / Shoshana Postol, מדריך למורה (ממ' וממ"ד).

• בעמ' 55, 3.61.013

צריך להיות: We Are The World / Part 2 / Shoshana Postol, לכיתות ט"י (ממ' וממ"ד).

- **בעמ' 55, 3.61.014**
צריך להיות:
We Are The World / Part 2 / Shoshana Postol, מדריך למורה (ממ' וממ"ד).
- **בעמ' 55, מס' 3.61.021**
צריך להיות:
The Junior Files – File 1: English for Today and Tomorrow, ע' אולשטיין, ת' פורשטיין, מ' שקולניק, לכיתה ז'.
- **בעמ' 56, 3.61.022**
צריך להיות:
The Junior Files – File 1: English for Today and Tomorrow, ע' אולשטיין, ת' פורשטיין, מ' שקולניק, מדריך למורה.
- יש למחוק כוכבית –**
- **בעמ' 11, 2.22.043**: סימני דרך לכתיב ולהבנה, לכיתה ב', חוה צ'רנוב, יונה זילברמן, סנסנה רוזנברג.
- יש להוסיף כוכבית –**
- **בעמ' 3, 1.41.003**: ספר החשבון החדש שלי, לכיתה א' (מארז) / ת' עץ הדר.
- **בעמ' 3, 1.41.003/1**: ספר לתלמיד, חלק 1.
- **בעמ' 4, 1.41.003/2**: תיק דפי עבודה, חלק 1.
- **בעמ' 4, 1.41.003/3**: ספר לתלמיד, חלק 2.
- **בעמ' 4, 1.41.003/4**: תיק דפי עבודה, חלק 2.
- **בעמ' 4, 1.41.003/5**: מבדקים.
- **בעמ' 4, 1.41.003/6**: דפי המחשה.
- יש להוסיף –**
- **בעמ' 3**: בטעות נשמט הפריט "משחקים במלים" (מארז משחקים) לכיתה א', ת"ל/מעלות. פריט זה יבוא אחרי פריט 1.22.006.
- **בעמ' 7, 2.11.033**: טיפוח הבנת התורה / פרופ' שלמה הרמתי / לכיתה ב' / הוצאת יבנה (עם כוכבית).

- **בעמ' 11, 2.22.043**: סימני דרך לכתיב ולהבנה, לכיתה ב' / חוה צ'רנוב, יונה זילברמן, סנסנה רוזנברג / מדריך למורה / הוצאת דביר.
- **בעמ' 24, 2.41.039**: השעון – זמן ומדידתו / נירה גולד, רונית בריסימן-טוב / לכיתה ב"ג' / הוצאת תמיר.
- **בעמ' 24, 2.41.040**: השעון – זמן ומדידתו / נירה גולד, רונית בריסימן-טוב / מדריך למורה / הוצאת תמיר.
- **בעמ' 30, 2.61.012**: Friends / נילי אלמגור / לכיתה ד' / הוצאת אחיעבר (המחיר: 23.20).
- **בעמ' 30, 2.61.013**: Grammar for The 6th Grade, שילה בין, מרסל דרי / לכיתה ו' / הוצאת אריק כהן ספרים.
- **בעמ' 30, 2.61.014**: Grammar For the 6th Grade, שילה בין, מרסל דרי / מדריך למורה / הוצאת אריק כהן ספרים.
- **בעמ' 36, 3.22.017**: השנה הבעה / לחטה"ב / נט"ע / הוצאת אוניברסיטת תל אביב.
- **בעמ' 36, 3.22.018**: ידיעת הלשון – תורת ההגה / מרדכי רוזן, אסנת רייכמן / לחטה"ב / הוצאת דיק.
- **בעמ' 36, 3.22.019**: ידיעת הלשון – הפועל / מרדכי רוזן, אסנת רייכמן / לחטה"ב / הוצאת דיק.
- **בעמ' 56, 3.61.023**: Grammar For the 7th Grade, שילה בין, מרסל דרי / לכיתה ז' / הוצאת אריק כהן ספרים.
- **בעמ' 56, 3.61.024**: Grammar for the 7th Grade, שילה בין, מרסל דרי / מדריך למורה / הוצאת אריק כהן ספרים.
- **בעמ' 56, 3.61.025**: Grammar for the 8th Grade, שילה בין, מרסל דרי / לכיתה ח' / הוצאת אריק כהן ספרים.
- **בעמ' 56, 3.61.026**: Grammar for the 8th Grade, שילה בין, מרסל דרי / מדריך למורה / הוצאת אריק כהן ספרים.
- **בעמ' 56, 3.61.027**: Grammar for The 9th Grade, שילה בין, מרסל דרי / לכיתה ט' / הוצאת אריק כהן ספרים.

- **בעמ' 56, 3.61.028:** Grammar for The 9th Grade, שילה בין, מרסל דרי / מדריך למורה / הוצאת אריק כהן ספרים.
- **בעמ' 63, 4.24.004:** על שפת השיר – אנתולוגיה לספרות / נילי כרמל-פלומין (עורכת) / לחטה"ע / הוצאת דביר.
- **בעמ' 67, 4.35.006:** מזג האוויר / שמואל יפה / לחטה"ע / הוצאת מסדה.
- **בעמ' 69, 4.47.012:** פסקל – שפה לתכנות מבני / א' אנגלברג / ספר לתלמיד / הוצאת הודיעמי.
- **בעמ' 69, 4.47.013:** פסקל / א' אנגלברג / מדריך למורה / הוצאת הודיעמי.
- **בעמ' 69, 4.47.014:** פסקל / א' אנגלברג / מדריך למורה, שאלות לחזרה ובחינות לדוגמה / הוצאת הודיעמי.
- **בעמ' 69, 4.47.014:** ספר תשובות לפסקל / א' אנגלברג / הוצאת הודיעמי.
- **בעמ' 69, 4.52.002:** פרקי ביולוגיה ב' / ד"ר ח' ברטוב / לחטה"ע / הוצאת המחבר.
- **בעמ' 78, 4.61.034/4:** Grammar for the 10TH and 11TH Grades, שילה בין, מרסל דרי / לכיתות י"א / הוצאת אריק כהן ספרים.
- **בעמ' 78, 4.61.034/5:** Grammar for the 10TH and 11TH Grades, שילה בין, מרסל דרי / מדריך למורה / הוצאת אריק כהן ספרים.
- **בעמ' 79, 4.61.040:** Closing Circles / Lea Kirshenberg, לכיתה י' / הוצאת המחברת.
- **בעמ' 79, 4.61.041:** Closing Circles / Lea Kirshenberg, מדריך למורה / הוצאת המחברת.
- **בעמ' 80, 4.62.008:** מקראה מהספרות הערבית החדשה / יונה לוי / לכיתות י"א-י"ב / הוצאת גוד טיימס.
- **בעמ' 96, 7.35.003:** אטלס כרטא – פיס, כלכלי וחברתי / א' שחר, ד' עמירן, א' רפ, י' הינברגר, פ' כהן / הוצאת כרטא.

יש למחוק –

- **בעמ' 55, 3.61.016:** Friends / נילי אלמגור / לכיתה ט' / הוצאת אחיעבר (פרסום הספר הועבר לעמ' 30).
- **בעמ' 57, 3.63.001:** A Paris 1 / Brunswick, Alveruc / Didier.
- **בעמ' 57, 3.63.001/1:** A Paris 2 / Brunswick, Alveruc / Didier.
- **בעמ' 57, 3.63.002:** La France en Direct 1 / Capelle / Hachette.
- **בעמ' 57, 3.63.002/1:** La France en Direct 2 / Capelle / Hachette.
- **בעמ' 57, 3.63.004:** Course De Langue et Civilisation Francaise / Mauger.
- **בעמ' 57, 3.63.007:** Methode Orange 1 / Reboullet / Hacette / מקראה.
- **בעמ' 57, 3.63.009:** Methode Orange 2 / Reboullet / Hachette / חוברת עבודה.
- **בעמ' 63, 4.24.006:** יהודה הלוי (שירים נבחרים) / ח' שירמן (עורך) / הוצאת שוקן.
- **בעמ' 63, 4.24.007:** שלמה אבן גבירול (שירים נבחרים) / ח' שירמן (עורך) / הוצאת שוקן.
- **בעמ' 64, 4.24.024:** מבחר שירים, לפי תכנית הלימודים / י' עמיחי / הוצאת שוקן.
- **בעמ' 64, 4.24.029:** מדיאה (נוסח עברי, א' שבתאי) / אוריפידס / הוצאת שוקן.
- **בעמ' 80, 4.63.002:** A Paris 1 / Brunswick, Ginestier / Didier.
- **בעמ' 80, 4.63.003:** A Paris 2 / Brunswick, Ginestier / Didier.
- **בעמ' 80, 4.63.012:** Pronoms Personnels / Shiro / Messeiller.

כוח אדם ותנאי שירות

28. תמריצים לעובדי הוראה וחינוך

מידע מפורט זה, על מערכת התמריצים המוענקים לעובדי הוראה וחינוך ביישובי פיתוח ובמושבי עולים, מבטל את כל ההודעות הקודמות בנושא זה.

עובדי הוראה וחינוך הזכאים לתמריצים בשנת הלימודים התשנ"א יגישו עם תחילת שנת הלימודים בקשות לקבל תמריצים מכל סוג ללשכות המחוזיות. היחידה לדיור ולתמריצים לא תטפל בבקשות שתוגשנה אחרי ד' בתמוז התשנ"א (16 ביוני 1991).

מורים שהגישו בקשות בעבר וקודמו בשכרם בוותק ובגמול ערי פיתוח, מתבקשים לא למלא שנית את טופסי הבקשות, כל עוד לא חל שינוי במקום עבודתם או במקום מגוריהם.

אין לבטל תמריצים, אלא אם התקבלה הודעה בכתב מהיחידה לדיור ולתמריצים.

א. תמריצים ביישובי פיתוח

1. רשימת יישובי הפיתוח

יישובי הפיתוח שאושרו למתן תמריצים לעובדים נדרשים מתחלקים לשלוש קבוצות: א+, א, ב.

א+	א	ב
(1) יישובי פיתוח	אילת	אופקים
	בית שאן	דימונה
	חצור	טבריה
	יבנאל	כרמיאל
	ירוחם	מרכז ספיר
	מגדל	נתיבות
	מטולה	ערד
	מנחמיה	צפת
	מעלות	ראש פינה
	מצפה רמון	שדרות
	קצרין	
	רמת ישי	
	קרית שמונה	
	שלומי	

א+	א	ב
(2) מצפים	אדר	ארשח
	הילה	גילון
	הרדית	ורד הגליל
	חרשים	טל-אל
	מתת	כליל
	עמוקה	כמון
		מכמנים
		עדי
		פרחייאביב
		צורית
		קציר
(3) יישובי ישי"ע	אלון מורה	אלון שבות
	אריאל	אלקנה
	בית אל	אפרת
	בית אל ב	בית אריה
	בני יהודה	בית חורון
	דותן	ברקן
	יקיר	גבעון
	כוכב השחר	חיננית
	מעלה אפרים	כפר רות
	מעלה נחל	מכמש
	מעלה שומרון	מצפה יריחו
	מרכז חיספין	ורד יריחו
	נוף צוף	מעלה עמוס
	עפרה	נוה דקלים
	קדומים	סלעית
	קרני שומרון	עטרת
	רימונים	עינב
	שילה	פסגות
	תפוח	קרית ארבע
	תקוע	שקד
		שילת
		מעלה אדומים
		כפר אדומים
		שבי שומרון
		נוה דניאל

2. הזכאים לתמריצים

עובדי הוראה וחינוך המדורגים בדירוג עובדי הוראה (מפקחים, מנהלי בתי-ספר, מורים, גננות, מדריכים, עובדים קהילתיים, עובדי מתנ"סים, עובדי חינוך ברשויות ובבעלויות) ופסיכולוגים חינוכיים המדורגים בדירוג האקדמי – כל אלה זכאים לתמריצים בתנאים אלה:

- (א) אם הם מוסמכים, בעלי תעודת הוראה או בעלי תואר אקדמי (למעט הלוואה עומדת להעברה ולהשתקעות שתניתן לכל מועבר).
- (ב) אם הם גרים ביישוב פיתוח או מועברים ליישוב פיתוח ועובדים בו במשרה שלמה.
- (ג) אם הם יוצאי צבא, בהתאם להגדרת משרד הבינוי והשיכון.

הערות

- (1) מורה הגר ביישוב פיתוח ועובד ביישוב פיתוח אחר, וכן מורה המשנה את מקום עבודתו או את מקום מגוריו בתוך יישובי הפיתוח, זכאותו לתמריצים או להמשך קבלת תמריצים תיקבע על ידי מנהל היחידה לדיוור ולתמריצים.
- (2) התמריצים מוגבלים לתקופת העבודה והמגורים באחד היישובים שברשימה. עזב עובד ההוראה את היישוב ו/או הפסיק לעבוד – יבוטלו התמריצים באורח אוטומטי.
- (3) מורה העובד במשרה חלקית זכאי לתמריצים במידה יחסית להיקף משרתו, בתנאי שיעבוד במחצית המשרה לפחות במהלך כל שנת הלימודים.
- (4) התמריצים אינם חלק מן השכר לצורך פנסיה ופיצויי פיטורין.
- (5) התמריצים אינם נובעים מהסכמים קיבוציים החלים בדירוג עובדי הוראה, אלא הם פרי החלטת ממשלה.

3. פירוט התמריצים

(א) תמריץ בסיסי

עובד הוראה וחינוך העובר ממרכז הארץ ליישוב פיתוח אחרי ו' בניסן התש"ן (1 באפריל 1990), זכאי למענק בסיסי לפי פירוט זה:

ביישובי פיתוח	א+ ש"ח	א ש"ח	ב ש"ח	בקריית שמונה, באילת, במצפה רמון
נשוי	1,150	850	650	1,450
רווק	700	500	430	880

את הבקשה למענק יש להגיש ללשכה המחוזית של משרד החינוך והתרבות, על גבי טופס שניתן לקבל בלשכה וברשויות המקומיות. לאחר שהבקשה תאושר על ידי היחידה לדיוור ולתמריצים, היא תועבר לביצוע למרכז ההכוונה לערי-פיתוח שבמשרד העבודה והרווחה. התמריץ יינתן בצורת הלוואה עומדת, שתהפוך למענק בתום שלוש שנות עבודה ומגורים במקום.

(ב) תמריץ נוסף לזוג עובדי הוראה וחינוך

זוג עובדי הוראה וחינוך מוסמכים שעברו ממרכז הארץ אחרי ו' בניסן התש"ן (1.4.90), ייהנו ממענק נוסף של 230 ש"ח. את הבקשה יש להגיש ללשכה המחוזית של משרד החינוך והתרבות, על גבי טופס שניתן לקבל בלשכה. לאחר שהבקשה תאושר על ידי היחידה לדיוור ולתמריצים, היא תועבר לביצוע למרכז ההכוונה לערי פיתוח שבמשרד העבודה והרווחה.

התמריץ יינתן בצורת הלוואה עומדת, שתהפוך למענק בתום שלוש שנות עבודה ומגורים במקום.

הערות

- (1) תמורת ההלוואה העומדת (ראה לעיל, ב"א וב"ב) על העובד להתחייב לעבוד במשרה מלאה ולגור ביישוב במשך שלוש שנים מיום קבלת ההלוואה. אם העובד לא יקיים את כל תנאי ההתחייבות, הוא יחזיר את ההלוואה בצירוף ריבית של 15%, בתשלום אחד.
- (2) את הבקשה יש להגיש תוך שנה מיום ההעברה ליישוב הפיתוח. האסמכתה לתאריך ההעברה היא רישום שינוי המען בתעודת הזהות.

(ג) גמול תנאי שירות מיוחדים

היחידה לדיוור ולתמריצים תעניק גמול חודשי מיוחד לכל עובד הוראה וחינוך הזכאי לתמריצים והגר ועובד ביישוב פיתוח. גמול זה יינתן על ידי המעסיק כשכר של עד משרה שלמה אחת, והוא צמוד לתוספות היוקר הניתנות במשק.

ואלה סכומי הגמול לחודש, החל ב"ב באלול התש"ן (2.9.90):
ביישובי פיתוח מקבוצה א+: 18.88 ש"ח.
ביישובי פיתוח מקבוצה א: 10.30 ש"ח.
ביישובי פיתוח מקבוצה ב: 8.59 ש"ח.

הגמול מוגבל לתקופת העבודה והמגורים באחד היישובים שברשימה. עזב עובד ההוראה את היישוב, יבוטל הגמול באורח אוטומטי.

בקשה לקבלת הגמול יש להפנות אל הלשכה המחוזית של משרד החינוך והתרבות, על גבי טופס שניתן לקבל בלשכה המחוזית ובמחלקות החינוך ביישובי הפיתוח.

עובד הוראה וחינוך שאינו מועסק במישרין על ידי משרד החינוך והתרבות יגיש טופס בקשה ללשכה המחוזית. אישור הבקשה יישלח למעסיק לביצוע, והעתק האישור יישלח למורה ולגזברות. תחולת האישור לגמול חודשי: ראשי שנת הלימודים שהוגשה בה הבקשה.

(ד) קידום ותק (תמריץ שווה קידום בשווי של שנות ותק)

(1) הוותק המוכר לצורך תשלום השכר יקודם –

– ביישובי פיתוח מקבוצה א+ וביישובים אופקים, נתיבות, שדרות וקרית מלאכי: ב-4 שנים;

– ביישובי פיתוח מקבוצה א: ב-3 שנים;

– ביישובי פיתוח מקבוצה ב: ב-2 שנים.

(2) קידום הוותק יחול לגבי עובדי ההוראה והחינוך הזכאים, בכל שלבי הוותק המקצועי. הוותק המוכר של עובדי הוראה וחינוך בשנות הוותק 27-30 יקודם בשיעור השווה להפרש בין השכר המשולב של שנת הוותק ה-29 לשנת הוותק ה-30, כפול מספר שנות הקידום, לפי סוג היישוב.

(3) קידום הוותק מוגבל לתקופת העבודה והמגורים באחד היישובים שברשימה. עובד הוראה את היישוב, יבוטל קידום הוותק באורח-אוטומטי, והעובד יוחזר לוותקו הריאלי בעבודתו.

בקשה לקידום הוותק יש להפנות ללשכה המחוזית של משרד החינוך והתרבות, על גבי טופס שניתן לקבל בלשכה המחוזית ובמחלקות החינוך ביישובי הפיתוח.

עובד הוראה וחינוך שאינו מועסק במישרין על ידי משרד החינוך והתרבות, יגיש בקשה ללשכה המחוזית. אישור הבקשה יישלח למעסיק לביצוע, והעתק האישור יישלח למורה ולגזברות. תחולת האישור לקידום הוותק: ראשית שנת הלימודים שבה הוגשה הבקשה.

קבוצות שאינו מדורגות לפי ותק, אלא לפי דרגות, כמו פסיכולוגים חינוכיים המדורגים לפי הדרגה האקדמית, יש לקדמן לפי אותו עיקרון, בהתאם לאישור היחידה לדיור ולתמריצים.

ביישובי פיתוח מקבוצה א+: שווי כספי של 2 דרגות.

ביישובי פיתוח מקבוצה א: שווי כספי של 1.5 דרגות.

ביישובי פיתוח מקבוצה ב: שווי כספי של דרגה אחת.

ההתחשבות עם הרשויות תיעשה על פי אותם הנהלים הקיימים לגבי עובדי ההוראה וחינוך המועסקים במישרין על ידי הרשויות.

(ה) לימודים אקדמיים לקראת תארים

היחידה לדיור ולתמריצים משתתפת בשיעור של 75% בהוצאות שכר הלימוד במוסדות להשכלה גבוהה ובשיעור של 100% בהוצאות נסיעה למוסדות אלה – של כל עובד הוראה וחינוך הזכאי לתמריצים – לאחר שהיחידה לדיור ולתמריצים תאשר את תכנית הלימודים, ובתנאי שהוא לומד מערכת שעות של 8 שעות שבועיות לפחות. חוגי הלימוד שיאושרו חייבים להיות בתחום המקצועות הנלמדים בבית הספר או בנושאי חינוך כלליים, לקראת תואר. החזר הוצאות הנסיעה יהיה לפי תחשיב של 6 שעות שבועיות של לימודים ביום, ורק בקווים הבין עירוניים.

קבלת ההשתתפות מותנית במגורים ובעבודה בהוראה או בחינוך ביישובי הפיתוח. בקשה להשתתפות יש להגיש ללשכה המחוזית של משרד החינוך והתרבות, על גבי טופס שניתן לקבל בלשכה.

עובד הוראה וחינוך שאינו מועסק במישרין על ידי משרד החינוך והתרבות יגיש את הבקשה ללשכה המחוזית. אישור הבקשה יישלח למעסיק לביצוע, והעתק האישור יישלח למורה ולגזברות. ההשתתפות תינתן מראשית שנת הלימודים שהוגשה בה הבקשה.

הערות

1. מורים תושבי ערי הפיתוח, המקבלים מענקי שעות מטעם המחלקה להשתלמות, זכאים אפוא לקבל גם החזר שכר לימוד מטעם היחידה לדיור ולתמריצים, בהתאם להוראות הנוכחות לעיל.

2. ההשתתפות אינה חלה על אגרות לימודים, על דמי בחינות ועל פיגורים.

(ו) השתתפות בשכר דירה

סכום ההשתתפות של היחידה לדיור ולתמריצים בשכר דירה ביישובי פיתוח בשנת הלימודים התשנ"א יעמוד על 80% מגובה שכר הדירה בדירות עמידר ועמיגור, וכן בדירות השייכות לרשויות מקומיות ועוד.

התחשיב להשתתפות היחידה יהיה על פי ההוצאה השנתית הכוללת בגין שכר-דירה ל-12 חודשים, והיא תבוצע ב-12 תשלומים חודשיים שווים.

הדירות השכורות בשוק החופשי אינן כלולות בהסדר זה, והשתתפות היחידה תתבסס אפוא על מחירי שכר דירה של עמידר ביישוב,

להוציא יישובי־פיתוח שקיימת בהם מצוקת דיור ושכר הדירה הוא מן הגבוהים בארץ, כמו אילת, ערד, צפת, טבריה ועוד. במקומות אלה ייקבע שיעור ההשתתפות על ידי ועדה בראשות מנהל היחידה לדיור ולתמריצים ובהשתתפות נציג המחוז, הממונה על נושא התמריצים במחוז, ונציג הרשות, מנהל מחלקת החינוך.

בקשה להשתתפות יש להגיש ללשכה המחוזית של משרד החינוך והתרבות, על גבי טופס שניתן לקבל בלשכה. עובד הוראה וחינוך שאינו מועסק במישרין על ידי משרד החינוך והתרבות, יגיש את הבקשה ללשכה המחוזית. אישור הבקשה יישלח למעסיק לביצוע, והעתק האישור יישלח למורה ולגזברות.

הערות

(1) להשתתפות בשכר דירה זכאי עובד הוראה וחינוך מוסמך, הגר ועובד באותו יישוב פיתוח, בתנאי שהוא אינו בעל דירה אחרת – על שמו או על שם אשתו – באותו יישוב פיתוח או ביישוב פיתוח אחר.

(2) מסכום ההשתתפות ינוכה מס הכנסה כחוק.

(ז) הצטרפות לקרנות ההשתלמות של עובדי הוראה וחינוך

(1) היחידה לדיור ולתמריצים תישא בהפרשות לקרן – של העובד ושל המעסיק גם יחד – לגבי עובד הוראה וחינוך הזכאי לתמריצים, הגר ועובד ביישוב פיתוח, ואשר יצטרף לאחת משלוש קרנות ההשתלמות לעובדי הוראה, בהתאם לתקנוני הקרנות.

(2) כדי ליהנות מן ההסדר על עובד ההוראה להגיש בקשה אישית להצטרפות, מאושרת על ידי היחידה לדיור ולתמריצים למורים, לקרן המתאימה:

(א) קרן השתלמות למורים ולגננות בע"מ, על ידי מנהל העסקים, בנק מסד, שדרות רוטשילד 80, תל-אביב, ת"ד 2639, מיקוד 61025

(ב) קרן השתלמות למורים תיכוניים, למורי סמינרים ולמפקי חים בע"מ, על ידי מנהל העסקים, בנק מסד, שדרות רוטשילד 80, תל-אביב, ת"ד 2639, מיקוד 61025

(ג) קרן השתלמות למורים על-יסודיים בע"מ, על ידי מנהל העסקים, בנק לאומי לישראל, רח' קויפמן 6, בית גיבור, תל-אביב, מיקוד 68012.

(3) תשלום חלקו של העובד בקרן ההשתלמות על ידי היחידה לדיור ולתמריצים יהיה מוגבל לתקופת עבודתו ומגוריו באחד

היישובים שברשימה. עזב העובד את מקום מגוריו או את מקום עבודתו ביישוב לפני תום 5 שנים מתחילת החיסכון הראשון מכל סיבה שהיא, תפסיק היחידה לדיור ולתמריצים לגביו את ההסדר האמור ותגבה מן הקרן את כל התשלומים ששולמו על ידה בגין חברותו של העובד בקרן ההשתלמות.

ההצטרפות לקרן תאושר מראשית שנת הלימודים התשנ"א (שבה הוגשה הבקשה), ובלבד שתוגש לפני י"ד בטבת התשנ"א (31 בדצמבר 1990). מורים שיגישו בקשות בין התאריכים ט"ו בטבת – ג' בתמוז התשנ"א (1.1.91–16.6.91) יצורפו לקרן מיום ט"ו בטבת התשנ"א (1.1.91).

עודי חינוך המועסקים במערכות החינוך הבלתי פורמאליות, תושבי ערי־פיתוח שאושרו על ידי היחידה, זכאים להצטרף לקרנות ההשתלמות המקוצרות "מקור" ו"מישור" במסגרת התמריצים, והמעסיק יישא בהפרשות לקרן של העובד והמעסיק גם יחד. היחידה לדיור ולתמריצים תחזיר למעבידים את חלקו של העובד בקרן.

פסיכולוגים חינוכיים, תושבי ערי הפיתוח, שאושרו על ידי היחידה לדיור ולתמריצים, זכאים להצטרף לקרן ההשתלמות לאקדמאים במסגרת התמריצים, והמעסיק יישא בהפרשות לקרן של העובד והמעסיק גם יחד. היחידה לדיור ולתמריצים תחזיר למעבידים את חלקו של העובד בקרן.

(ח) החזר הוצאות נסיעה של מורים משתלמים

היחידה לדיור ולתמריצים תישא בהוצאות הנסיעה למקום ההשתלמות ובחזרה של עובד הוראה וחינוך הזכאי לתמריצים, הגר ועובד ביישוב פיתוח, הן בקורסים להרחבת אופקים (לפי בחירתו) והן במסגרות המקצועיות הרגילות.

החזר הוצאות הנסיעה יהיה רק בקווים הבינעירוניים לפי התעריפים של התחבורה הציבורית. עובד הנוסע להשתלמות ברכבו הפרטי יהיה זכאי להחזר הוצאות נסיעה לפי מספר הימים שבהם הוא נוסע להשתלמות ולפי תעריפי התחבורה הציבורית באותם קווי נסיעה. במקומות שאין בהם תחבורה סדירה, רשאי מנהל המחוז לארגן הסעה קבוצתית, אם מספר המשתלמים מצדיק זאת. המשתלם יגיש למפקח על ההשתלמות במחוז טופס בקשה לאישור החזר הוצאות הנסיעה.

ב. תמריצים במושבי עולים

עובדי הוראה וחינוך זכאים, הגרים ועובדים במושבי עולים בתחום המועצות האזוריות וביישובים שברשימה דלהלן, ימשיכו ליהנות מהתמריצים האלה:

- (1) קידום ותק: הוותק המוכר יקודם לצורך תשלום השכר ב-4 שנים;
- (2) הצטרפות לקרנות ההשתלמות של עובדי ההוראה;
- (3) החזר הוצאות נסיעה של מורים משתלמים.

רשימת היישובים והמועצות האזוריות

אבן שמואל, אליפלט, מ"א מרחבים, מ"א אשכול, מ"א עזתה, מ"א תמר, מ"א ערבה, מ"א חבל אילות, מ"א גולן, מ"א גליל תחתון, מ"א מבואות חרמון, מעלה יוסף, מ"א מרום הגליל, מ"א בני שמעון, מ"א בקעת בית-שאן, מ"א חוף אשקלון, מ"א לכיש, מ"א חוף עזה, חורפיש, מ"א מטה יהודה (שריגים, נוחם, רוגלית), כפר הנוער קדמה, נווה עובד.

ג. הוצאות נסיעה של מורים משתלמים בשנת שבתון

היחידה לדיור ולתמריצים תישא בהוצאות הנסיעה למקום ההשתלמות ובחזרה של עובד הוראה הגר ביישוב פיתוח. החזר הוצאות הנסיעה יהיה לפי התעריפים של התחבורה הציבורית, ויבוצע על ידי קרנות ההשתלמות. עובד הנוסע להשתלמות ברכבו הפרטי, יהיה זכאי להחזר הוצאות נסיעה לפי מספר הימים שבהם הוא נוסע להשתלמות ולפי תעריפי התחבורה הציבורית באותם קווי נסיעה בינעירוניים בלבד.

בקשה לקבלת ההחזר יש להגיש ישירות לקרן ההשתלמות המתאימה, על גבי טופס שניתן לקבל בקרן, לפי הכתובות האלה:

- (א) קרן השתלמות למורים ולגננות בע"מ, על ידי מנהל העסקים, בנק מסד, שדרות רוטשילד 80, תל-אביב 2639, מיקוד 61025
- (ב) קרן השתלמות למורים תיכוניים, למורי סמינרים ולמפקחים בע"מ, על ידי מנהל העסקים, בנק מסד, שדרות רוטשילד 80, תל-אביב, ת"ד 2639, מיקוד 61025
- (ג) קרן השתלמות למורים על יסודיים בע"מ, על ידי מנהל העסקים, בנק לאומי לישראל, רח' קויפמן 6, בית גיבור, תל-אביב, מיקוד 68102

1. רשימת יישובי הפיתוח שאושרו למתן ההחזר היא כמו זו שפורטה ב-א' לעיל.
 2. הזכאים להחזר הוצאות נסיעה
- עובדי הוראה המדורגים בדירוג עובדי הוראה (מפקחים, מנהלי בתי ספר, מורים, גננות ומדריכים) – כל אלה זכאים בתנאים אלה:
- (א) אם אושרו על ידי היחידה לדיור ולתמריצים למורים במסגרת התמריצים לצאת לשנת שבתון.
 - (ב) אם הם ממשיכים לגור ביישוב פיתוח.

- (ג) אם שיעור משרתם הממוצע במסגרת מענק ההשתלמות הוא לפחות 50%.

הערות

- (א) החזר הוצאות הנסיעה יאושר רק עד לאוניברסיטה הקרובה.
- (ב) החזר הוצאות הנסיעה יהיה לפי תחשיב של 6 שעות שבועיות של לימודים באותו יום.
- (ג) החזר הוצאות הנסיעה יבוצע במידה יחסית להיקף המשרה ולשעות ההשתלמות.

בישיבת הוועדה הפריטטית העליונה, המשותפת לנציגי הממשלה, לשלוש הערים הגדולות, למרכז השלטון המקומי ולארגוני המורים, הוחלט:

מורה המצוי בשנת שבתון, ונקרא לשמש כממלא מקום, יקבל את משכורתו כממלא מקום לפי דרגתו וותקו. התחולה מ' באייר התש"ן (1.5.90).

בישיבת הוועדה הפריטטית העליונה המשותפת לנציגי הממשלה, לשלוש הערים הגדולות, למרכז השלטון המקומי ולנציגי ארגוני המורים, שהתקיימה ב' באייר התש"ן (6.5.90) הוחלט:

עובד הוראה המפצל את השתלמותו למשך שנתיים רצופות, ומקבל בכל שנה מחצית המענק מקרן ההשתלמות לעובדי הוראה, ואינו עוסק בהוראה בשנות השבתון האלה, תיחשבה לו שנתיים אלה כשנת ותק אחת בהוראה.

התחולה היא מ'ב באלול התש"ן (2.9.90).

בהתאם להסכם הקיבוצי שנחתם בירושלים ב'א בסיוון התש"ס (26 במאי 1980), ופורסם, בין השאר, בחוזר מא/1, סעיף 27, אנו מפרסמים בזה את הוראות הביצוע:

1. (א) הניכוי עבור הקרן לביטוח הדדי של עובדי ההוראה (להלן – "הקרן") בסך 60 (שישים) ש"ח יבוצע בשני שיעורים, כדלקמן:

– ניכוי ראשון, בסך 30 (שלושים) ש"ח, ממשכורת דצמבר 1990, המשולמת בראשית ינואר 1991

– ניכוי שני, בסך 30 (שלושים) ש"ח, ממשכורת ינואר 1991, המשולמת בראשית פברואר 1991

29.
עובד הוראה
בשנת שבתון
הנקרא לשמש
כממלא מקום

30.
עובד הוראה
היוצא למחצית
שנת שבתון

31.
ניכוי ממשכורתם
של עובדי
הוראה עבור
הקרן לביטוח
הדדי מייסודה
של הסתדרות
המורים בע"מ
בשנת הביטוח 1991

- סכום הביטוח המרבי הוא 16,000 (שישה עשר אלף) ש"ח, למקרה של נכות או של פטירה חלילה, בכפיפות לתקנון הקרן.

(ב) הניכוי יבוצע ממשכורתם של עובדי ההוראה הזכאים למשכורת בחודשים אלה ממשכורת החינוך והתרבות והמועסקים בתפקידי הוראה בהיקף של שליש משרה, לפחות, במוסדות חינוך השייכים למשרד החינוך והתרבות.

(ג) האמור בס"ק א' דלעיל יחול גם על עובדי הוראה חברי ארגון המורים העליסודיים, לאור הודעת ארגון זה על הצטרפותו להסכם.

2. (א) עובדי ההוראה שאינו מעוניין בביטוח בקרן יודיע על-כך בכתב למשרד החינוך והתרבות, אל גזברות הלשכה המחוזית שהוא משתייך אליה, עד 30 בנובמבר 1990 (נוסח ההודעה להלן, ב-3). את העתק ההודעה הוא ישלח ל"קרן לביטוח הדדי לעובדי הוראה", בית הסתדרות המורים, רחוב בן-סרוק 8, תל-אביב 62969. הודעה זו תישאר בתוקפה, אלא אם כן הודיע עובד ההוראה על ביטולה לקראת שנת הלימודים שלאחר מכן.

(ב) הגיעה ההודעה שניתנה על ידי עובד ההוראה, כאמור בס"ק א', לאחר ביצוע הניכוי מהמשכורת, אין הביטוח תקף, והסכום שנוכה יוחזר לעובדי ההוראה על-ידי הקרן, באופן שייקבע על-ידה, עד 31 במארס 1991. הגיעה הודעת הסירוב לאחר 31 במארס 1991, לא יוחזר סכום הניכוי, ותוקפה של הודעה זו יהיה החל משנת הביטוח 1992 (1 בינואר 1992).

(ג) עובדי ההוראה שלא נוכו ממשכורתו דמי הביטוח – בגלל טעות או משום שביקש שלא לנכותם, כאמור בס"ק א', או מסיבה אחרת כלשהי – יודיע לקרן במישרין על רצונו להצטרף אליה. תוקף הביטוח יהיה מהתאריך שייקבע על ידי הקרן, בכפיפות לתקנות.

(ד) הקרן לא תשלם מענקי ביטוח בהתאם לתקנות לעובד הוראה או לנהנים, אם הפרמיה לא שולמה במלואה, מכל סיבה שהיא, בהתאם לתקנות ובמועד שנקבע בתקנון ולפני קרות המקרה המזכה במענקי ביטוח.

תקנון הקרן מתפרסם ב"יומן המורה" התשנ"א.

3. להלן נוסח ההודעה שישלח עובד הוראה שאינו מעוניין בביטוח בקרן. ההודעה תהיה תקפה, אם תישלח בהתאם לנאמר בסעיף קטן 2ב' דלעיל.

לכבוד
הגזברות
לשכת מחוז.....
.....
.....

הודעה

אני הח"מ ת"ז שם ביה"ס וכתובתו
מס' ביה"ס כתובת פרטית מיקוד טלפון
מצהיר בזאת:

(א) אינני מעוניין (ת) להיות חבר(ה) בקרן לביטוח הדדי של עובדי הוראה שהוקמה בהתאם להסכם שנחתם בי"א בסיוון התש"ס (26 במאי 1980) בין הממשלה ובין הסתדרות המורים.

(ב) הודעתי זו נמסרת על פי סעיף 3(ב) להסכם הנ"ל.

(ג) כל הפרטים המנויים לעיל נכונים.

תאריך..... חתימה.....
העתק: קרן הביטוח ההדדי, רחוב בן-סרוק 8, ת"א, 62969.

ההודעה שלהלן כבר התפרסמה בחוזר ש/9, סעיף 385. אנו מפרסמים אותה שוב, בשינוי. נוסח זה הוא הקובע, והוא מבטל את הנוסח הקודם:

נודע לנו, כי מורים נוהגים לחתום על טופס התנדבות צה"ל המאפשר ליחידתם לקרוא להם להתייצבות פעמים מספר בשנה, על פי התראה קצרה (שלא על-פי החוקים והתקנות לקריאה למילואים).

מכיוון שנוהל זה משבש את חיי בית הספר, אנו מבקשים להבהיר:

א. מורה איננו רשאי לחתום על טופס כזה ללא אישור אגף כוח-אדם בהוראה ו/או הבעלות על בית-הספר ומנהל בית הספר.

ב. עובד הוראה שיפר את ההוראות האלה עובר עבירה משמעת וצפוי להליכים משמעתיים בבית הדין למשמעת של עובדי ההוראה, אם הוא עובד מדינה, או להליכים משמעתיים, כפי שמקובל אצל הבעלות הנוגעת בדבר, אם איננו עובד מדינה.

במסגרת הפעלת מרכזי מקצוע בבתי ספר ניתן להפעיל את מורשה הקרן הקיימת ולתגמלו בהתאם.

34. חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים)

בימים אלה נשלחה לכל מנהלי בתי הספר, באופן אישי, הנחיה של נציב שירות המדינה בנושא "חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים)".

אנו מפרסמים את הכתוב בהנחיה גם בחוזר זה. ומבקשים ממנהלי בתי הספר לנהוג בהתאם. להלן החוק:

חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים) (תיקון מס' 2), התש"ן-1990

1. ביום ח' בסיוון התש"ן (1 ביוני 1990) פורסם חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים) (תיקון מס' 2), התש"ן-1990. בחוק ה"ל נאסר, בין היתר, על עובד מדינה שדרגתו היא אחת מארבע הדרגות העליונות בכל סולם דירוג, להיות חבר ב"גוף בוחר" כמשמעותו בחוק.
2. "גוף בוחר" הוגדר בחוק – "גוף שפקידו או אחד מתפקידיו לבחור מועמדים לכנסת או לכהונת ראש הממשלה או שר בממשלה, או לכל תפקיד ברשות מקומית, בהסדרות הציונית העולמית או בסוכנות היהודית לארץ ישראל, למעט בחירות ישירות שבהן משתתפים כלל החברים של מפלגה או גוף מדיני".
3. הואיל והינך כלול בין העובדים שדרגתם היא אחת מארבע הדרגות העליונות בסולם הדירוג בו אתה משוכן, מצאתי לנכון להביא לידיעתך את הוראות החוק. אם אתה מכהן כחבר "בגוף בוחר" (מרכז מפלגה או פורום אחר הכלול בהגדרת "גוף בוחר", כאמור) – עליך להתפטר מן הגוף הבוחר או משירות המדינה, לא יאוחר מיום ט' באב התש"ן (31 ביולי 1990), שהוא מועד תחילתו של החוק או מיום קבלת הנחיה זו.
4. על פי החוק, העובר על הוראותיו צפוי להעמדה לדין משמעתי בפני בית הדין למשמעת של עובדי המדינה.

35. גמול ביניים

עובד הוראה בעלי תואר אקדמי מוכר ממוסד להשכלה גבוהה והנדסאים מוסמכים אשר קיבלו רשיון הוראה/הדרכה קבוע או תעודת הסמכה מורה/גננת שהוצאה על ידי משרד החינוך והתרבות על סמך לימודים ובחינות הסמכה אקסטרניות או בחינות מילואים/השלמה, יהיו זכאים לגמול ביניים בשיעור 3% משכרם המשולב.

גמול הביניים יאושר על פי הכללים האלה:

- 1) אפשר לזכות בגמול ביניים רק פעם אחת. דהיינו: בעל תואר אקדמי שהוא מורה מוסמך על סמך בחינות מילואים וגם בעל רשיון הוראה

על סמך בחינות השלמה יקבל גמול ביניים אחד בשיעור 3% (ולא 3+3).

יש אפשרות לבקש גמולי השתלמות רגילים בעד הקורסים שהקנו את תעודת ההסמכה השנייה. לצורך זה יש לפנות למפקח על ההשתלמות במחוז בדרך המקובלת.

(2) לא ניתן לאשר גמול ביניים למי שכבר מקבל גמול בעד תעודת הוראה או כפל תואר בשיעור 6.5%.

(3) מי שמקבל גמולי השתלמות על סמך קורסים פדגוגיים במסגרת התואר האקדמי, לא תאושר זכותו גם לגמול ביניים. לפיכך, עובד הוראה יזכה בגמול ביניים או בגמולים על סמך מקצועות פדגוגיים – הכול לפי אחוזי הגמול הגבוהים יותר.

(4) גמול ביניים בשיעור 3% יאושר גם למי שכבר צבר 10% גמול השתלמות רגיל, ובסך הכול הוא יהיה זכאי ל-13% גמול.

(5) מקסימום גמולי ההשתלמות השונים (רגילים, כפל תואר וגמול ביניים) הוא בשיעור 16.5%.

תחולת הזכאות לגמול הביניים היא מ-1.4.89. עובד הוראה הרואה את עצמו זכאי לגמול על סמך הוראה זו יפנה למעסיק שלו לשם מימוש זכויותיו.

36. גמול השתלמות בעד הסמכה לחטיבת הביניים למורה מוסמך על סמך בחינות מילואים

עובד הוראה שקיבל תעודת מורה על סמך בחינות מילואים, והוא גם בעל תעודת הסמכה לחטיבת הביניים, יהיה זכאי, נוסף לדרגת מורה בכיר, גם לגמולי השתלמות לפי היקף לימודיו להסמכה בחטיבת הביניים, בהתאם לפירוט שלהלן:

- א) עבור 900 שעות הוא יזכה בגמול השתלמות אחד;
- ב) עבור 1000 שעות הוא יזכה ב-2 גמולי השתלמות;
- ג) עבור 1100 שעות הוא יזכה ב-3 גמולי השתלמות;
- ד) עבור 1200 שעות הוא יזכה ב-4 גמולי השתלמות;
- ה) עבור פחות מ-900 שעות הוא יזכה בתואר "מורה בכיר" בלבד, ללא גמולי השתלמות.

התחולה: ד' באדר התש"ן (1.3.90).

עובד הוראה הרואה את עצמו זכאי לגמול על סמך הוראה זו, יפנה למעסיק שלו לשם מימוש זכויותיו.

37. החזרי שכר לימוד לעובדי הוראה בשנת הלימודים התשנ"א

א. כללי

1. עובדי הוראה בפועל, * הלומדים לתואר אקדמי או לתעודת הוראה במוסדות להשכלה גבוהה (לרבות האוניברסיטה הפתוחה, מכללות להכשרת עובדי הוראה במסלולים אקדמיים ומוסדות חינוך אחרים שהוכרו על ידי המועצה להשכלה גבוהה), יכולים לבקש השתתפות בהוצאות שכר לימוד עד גובה שכר הלימוד הנדרש באוניברסיטאות.
2. החזרי שכר הלימוד יבוצעו לפי סדרי עדיפויות, ורק בגבולות התקציב המאושר לסעיף זה.
3. סדר העדיפויות לאישור ההחזרים יהיה כדלהלן:

- (1) א. למורים בחטיבות הביניים: לימודים לקראת תואר אקדמי ראשון, מוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה; לימודים להסמכה לחטיבת הביניים; לימודים לתעודת הוראה.
- ב. לעובדי הוראה והדרכה בנתיב הטכנולוגי: תואר טכנאי או הנדסאי.
- (2) א. למורים בחטיבה העליונה ולמורים בסמינרים: לימודים לקראת תואר אקדמי שני, מוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה; לימודים לתעודת הוראה.
- ב. לעובדי הוראה והדרכה בנתיב הטכנולוגי: תואר אקדמי ראשון במדעים או בטכנולוגיה, מוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה.
- (3) לגננות ולמורים בבית הספר היסודי (ביחס אחיד לכל רובד ועל פי קדימות מועד הפנייה): לימודים לקראת תואר אקדמי ראשון, מוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה.
- (4) א. למורים בחטיבה העליונה: לימודים לקראת תואר אקדמי ראשון, מוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה.
- ב. לעובדי הוראה בנתיב הטכנולוגי בחטיבה העליונה ובסמינרים: תואר אקדמי שני במדעים ו/או בטכנולוגיה, מוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה.
- (5) לגננות ולמורים בבית הספר היסודי: לימודים לקראת תואר אקדמי שני, מוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה.
- (6) לימודים לקראת תואר שלישי, מוכר על ידי המועצה להשכלה גבוהה.

* בכלל עובדי ההוראה כלולים מדריכים מקצועיים מוסמכים, ומורים למקצועות הטכנולוגיים הלומדים לתואר טכנאי והנדסאי או לתארים שזכרו ב"1.

ב. זכאות

זכאים להגיש בקשה להחזר שכר לימוד עובדי ההוראה האלה:

- (1) עובדי הוראה קבועים, שאינם בשנת שבתון ושלא קיבלו השנה מענק שעות, חברי הסתדרות המורים או ארגון המורים העל יסודיים, העובדים בהיקף של שליש משרה לפחות בהוראה במוסד דות חינוך רשמיים, או במוסדות חינוך מוכרים שיש להם קשרי התחשבות עם משרד החינוך והתרבות
- (2) א. עובדי הוראה הלומדים לפחות 6 שעות שבועיות לתואר ראשון או לתעודת הוראה
- ב. עובדי הוראה הלומדים לפחות 4 שעות שבועיות לתואר שני או לתואר שלישי
- (3) עובדי הוראה הכותבים עבודת תיזה לתואר שני או לתואר שלישי.

ג. הנהל להגשת בקשה

- (1) טפסים מיוחדים יימצאו בלשכות של המפקחים המחוזיים על ההשתלמות ובמשרדי ארגוני המורים, מיום ראשון, י"ב באלול התש"ן (2.9.90).
- (2) עובדי הוראה המבקשים לקבל השתתפות בשכר לימוד ימלאו את הטופס המתאים וישלחו אותו בצירוף אישור על היקף לימודיהם בשנה זאת למפקח על ההשתלמות שבמחוזם.
- (3) כותבי תיזה יצרפו לבקשה אישור על היקף שכר הלימוד הנדרש מהם.
- (4) עובדי הוראה במוסדות להכשרת עובדי הוראה יעבירו את בקשותיהם למנהל הגף להכשרת עובדי הוראה בירושלים.
- (5) עובדי הוראה מהאגף לחינוך התיישבותי יעבירו את בקשותיהם למפקח על ההשתלמות באגף לחינוך התיישבותי בקריה בתל-אביב.
- (6) עובד הוראה המועסק בכמה מקומות או מחוזות רשאי להגיש רק בקשה אחת, למחוז שהוא עובד בו את מרבית השעות.
- (7) המועד האחרון להגשת הבקשה הוא יום שלישי, ג' בכסלו התשנ"א (20.11.90).

ד. הנהל להגשת קבלות

- (1) עובדי הוראה בחינוך הרשמי שאושר להם החזר שכר לימוד יגישו קבלות על שכר הלימוד לגזברות במחוזות.
- (2) עובדי הוראה בחינוך המוכר (רשויות מקומיות, רשתות חינוך ובעלויות פרטיות), שאושר להם החזר שכר לימוד, יגישו את הקבלות על שכר הלימוד ששילמו לבעלות על המוסד.

- (3) המועדים האחרונים להגשת הקבלות הם: לתקופה הראשונה – עד יום חמישי, י"ד באדר התשנ"א (28.2.91), ולתקופה השנייה – עד יום רביעי, ב' בסיוון התשנ"א (15.5.91).

ה. ביצוע התשלום

- (1) החזר שכר לימוד שאושר לעובד הוראה שהוא עובד המדינה ישולם על ידי גזברות משרד החינוך והתרבות במחזור חודש לאחר הגשת הקבלות המקוריות.
- (2) החזר שכר לימוד שאושר לעובד הוראה שאינו עובד מדינה ישולם על ידי הבעלות על מוסד החינוך שהוא מועסק בו חודש לאחר הגשת הקבלות המקוריות.
- לתשומת לב: מדובר במוסדות חינוך שיש להם קשרי התחשבות עם משרד החינוך והתרבות.
- (3) אגרת חינוך, דמי הרשמה, תשלומים לשירותים ותשלומי ריבית פיגורים – כל אלה לא ייכללו בהחזר שכר לימוד. ינוכה מס כחוק (מס הכנסה וכד').

ו. דיווח והתחשבות עם הבעלות

משרד החינוך והתרבות יחזיר לבעלויות על המוסדות המוכרים (ושיש להם קשרי התחשבות עם משרד החינוך והתרבות) את סכומי ההחזרים שאושרו וששולמו למוריהם לאחר שדיווחו על הביצוע לגף להשתלמות ברחוב דבורה הנביאה 1, ירושלים 91911.

ז. אישורים מיוחדים וחריגים

1. לקידום נושאים מיוחדים תפעל ועדה משותפת לארגוני המורים ולמשרדנו. ועדה זו תאשר שכר לימוד מעבר לקריטריונים שנקבעו. עובדי הוראה המשתלמים בנושאים מיוחדים יפנו לגף להשתלמות ברחוב דבורה הנביאה 1, ירושלים 91911.
2. תוקם ועדת חריגים בהרכב זה:
- א. מנהל המחלקה לתנאי שירות (יו"ר)
- ב. מנהלת הגף להשתלמות עובדי הוראה
- ג. נציגי שני ארגוני המורים.
- לפני הקצאת ההחזרים תתכנס הוועדה לדיון בבעיות שתועלינה על ידי ארגוני המורים.

38. במסגרת שיפור השירות והידוק הקשרים עם התלמידים משרדנו מודיע על פתיחת הקו הפתוח לתלמידים, החל ב"ב באלול התש"ן (2 בספטמבר 1990).

כל תלמיד במערכת החינוך יוכל לפנות לאנשי צוות הקו הפתוח בכל קושי, בעיה, מצוקה או התייעצות הקשורים בחייו בבית הספר ומחוצה לו.

ניתן לפנות בכתב למשרד החינוך והתרבות, בניין "לברם" רחוב דבורה הנביאה 2, ירושלים 91911 – "הקו הפתוח", ובטלפון 02-292222, בין השעות 8 עד 18. מעבר לשעות אלה תפעל מזכירה אוטומטית.

במסגרת בית הספר התלמיד יכול להתייעץ במוריו, במחנך הכיתה וביועצת, בכל בעיה, ומשרד החינוך והתרבות ממליץ כי יעשה כן. עם זאת, קיימים מצבים וזמנים שבהם תלמידים מעדיפים לפנות לגורם מקצועי, שאיננו מסביבת חייהם המיידית, ושהם אינם קשורים אליו בקשרים אישיים. **לכך נועד הקו הפתוח.** צוות הקו הפתוח ישתדל לסייע לתלמידים הפונים, בעצה, בהדרכה ובהכוונה לפתרון הבעיות שתועלינה.

שירות הקו הפתוח יינתן על ידי יועץ חינוכי. מטרת השירות היא לעזור לילדים במצוקה, תוך שימוש במערכות הקיימות בבית הספר ובקהילה. מנהל השירות עשוי לפנות לבעלי תפקידים שונים במערכת, הן בשלב האיתור והן להמשך הטיפול. המנהלים, המחנכים והיועצים מתבקשים לסייע לו במילוי תפקידו.

סיוע וייעוץ

39. אין להפנות ילד לבדיקה פסיכולוגית, ללא ידיעת הוריו וקבלת הסכמתם.
- האחריות להודעה ולקבלת הסכמת ההורים לבדיקה מוטלת על המורה המפנה, או על מנהל בית הספר.
- אם ההורים מתנגדים להפניה לבדיקה, יועבר כל החומר על הילד לוועדת השמה. הוועדה תשקול אם יש מקום להורות על עריכת בדיקה לילד, או שניתן להחליט על השמתו ללא בדיקה.
- אם פנה תלמיד ביזמתו לשיחה עם פסיכולוג בית הספר, יש לדווח על-כך להוריו.
- אם ציין התלמיד במפורש שהוא מסרב שהדבר יובא לידיעת הוריו, אין הפסיכולוג חייב בדיווח. עם זאת, כשמדובר ביותר משתי שיחות טיפוליות עם אותו תלמיד, יש לדאוג להביא את הדבר בכל זאת לידיעת הוריו.

הודעה להורים
על הפניית
ילדם לבדיקה
פסיכולוגית או
לשיחה טיפולית

מנהל חינוכי

40. רשימת מבצעי ההתרמה שאושרו לשנת הלימודים התשנ"א

מס'	תאריך	הארגון	המחוזות	סוג בתי"ס
1.	ח' בתשרי התשנ"א 27.9.90	א. מועדון וראיטי בישראל ב. איל"ה - אגודה ישראלית לרווחה הנכה	ת"א והדרום חיפה והצפון	יסודיים יסודיים
2.	כ"ז בתשרי התשנ"א 16.10.90	א. לב אל לב ישראל ב. שים לב ללב	כל הארץ, למעט חיפה	יסודיים
3.	י"ח במרחשוון התשנ"א 6.11.90	האגודה למלחמה בסרטן	כל הארץ	על יסודיים
4.	ג' בכסלו התשנ"א 20.11.90	ניצן - האגודה לקידום ילדים לקויי למידה, תפקוד והסתגלות	כל הארץ	יסודיים
5.	י"ז בכסלו התשנ"א 4.12.90	המרכז לעיוור	כל הארץ	על יסודיים
6.	ח' בטבת התשנ"א 25.12.90	א. יד ביד"ד לעזרה לזולת ואוון קשבת לילדים ולנוער ב. האגודה למניעה וחקר האיידס ג. אל סם - האגודה למלחמה בסמים	המרכז תל-אביב תל-אביב וחיפה והדרום	על יסודיים על יסודיים על יסודיים
7.	א' בשבט התשנ"א 16.1.91	איל"ן - מצעד הפרוטות	כל הארץ	על יסודיים
8.	כ"ג בשבט התשנ"א 7.2.91	אלו"ט - אגודה לאומית לילדים אוטיסטים	ת"א והמרכז	יסודיים
9.	י' באדר התשנ"א 24.2.91	אק"ם - גג לילד המפגר	כל הארץ	על יסודיים
10.	כ"ח באדר התשנ"א 14.3.91	ארגוני החירשים: מיח"א, שמע, כש"ב, אח"א, נוער הדממה	כל הארץ	יסודיים

מס'	תאריך	הארגון	המחוזות	סוג בתי"ס
11.	י"א באייר התש"ן 25.4.91	א. אלק"ן - אגודה לשיקום ולק"י דום נוער, המבצע "כל החיים לפני" הם" ב. אל"י - האגודה להגנת הילד ג. המועצה לילד החוסה ד. על"ם - עמותה למען נוער במצוקה	מרכז ירושלים והדרום חיפה והצפון תל-אביב	יסודיים יסודיים יסודיים
12.	כ"ה באייר התש"ן 9.5.91	א. האגודה לסוכרת נעורים בישראל ב. אנוש - אגודה ישראלית לבריאות הנפש ג. ענבר - עמותה ישראלית לנפגעי מחלות ראומטיות ד. אי"ל - אגודה ישראלית לאפילפסיה	מרכז תל-אביב ירושלים והדרום חיפה והצפון	על יסודיים על יסודיים על יסודיים על יסודיים
13.	י' בסיוון התש"ן 23.5.91	איגוד סיסטיק פיברוזיס בישראל	מרכז וירושלים	יסודיים

הערות

א. בתי ספר יסודיים

הכוונה לכיתות ז'ח' בבתי הספר היסודיים ולכיתות ז"ט' של חטיבות הבניים.

ב. בתי ספר על-יסודיים

הכוונה לכיתות י"ב בבתי ספר ששישנותיים ולכיתות ט"י"ב בבתי ספר ארבע-שנותיים.

ג. מאליו מובן, שארגונים המקיימים ימי התרמה באמצעות תלמידים לא יקיימו התרמות מדלת לדלת באמצעות מתרימים מבוגרים בשכר.

ד. ארגונים המבצעים התרמה, על פי הרשימה לעיל, לא יערכו התרמות בתאריך ו/או במחוזות אחרים מאלה שאושרו כאמור.

ה. בכל פרסום שיעשה ארגון שאינו מתרים ארצי יצוינו במפורש המחוז או המחוזות שאושרו.

ו. ארגון שלא יקיים את האמור לעיל רשאי יהיה משרד החינוך והתרבות לא לאשר את המשך השתתפותו במבצעי ההתרמה המאושרים על ידו.

ז. רשימה זו היא המשך להנחיות ולהוראות בנושא מבצעי התרמה כפי שפורסמו בחוזרי מנכ"ל אלה: מיוחד ט', התשמ"ח, ושן/3, סעיף 113.

מבצע "הקש בדלת" של האגודה למלחמה בסרטן ייערך השנה ביום ג', י"ח במרחשוון התשנ"א (6.11.90).

האגודה מעמידה לרשות בתי-הספר מרצים, סרטי הסברה וחומר בכתב ללא כל תשלום. חוזר מיוחד המכיל פרטים על תכניות ההרצאות וטופס הזמנת הרצאה יופץ בתחילת שנת הלימודים בכל בתי-הספר העל יסודיים. המנהלים, ובמיוחד אלה שבית ספרם לוקח חלק במבצע "הקש בדלת", מתבקשים להזמין הרצאה באגודה מוקדם ככל האפשר, וכן להקדיש שעת מחנך לנושא המלחמה בסרטן לקראת המבצע.

לקבלת מידע נוסף ניתן לפנות לאגודה למלחמה בסרטן, למאירה גלוסקא, רח' החשמונאים 91, ת"ד 20018, תל-אביב 61200, טל' 03-5610361.

בבתי-הספר ובגני-ילדים מתקבל חומר שבכתב, שלאחר הקריאה או השימוש בו אין בו צורך והוא מושלך לסל או למכל הפסולת.

מן הראוי שחומר המכיל טקסטים מכתבי הקודש, או שמצוין בו שם ה' המפורש בשמותיו השונים, כגון שאלוני-בגרות, חוברות, תכניות לימודים, עלונים, כתבי-עת וכד', לא יושמד, כי אם יימסר לרב המקום, לבית הכנסת הקרוב, למועצה הדתית או לכל גורם המטפל בגניזת חומר מסוג זה.

ד"ר שמואל שקולניקוב, מרצה בחוג לפילוסופיה באוניברסיטה העברית, התמנה לממונה ארצי על הוראת הפילוסופיה במערכת החינוך.

מורים המעוניינים בהדרכה בתחום יפנו לד"ר שקולניקוב באוניברסיטה העברית, החוג לפילוסופיה, בימי ג', בין השעות 10.30–12.30, בטל' 02-883761, או בימי א', בין השעות 11.30–12.30, בטל' 02-882094.

41. מבצע "הקש בדלת" ומתן הרצאות בבתי ספר

42. איסור השלכת חומר המכיל טקסטים מכתבי הקודש

43. מינויים חדשים

משטרו ונוהגו של בית הספר

44. במשרדנו נתקבלה תלונה של תלמיד על שבית-הספר החליט להעבירו מסיבות חינוכיות, ולא ניתנה לו ולהוריו אפשרות להשמיע את דבריהם. ממצאי התלונה אימתו את טענות התלמיד, וחשפו ליקויים בדרך קבלת ההחלטה על ידי המועצה הפדגוגית.

אנו מפנים את תשומת-לב המנהלים לכך שבהנחיות לתקנון משטרו ונוהגו של בית הספר, שפורסמו בחוזר מו/8, סעיף 237, נאמר בסעיף קטן 2.6: "יש להביא לידיעת התלמיד מהות העברה שמייחסים לו, ויש לתת לו הזדמנות להסביר את התנהגותו."

ובסעיף קטן 2.71 נאמר:

"לפני העברה לבית ספר אחר תינתן האפשרות להורים להשמיע את דברם."

מנהלי בתי הספר מתבקשים להקפיד על קיום הוראות אלה.

45. תת-סעיף 3 בסעיף על "משטרו ונוהגו של בית הספר" שפורסם בחוזרים מו/8, סעיף 237, ומו/6, סעיף 200, מבוטל. מעתה סמכויות ההענשה הקובעות הן כדלקמן:

א. הרחקה ליומיים – רק לאחר שהובא לידיעת ההורים. יש לוודא שההורים קיבלו את ההודעה.

ב. הרחקה ליותר מיומיים ועד לארבעה ימים – רק באישור המפקח על בית הספר ולאחר שהובא לידיעת ההורים. יש לוודא שההורים קיבלו את ההודעה.

ג. תלמיד לא יורחק מבית הספר ליותר מ-4 ימים.

ד. אם הוחלט להרחיק מן המוסד תלמיד בגיל חוק לימוד חובה ולהעבירו למוסד אחר, יש לנהוג על פי תקנות ההעברה, לפי השלבים המפורטים להלן:

1. במקרה של החלטת המוסד להציע הרחקה תלמיד מבית הספר – זימון ההורים על ידי המנהל וקבלת תגובתם

2. קבלת אישור המועצה הפדגוגית

3. מסירת הודעה להורים

4. פנייה לרשות החינוך המקומית לקבלת אישורה ולקביעת מקום לימודים חלופי

5. מתן זכות ערעור להורים לפני מנהל המחוז.

החלטת מנהל המחוז היא סופית.

תלמיד לא יועבר מבית הספר אלא אם כן נסתיימו כל ההליכים שפורטו בסעיף זה.

ה. הרחקת תלמיד מכיתות י"א-י"ב טעונה אישור המפקח על המוסד. זאת לאחר שקוימו התנאים המפורטים ב"ד", 1-3. רשות החינוך המקומית תעשה כל שביכולתה, בשיתוף הפיקוח וההורים, למצוא מסגרת לימודית מתאימה להמשך לימודיו של התלמיד המורחק.

השתלמויות וימי עיון

האוניברסיטה הפתוחה, בשיתוף עם הפיקוח על הוראת העברית, מציעה השתלמויות מורים שנועדו להכשיר את המורים בחטיבות הביניים ובחטיבה העל-יסודית לקראת הכנת תלמידיהם לבחינת הבגרות בהבעה ובהבנה. ניתן להשתלם בשני אופנים:

1. קורס בשיטת הלימוד העצמי של האוניברסיטה הפתוחה, במתכונת זו:

א. למידה עצמית מיחידות לימוד כתובות

ב. כתיבת עבודות על פי הנחיה

ג. מפגשי הנחיה

ד. הנחיה טלפונית

ה. בחינה מסכמת.

הקורס הוא בן 112 שעות, והוא מקנה גמול השתלמות. הלימודים יחלו ב-4 בנובמבר 1990, ויימשכו לכל אורך שנת הלימודים.

2. השתלמות מורים מוסדית

מפגש של צוות המורים עם מנחה בבית הספר בשעות אחד הצהריים פעם בשבועיים, 30 שעות השתלמות.

מטרות ההשתלמות: לפתח מודעות לייחודיות תהליך הבנת הנקרא ולהקנות למורים דרכים ביישום מיומנויות קריאה של טקסטים במקצור עות הלימוד השונים.

בדבר פרטים נא לפנות ליחידה לעובדי חינוך והוראה, האוניברסיטה הפתוחה, רח' קלאוזנר 16, רמת-אביב, תל-אביב 61392, טל' 03-422502, 03-6426480.

46. קורסי השתלמות בהבעה ובהבנה למורים על-יסודיים

מדרשת הר הרצל ללימודי הציונות, בשיתוף המועצה הציונית לישראל, מציעה מגוון תכניות לבירור מהות הציונות בהקשרים אקטואליים. התכניות בנויות כסדנאות של חצי יום, יום לימודים שלם ועד שלושה ימים.

תכניות הלימודים

מסלול א': "החברה החדשה" (אצל הרצל) כדגם של מדינה מודרנית - המציאות לעומן החזון

מגמת התכנית - לעמוד על נושאים אקטואליים בחיי החברה הישראלית מתוך חקירת יסודותיהם העקרוניים והערכיים במשנתו החברתית-הפוליטית של הרצל, וליצור על ידי כך עמדת התבוננות והערכה כלפי מדינת ישראל כמדינה ציונית ודמוקרטית.

הנושאים הנבדקים הם: דת ומדינה, לאומיות, שאלת זכותנו על הארץ, בעיית הערבים, מדיניות הביטחון, המבנה החברתי-הפוליטי-הכלכלי, בעיות העלייה והקליטה.

מסלול ב': "מבאזל לירושלים - מאידיאולוגיה להגשמה" - "היות ציוני?!"

מטרת התכנית לבחון את הרלוונטיות של הציונות בחברה הישראלית כיום, והיא יוצרת בסיס לעיון בשאלת מקומה ותפקידה של התנועה הציונית וביחסי ישראל-לפוזות. נוסף לכך נבחנת הזיקה בין ציונות ליהדות.

מסלול ג': "הציונות והשוואה בהקשרים אקטואליים של תקומת ישראל"

תכנית משותפת עם "יד ושם" המשלבת סדנה אחת ב"יד ושם" בנושא "השוואה ומשמעותה" וסדנה בנושא "ציונות בהר הרצל".

הסדנאות משתמשות במשאבים מוזיאוניים, דוקומנטריים ואור קוליים כעזרי לימוד והוראה.

לגבי תכניות ארוכות, ניתן לשלב מפגשים בלתי אמצעיים עם אוכלוסיות שונות, כגון עולים חדשים ונוער מזרמים דתיים שונים, עם סיורים בירושלים, המשתלבים בנושאי הלימוד.

המדרשה ממוקמת בהר הזיכרון בירושלים (בקרבת יד ושם, קבר הרצל, קברי גדולי האומה ובית הקברות הצבאי).

פרטים והרשמת קבוצות

א. מדרשת הר הרצל, האגף ללימודי הציונית במחלקה לארגון ההסתדרות הציונית העולמית, ת"ד 92, ירושלים, טל' 02-202577, 02-202417.

47. תכניות לבירור מהות הציונות בהקשרים אקטואליים

ב. המועצה הציונית בישראל, רח' בצלאל 18, ירושלים, טלפונים 02-224814, 02-245040, 02-248608.

הערה: עבור בתי ספר מחוץ לירושלים ניתן לארגן לינה וארוחות באכסניית הנוער בבית וגן, סמוך למדרשה.

הצוות לקידום האוטונומיה במוסדות החינוך, בשיתוף המרכז להדרכה ולהשתלמות באוניברסיטת תל אביב, פותח בשנת הלימודים התשנ"א מסלול לימודים המציע קורסים, סדנאות וימי לימוד מרוכזים בנושאים הקשורים ביישומה של אוטונומיה בית-ספרית. הלימודים מיועדים למנהלים ולאנשי צוות מובילים בבתי-הספר.

פירוט הקורסים

- **הערכה בבית הספר האוטונומי** – פרופ' דוד נבו, ימי ב', סמסטר א', 14-18:30, 3 ש"ש
- **פיתוח "אני מאמין" בית-ספרי ובית-ספר אוטונומי** – גב' דינה שקולניק, ימי ב', פעם בשבועיים, שנתי, 11-14, 3 ש"ש.
- **שיקולים כלכליים בתכנון פעילות בית-ספרית והקצאת משאבים** – גב' רחל גרין, ימי ד', סמסטר א', 11-12:30 (8 פגישות), 1 ש"ש.
- **סוגיות במעורבות ההורים והקהילה בבית-הספר** – ד"ר אלן גולדרינג, 8 פגישות, בחודשים פברואר-מארס 1991.
- **פרטים והרשמה: המרכז להדרכה ולהשתלמות, בית-הספר לחינוך, אוניברסיטת תל-אביב, רמת-אביב, טל' 03-5450466.**
- **פיתוח עבודות צוות – קורס למנהלים** – פרופ' שלמה שרן וגב' אסתר נוה, ימי ד', פעם בשבועיים, שנתי, 11-13:30, 3 ש"ש. יתקיימו גם סדנאות וביקורים בבתי-הספר.
- **קורס מנחים לפיתוח אוטונומיה בית-ספרית** – פרופ' שלמה שרן, גב' יעל שרן וגב' אסתר נוה, ימי ה', שנתי, 9-14.
- **פרטים והרשמה: הצוות לקידום האוטונומיה במוסדות חינוך, בית-הספר לחינוך, אוניברסיטת תל-אביב, טל' 03-6424846, או 03-5450465.**

בית הספר לעובדי הוראה בכירים יקיים בשנת הלימודים התשנ"א השתלמויות שההרשמה אליהן פתוחה למפקחים, למנהלים, לבעלי תפקידים ולמורים הנמצאים בשנת שבתון.

48. מסלול לימודים "אוטונומיה מהלכה למעשה"

49. השתלמויות בבית הספר לעובדי הוראה בכירים

ההשתלמויות מתקיימות בירושלים, בתנאי פנימייה מלאים, במשך כל שנת הלימודים, ובכלל זה חופשות חנוכה, פסח וחופשת הקיץ.

ההשתלמויות מתחילות בימי ראשון, בשעה 10, ומסתיימות בימי חמישי, בסביבות השעה 14. הלימודים מתקיימים בכל יום מ-8 בבוקר עד 8 בערב, עם הפסקת צהריים (לעתים יש חריגות ממסגרת זו). כל השתלמות מקיפה כ-40 שעות לימוד.

בהתשנ"א תתקיימנה גם כמה השתלמויות בנות 60 שעות כל אחת, שתיערכנה פעם בשבוע ביום שלישי, בשעות 10-16, במשך 10 שבועות כל אחת.

הנרשמים אחראים לתאם את הרשמתם להשתלמויות עם הממונים. הנרשמים שיתקבלו לקורסים נדרשים להיות נוכחים בכל שעות הלימוד. אין אפשרות להשתתפות חלקית.

הקורסים מוכרים לצורך גמול השתלמות וכחלק מלימודי החובה בשנת שבתון.

דמי הרישום הם 100 שקלים לקורס בן 40 שעות ו-130 שקלים לקורס בן 60 שעות (נכון לספטמבר 1990). מורים בשבתון משלמים את שכר הלימוד המקובל בקרן ההשתלמות, בהתאם להיקף השעות שילמדו. להלן רשימת הקורסים הפתוחים להרשמה. המעוניינים במידע נוסף מוזמנים לפנות טלפונית למס' 02-661211/2/3:

מנהל וארגון

מטרות ועקרונות של שילוב המחשב בבית הספר (40 שעות)

שילוב תלמידים חריגים בביה"ס הרגיל (40 שעות)

מדיניות הערכה ומשוב בביה"ס היסודי (40 שעות)

המחשב בשירות מנהל/ת בית הספר (40 שעות)

שיפור התקשורת בבית-הספר (40 שעות)

הערכת עבודתם של מורים (40 שעות)

ניהול ישיבות ודיונים (40 שעות)

עיצוב מדיניות חינוכית בחטיבת הביניים (40 שעות)

עיון מחדש במבנה ביה"ס המקיף הממ"ד (40 שעות)

חינוך ערכי וחברתי

בית-ספר קולט עלייה (40 שעות)

פעילים בקליטת עמיתים-עולים (40 שעות)

בית הספר, ההורים והקהילה במגזר הדרוזי (40 שעות)

תפקיד המחנך בחטיבת הביניים (40 שעות)

רכיבים בית-ספריים בתחום חינוך לחיי משפחה וחינוך מיני (40 שעות)

המורה כמנחה דיון בנושאים ערכיים, אקטואליים-קונפליקטואליים (40 שעות)

הוראה ולמידה

הילד ובית הספר (40 שעות)

למידה חוץ-בית ספרית בעידן התקשוב (=תקשורת ומחשבים) (40 שעות)

הישגי מינימום – קורס המשך (40 שעות)

הוראה בכיתה הטרוגנית בחטה"ב (40 שעות)

מדע וחברה – משוב וחשיבה (40 שעות)

הוראה בכיתה הטרוגנית בחטה"ב – קורס המשך (40 שעות)

תרבות ואמנויות

ביטויים אמנותיים של החג בתרבות ישראל (40 שעות)

האמנויות במסגרת יום חינוך ארוך (40 שעות)

קולנוע, חברה וחינוך (40 שעות)

תפקידו האסתטי והחינוכי של האזור (60 שעות)

קולנוע, טלוויזיה ווידאו כאתגר חינוכי למורה ולתלמיד (60 שעות)

מורה דרך לאמנות המחול (60 שעות).

50.
"מכון למנהלים"
בבית הספר
לחינוך של
האוניברסיטה העברית

בבית הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית פועל מכון למנהלים, שבו ניתנת הזדמנות למנהלי בתי ספר ללמוד ולהתדיין עם קבוצת עמיתים במסגרת אקדמית. המכון למנהלים הוקם בהתייעצות ובתיאום עם המזכירות הפדגוגית במשרד החינוך והתרבות, עם התאגדות המנהלים בבתי הספר העל-יסודיים ועם ארגון המנהלים של בתי הספר היסודיים. תכנית המכון היא דו-שנתית, והיא מוצעת למנהלים מכל הארץ במסגרת דרמסלולית: למנהלי בתי ספר יסודיים ולמנהלי בתי ספר על-יסודיים. התכנית תתקיים בתנאי פנימייה ב"בית מאירסדורף" שבקרית האוניברסיטה העברית בהר הצופים.

מערכת הלימודים תכלול 3 פגישות בנות 3 ימים כל אחת (מיום ב' בשעה 16 ועד יום ד' בשעה 14), בחודשים נובמבר, ינואר ואפריל.

ההשתתפות בתכנית תעלה למשתתף 400 ש"ח לשנה; התשלום כולל שכר לימוד ואש"ל.

העמידה בדרישות הקורס תקנה גמולי השתלמות בהתאם לתקנות.

מנהלים המעוניינים להשתלב בתכנית בשנת הלימודים התשנ"א יפנו להרשמה ולקבלת פרטים נוספים אל ד"ר אורה זוהר, המכון למנהלים, בית הספר לחינוך, האוניברסיטה העברית, הר-הצופים, ירושלים, טל' 02-882036/7.

51.
השתלמות למנהלים
ולבעלי תפקידים
בחינוך העל יסודי –
חול-המועד
סוכות

אגף שח"ר וגף השתלמות עובדי הוראה יקיימו בחול המועד סוכות קורס בן שלושה ימים בתנאי פנימייה בצפת, למנהלים ולבעלי תפקידים בבתי-ספר על-יסודיים (בחטיבה העליונה ובחטיבת הביניים). תינתן עדיפות למנהלים מיישובי שיקום ורווחה.

הקורס יעסוק בנושאים אלה:

א) סגנונות ניהול בפיתוח חברתי

ב) מנהל בית הספר ורשויות הקהילה

ג) טכנולוגיה חדישה בחינוך – הכרת הווידאו דיסק.

ההשתלמות תתקיים בימים י"ח-כ' בתשרי התשנ"א (7-8-9 באוקטובר 1990), במרכז ההשתלמויות הארצי החדש שבמכללת צפת.

בדבר פרטים יש לפנות אל המחלקה להשתלמות במכללת צפת, טל' 06-920045/55, ת"ד 160, צפת.

המחיר למשתלם: 90 ש"ח ל-3 ימים.

52.
לימודי יהדות
לעובדי הוראה
בשנת שבתון
ובשנת עבודה
שוטפת

בהתאם להמלצת מנהל החינוך הדתי (בחזור 5-4, שבט התש"ן, פברואר 90, עמ' 11, סעיף י) בדבר השתתפותם של מורים היוצאים לשנת שבתון (ומורים בשנת עבודה שוטפת) לפחות בקורס אחד (2 ש"ש) בלימודי יהדות בתכנית לימודיהם, הרינו מביאים לידיעת ציבור המורים את רשימת הקורסים המומלצים ביהדות שייערכו באוניברסיטת בר אילן בשנת הלימודים התשנ"א. תכנית מפורטת תישלח לכל דורש (התכנית כוללת גם רשימה ארוכה של קורסים מקצועיים וקורסי העשרה).

לפרטים ולהרשמה יש לפנות אל היחידה להשתלמות ולהדרכה, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן 52100, טל' 03-5318445, בימי א"ה, בין השעות 7:30 עד 17.

מס'	נושא הקורס	מרצה/מרכז	ש"ש	יום	שעות	ש"ל
78-001	לימודי תשתית ביהדות למורות - קול הנשמה: סידור התפילה וחינוך לתפילה - עיונים במקרא: פרשיות נבחרות מספר ויקרא - ה"נשר הגדול": פרקים במשנת הרמב"ם - יסודות האמונה וחינוך לאמונה	הרב ש' גולן	2	ג'	10-8:30	56
		הרב מ' בוירסקי	2	ג'	12-10	56
		הרב פ' וילמן	2	ג'	14-12	56
		הרב י' הס	2	ג'	16-14	56
78-002	"אלה הם מועדיי": פרקי חג ומועד - פרשנות קלסית: עיונים בפירושיהם של רש"י ואבן עזרא - חז"ל: אמונות ודעות "איש וביתו": מוסר והלכה במשפחה ובחברה	הרב מ' גרוזמן	2	ד'	10-8:30	56
		גב' י' בן מאיר	2	ד'	12-10	56
		הרב י' כהן	2	ד'	14-12	56
		גב' ד' הכהן	2	ד'	16-14	56
78-003	דת, חברה ומדינה	גב' ש' מאיר	1	ימי עיון	מרוכזים	28
78-004	לימודי תשתית ביהדות למורים - מחשבת ישראל: עיונים במשנתם של הרב קוק והרב סולוביצ'יק - שיעור בהלכה: פתרונות הלכתיים לבעיות מודרניות - שיעור: לימוד בסוגיות נבחרות במסכת שיעור עצמי מודרך בהדרכת רבני המכון הגבוה לתורה	הרב י' הס	2	ג'	10-8:30	56
			2	ג'	12-10	56
			2	ג'	14-12	56
			2	ג'	16-14	56

מס'	נושא הקורס	מרצה/מרכז	ש"ש	יום	שעות	ש"ל
78-005	- מחשבת ישראל בימי הביניים: עיונים במקורות (בספר הכוזרי/במורה נבוכים/במהר"ל) - שיעור בתורה ומפרשים - הרצאה ב"מבוא לספרות התלמודית" - שיעור הלכה	פרופ' ב' גרוס	2	ה'	10-8:30	56
		פרופ' נ' ליבוביץ	2	ה'	12-10	56
		ד"ר ב"צ רוזנפלד	2	ה'	14-12	56
			2	ה'	16-14	56
78-014	השתלמות מורים בתנ"ך ודרכי הוראה	מר ע' שאלתיאל	4	ג'	20-16	112
78-155	אשנב ליהדות: הוראת סידור התפילה (שנה א')	מר ש' אביגל	4	ב'	20-16	112
78-156	אשנב ליהדות: הוראת סידור התפילה (שנה ב')	מר ש' אביגל	4	ב'	20-16	112
78-160	בעקבות נביאים ומלכים בא"י+סיורים	מר ע' שאלתיאל	6	א'	12-8:30 (סיור אחד לחודש)	168

המרכז החינוכי למשחקים בישראל, יחד עם האגף לתרבות ולאמנות ומכללת לוינסקי לחינוך מקיימים יום עיון וסדנאות בתחום המשחקים והאמנויות ביום א', י"ח בתשרי התשנ"א (7.10.90), בשעות 9-15.30.

אלה הסדנאות

- 1) אולמן מיקי - בובות וחיות מתנועעות
- 2) אגוזי נילי - הידיים המחופשות מחפשות חבר
- 3) גלמור חניתה - פעילויות בבלונים
- 4) כזרי מוטי - משחקי נופש
- 5) נוימן שושנה - מגזרות נייר
- 6) סיאני שמחה - יצירת אותיות וכותרות
- 7) ספיבק רעיה - משחקי שיריקוד
- 8) פעיל חסידה - תיאטרון בובות
- 9) קליין אורה - קישוטים מפרות ומירקות
- 10) שביט שלמה - יצירת כלי נגינה מגרוטאות

- 11) שגיאת רחל – משחקים וכתובה יצירתית באמצעות נייר עיתונים וג'ורנלים
 - 12) שוורץ עידן – פיסול בחוליות "עידן" שעל ידי קיפולן באין סוף אפשרויות מתקבל פזל תלת ממדי
 - 13) שטיינהרדט מירי – הכנת משחקים לעזרת הוראת האמנות בבית ספר יסודי
 - 14) נועה נאפל – משחקי חברה.
- יום העיון פתוח לכל עובדי חינוך וקהילה. ההשתתפות על ידי הרשמה מוקדמת. כתבו בהקדם אל מחמ"י, ת"ד 11193, תל-אביב 61111, לקבלת פרטים מלאים על הסדנאות ועל הפעילויות הנוספות וטופסי רישום.

מחשבים

המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח) מציע לבתי הספר היסודיים, לחטיבות הביניים ולבתי הספר העל-יסודיים את מערכת המחשב "רמה". המערכת אושרה על-ידי הוועדה לבחינה ולאישור ציוד מחשבים למוסדות החינוך.

מערכת מחשב "רמה" (רשת מחשבים בהוראה) היא מערכת מחשב המבוססת על מחשבים אישיים (PC) המחוברים באמצעות רשת תקשורת מקומית של מחשב אישי בעל עצמה (PC-AT) המשמש "שרת מרכזי".

מערכת "רמה" מציעה שילוב בין מתן עצמאות לתלמיד לבין שמירה על ניהול למידה ודיווח למורה, תוך התבססות על ספרייה עשירה של לומדות ותוכנות.

"סל" הלומדות והתוכנות של "רמה"

לבית הספר היסודי, לחטיבות הביניים ולבית הספר העל-יסודי מוצעת ספרייה עשירה של לומדות ותוכנות מקיפות, שחלקן פותחו במט"ח; למשל: בלשון ובהבנת הנקרא, במתמטיקה ובהנדסה, באנגלית ובערבית. הלומדות הן מסוגים שונים: לומדות בדרך של משחק, כלים יישומיים לעולם זוטא וכו'.

כל הלומדות והתוכנות מאוחסנות בדיסק מרכזי, ומשרתות בו זמנית את העמדות של כל התלמידים.

ניתן לשלב במערכת לומדות ותוכנות של מפתחים נוספים, על-פי בחירת בית הספר.

54. "רמה", מערכת מחשב חדשה של המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מט"ח)

אופן העבודה ב"רמה"

"רמה" מאפשרת עבודה בריזמית של תלמידים שונים במקצועות שונים ובסוגי פעילויות שונים, עבודה בעלת אופי מגוון במקצוע אחד או עבודה של כמה תלמידים ביחד על פרויקטים משותפים, כל אחד במחשב האישי שלו.

תמיכה וגיוני לבית-הספר

מט"ח נותן תמיכה מקיפה וגיוני לבית הספר לאורך שנים. מערך התמיכה כולל תחזוקה טכנית של מערכת המחשב, הנחיה פדגוגית, הדרכה והשתלמות, פיתוח והפעלה של תכניות נלוות וחומרי עזר למורה ולתלמיד והכוונה פדגוגית לגבי השימוש בלומדות ובתוכנות.

ציוד היקפי והתקשרות למערכות מידע חיצוניות

ניתן להוסיף ל"רמה" כל ציוד היקפי, בהתאם לצורכי בית הספר ולתקציבו. כן ניתן לחבר את המחשב המרכזי של "רמה" למאגרי מידע חיצוניים.

רכישה

מט"ח מספק את כל מרכיבי המערכת החדשה: חומרה, תוכנה, לומדה ותחזוקה. במקרים שבבית הספר כבר קיימים תואמי IBM או PS/2, תיבדק האפשרות להשלים את המערכת על-ידי אספקת מרכיבים המוצעים על ידי מט"ח.

פרטים נוספים ניתן לקבל ביחידה למחשבים בהוראה במט"ח, טל' 03-6423222, קו פנימי 47, או 03-414558.

תקשורת וטלוויזיה

בימים אלה מתחוללת בישראל מהפכה תקשורתית שלא ידענו כמותה מאז הקמת המדינה. נוסף לערוץ הטלוויזיה הממלכתי היחיד הקיים (שבו משדרות הטלוויזיה הכללית והטלוויזיה החינוכית) הולכות ומוקמות תחנות טלוויזיה בכבלים שתצעה למנויים 24 ערוצים. הכנסת אישרה לאחרונה את הקמת ערוץ הטלוויזיה השני, ובעתיד אפשר יהיה לקלוט גם שידורים ישירים מלוויינים. נוסף לכך תוקמנה 10 תחנות רדיו אזרחיות. צריך לזכור עוד, כי ברשות כ-40% מהאוכלוסייה יש מכשירי וידאו ביתיים, וברחבי הארץ פרוסות מאות תחנות כבלים פריטיות, לאיחוקיות.

השיטפון הטלוויזיוני הצפוי בארץ יקרב את הישראלים אל הצופה האמריקאי הממוצע. כבר כיום הילדים בישראל צופים בטלוויזיה יותר

55. מהפכת התקשורת בישראל והשפעתה על מערכת החינוך והתרבות

מזמן שהותם בבתי הספר (כ־5 שעות ביום, לא כולל צפייה בווידיאו). כ־27% מהישראלים מחוברים לטלוויזיה פירטית בכבלים, וכ־40% מצהירים, כי חדלו לחלוטין לבקר בבתי קולנוע. על המשבר הצפוי לספר העברי כבר דובר רבות. ואם לא די בכך, הרי בעתיד – והוא לא רחוק כל כך – יהיה מכשיר הטלוויזיה גם מחשב, רובוט, וידיאו, קומפקט דיסק ופקסימיליה.

אנו מצויים בארץ ערב סיומו של המונופול התקשורתי שהיה קיים כאן עשרות שנים. אין ספק, כי מבחינה תקשורתית דמוקרטיה יש ברכה רבה בכך שבישראל יתפתח פלורליזם תקשורתי. עלינו לזכור שוב ושוב, כי כליה התקשורת מסיעים לאזרחים לגבש תרבות דמוקרטית, להשתתף ביצירת החיים החברתיים במדינה, לקבל מידע על המתרחש ולפרשו. אך בצד דברים אלה צריך לזכור, כי אין מדובר במהפכה טכנולוגית בלבד, אלא במהפכה חינוכית-חברתית-תרבותית. עשרות ערוצי הטלוויזיה החדשים יתמודדו על זמנו הפנוי של הישראלי, וזאת בשעה שהמשק כולו עובר, בהדרגה, לחמישה ימי עבודה, שיותירו יותר זמן חופשי לאוכלוסייה.

מצב דברים זה חייב את משרד החינוך והתרבות לפעול בכמה מישורים במקביל:

★ הבטחת עתידן של שתי התחנות הממלכתיות – הכללית והחינוכית. ההתמסחרות הצפויה בתקשורת האלקטרונית מעמידה בספק את יכולתן של שתי התחנות להמשיך ולשדר במתכונתן הקיימת, ואנו יודעים, כי במדינות מסוימות כבר הביאה התפתחות זו להתמוטטות התחנות הציבוריות. הטלוויזיה הכללית משדרת כ־7 שעות ביום בלבד, ותקציבה מסתכם בכ־140 מיליון שקל, והטלוויזיה החינוכית משדרת כ־9 שעות ביום, וכל תקציבה מסתכם בכ־30 מיליון שקל בלבד. המשרד פועל לקידום הצעת חוק שתבטיח מתן ערוץ שידור מלא לכל אחת משתי התחנות, כדי שתוכלנה לשדר מבוקר עד לילה ולהמשיך להוביל את השידורים מבחינה איכותית ומקורית.

★ בדיקת היקף לימודי הכרת כליה התקשורת במוסדות החינוך וההתפתחות התקשורתית החדשה מחייבת את מערכת החינוך ללמד ולחנך את הילדים להכיר את כלי התקשורת ואת חשיבותם לפרט ולחברה במדינה דמוקרטית, להביאם להתנסות מעשית בעיתונות כתובה, ברדיו ובטלוויזיה, וללמד כיצד לצרוך את השפע התקשורתי הקרב ובא בצורה מבוקרת, נבונה וביקורתית. יזמות חינוכיות רבות התרחשו בתחום זה בשנים האחרונות, הן בחינוך הפורמאלי והן בחינוך הלא-פורמאלי. בדעת המשרד להכין ולפרסם בקרוב ביבליוגרפיה מאושרת של התכניות והיזמות הקיימות ללימוד תקשורת, כדי לעודד את העיסוק בנושא זה ביתר אינטנסיביות. עלינו להיערך בארץ גם לקראת שיגורו של לוויין תקשורת חינוכי ("אולימפוס 1"), לקראת איחוד אירופה ב־1992, שישדר

תכניות חינוכיות ברחבי אירופה. 12 מדינות כבר הציגו 49 פרויקטים טלוויזיוניים-חינוכיים שיתמודדו על חלוקת שעות השידור של הלוויין.

★ בקרוב יהיו מוסדות החינוך והתרבות במדינה חשופים לתקשורת יותר מאי פעם. בצדם של העיתונים המקומיים (המקומונים) תתפתח בישראל טלוויזיה קהילתית, במסגרת תחנות הטלוויזיה החוקיות בכבלים. בעלי התחנות בכבלים חייבים, על פי החוק, לשדר (ללא תשלום) תכניות מוקלטות שהופקו על ידי מוסדות קהילתיים (בתחומי תרבות, חינוך, אמנות, ספורט, רווחה, בריאות ואיכות הסביבה), וכן לשדר מהדורות חדשות מקומיות (15 דקות ביום). שידורים אלה יגרמו לכך שנהיה עדים לסיקור תקשורתי חסר תקדים של אירועים קהילתיים, בעלי חשיבות מקומית, שלא סוקרו עד כה בהתקשורת הארצית. לטלוויזיה הקהילתית יתרונות רבים. היא תעלה נושאים מקומיים למודעות הציבור, ותעורר דיונים ציבוריים, תגביר את התקשורת הפנימית בין הציבור למוסדותיו, תיצור גאווה מקומית, תשמש גירוי ליצירת מעורבות פעילה ותגבש הרגלים חדשים של דמוקרטיה תקשורתית.

הדבר מחייב את כל מוסדות החינוך ללמוד כיצד לשתף פעולה עם התקשורת, לזיום פרסומים על פעולותיהם, למנות אנשי קשר ביניהם לבין כליה התקשורת המקומיים ולהכשיר עובדים שיהיו מסוגלים להפיק שידורים ותכניות על מוסדותיהם. בקרוב יפרסם המשרד הנחיות לפעולה בנושא זה ורשימת גופים מקצועיים שאפשר יהיה להסתייע בהם.

עם תחילת שנת הלימודים יודיע משרד החינוך והתרבות על קיום כנס ארצי של ראשי מערכת החינוך בכל שלבי החינוך ומסגרותיו, שיוקדש להכרה יסודית יותר של מהפכת התקשורת בארץ והשפעתה על הפרט ועל החברה.

עד לפרסום ההנחיות המפורטות וקיום הכנס המפקחים, המנהלים והמחנכים מתבקשים להגביר ממקורותיהם את העיסוק בנושא כלי התקשורת במוסדותיהם. כל מוסדות החינוך שכבר שיבצו את הנושא בתכניותיהם מתבקשים לדווח על כך (שם התכנית, התכנים, מסגרת השעות, הגילאים וכיו"ב) למשרד החינוך והתרבות.

פרטים נוספים, תיאומים, הזמנת הרצאות ודיווחים יש להפנות ללשכת יועץ השר לתקשורת, מר ישראל כהן, משרד החינוך והתרבות, רחוב שבטי ישראל 34, ירושלים 91911, טל' 02-292244, 02-271008, פקסימיליה 02-292246.

56. היערכות הטלוויזיה לשנת הלימודים התשנ"א

לוח השידורים המפורט נשלח לכל בתי הספר, ומתפרסם גם בחזר זה, בנספח א.

לקראת שנת הלימודים התשנ"א נערכה הטלוויזיה החינוכית עם מגוון עשיר של תכניות שידור חדשות לבתי הספר ולגני הילדים, הבאות, בין השאר, לענות על צורכי יום לימודים ארוך, הן בתחום הוראת מיומנויות היסוד והן בתחומי ההעשרה השונים.

במערכת השידורים משובצות שישים ואחת משבצות שבועיות, מתוכן עשרים ושש משבצות חדשות לחלוטין, ועשרים וחמש משבצות הכוללות תכניות שגילן אינו עולה על שבע שנים ואשר יש להן ביקוש רב במערכת החינוך.

בין התכניות החדשות: אנגלית למתחילים, סדרה לעידוד הקריאה, סדרות חדשות במתמטיקה, סדרות חדשות במדעים ובטכנולוגיה לכל החטיבות וסדרות חדשות לבית הספר היסודי, לשעת המחנך.

למגזר הערבי הטלוויזיה החינוכית משדרת שלוש סדרות במדעים הדוברות ערבית וסדרות נוספות מתורגמות לערבית.

תכניות הטלוויזיה החינוכית מלוות בחומר עזר למורה ולתלמיד.

רכישת קלטות וחומר עזר

את התכניות של הטלוויזיה החינוכית ניתן לרכוש במרפ"א בירושלים, רח' דוד המלך 8, טל' 02-238348, ובמחלקה למוסדות חינוך בטלוויזיה החינוכית, רח' קלאוזנר 14, רמת אביב, טל' 03-5434306. מחיר קלטת בת שעה הוא 30 ש"ח.

רשימת הסרטים וטופס הזמנה יישלחו לכל בתי הספר בראשית שנת הלימודים.

תדריכים למורה ניתנים לרכישה, במחלקה למוסדות חינוך בטלוויזיה החינוכית, רח' קלאוזנר 14, רמת אביב, טל' 03-5434306.

הספרים לתלמידים נמכרים בכל חנויות הספרים.

הודעות שונות של מפמ"רים

57. חינוך גופני וספורט – שנת הלימודים התשנ"א

הודעות המפמ"ר לחינוך גופני

א. הוראות כלליות

1. הוראת החינוך הגופני בבתי הספר תושתת על תכנון הוראה כולל, שיקיף את מכלול השיעורים והאירועים של החינוך הגופני במהלך שנת הלימודים. תכנון זה יתבסס על תכניות הלימודים ועל ההישגים המצופים שפורסמו על ידי האגף לתכניות לימודים.

2. בכל בית ספר ימונה אחראי או מרכז מקצוע שיגיש למנהל תכנון מוסדי, שיכלול מטרות, יעדים והישגים מצופים בחינוך הגופני ובדרכי מדידה והערכה על מידת השגתם. העתק התכנון המוסדי יישלח למפקח על החינוך הגופני.

3. כל מורה לחינוך גופני יגיש למנהל הצעת תכנון הוראה מותאמת לאוכלוסיית בית ספר ולתנאיו. התכנון יכלול מטרות ותכנים לשנת הלימודים כולה ותכנון תקופתי לכל כיתה.

4. מפעלי החינוך הגופני ייערכו לפי "תקנון אירועי החינוך הגופני והספורט" (ירושלים, התשמ"ו-1987) שנשלח לבתי הספר על ידי המפקח על החינוך הגופני. ניתן לרכוש תקנון זה במכון וינגייט (ביחידה לפרסומים) ובסניפי ההוצאה "אטלס" ברחבי הארץ (תל-אביב – רח' צ'לנוב 49; חיפה – רח' דברת 2; ירושלים – רח' שושן 4). הוראות הביטחון והבטיחות תקפות בהתאם לנהלים.

ב. שיעור החינוך הגופני

1. בגיל הגן ובכיתות א' ו-ב'

לפי תכנית הלימודים יקבל כל תלמיד 5 שיעורים בשבוע בחינוך גופני, 25 דקות השיעור (שיעורי ריתמיקה, שהם בתחום החינוך המוסיקלי, אינם כלולים במכסה זאת). מנהלי בתי הספר מתבקשים להקפיד על מתן שיעורי החינוך הגופני. המורים לחינוך גופני בבתי הספר יסייעו למורות הכוללות המלמדות נושא זה בתכנון ובעצה.

2. בבית הספר היסודי (כיתות ג'-ח')

שיעורי החינוך הגופני יינתנו על-ידי מורה מקצועי, פעמיים בשבוע. יוקפד לא לשבץ שני שיעורים ביום אחד, אלא בהפסקה של שניים עד שלושה ימים בין שיעור לשיעור.

3. בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה

שיעורי החינוך הגופני לתלמידי בתי הספר של חטיבות הביניים והחטיבה העליונה יתקיימו פעמיים בשבוע, שעה שבועית אחת בכל פעם (ברוח של יומיים עד שלושה ימים בין שיעור לשיעור).

יש להמשיך במגמה של מניעת אכלוס יתר של כיתת הלימוד; הכיתה תכיל לפחות 15 תלמידים ולכל היותר 26 תלמידים.

בתי הספר שבשנת הלימודים התשמ"ד פיצלו את כיתת הלימוד לתלמידות למורה ולתלמידים למורה (ללא צירוף תלמידים מכיתות אחרות) ימשיכו במסגרת זאת גם בשנות הלימודים הבאות.

כדי לעודד את התלמידים בכיתות י"ב לטפח את כושרם הגופני לקראת גיוסם לצה"ל אנו ממליצים למנהלי בתי הספר ולמורים לחינוך גופני –

(א) לבנות תכנית לימודים שתדגיש בכיתה י"ב את נושא הכושר הגופני;

(ב) להבטיח את שמירת רצף שיעורי החינוך הגופני עד סיום שנת הלימודים (29 ביוני), גם אם תשתנה מערכת השיעורים;

(ג) לעודד את המשך הפעילות הגופנית, גם בתחום שנת הלימודים, בחוגים בבתי הספר ו/או ברשות המקומית, כדי להגיע לרמת כושר גופני טובה עם התגייסותם לצה"ל;

(ד) להתבסס בציוני החינוך הגופני בכיתה י"ב על מבחני כושר גופני לתלמידים ועל מבחני גמר (ביצוע משפט תנועתי) לתלמידות.

חובת מתן ציון בחינוך הגופני בתעודת הבגרות: לפי החלטת הוועדה לחינוך העלייסודי במזכירות הפדגוגית, הציון בחינוך גופני יהיה חובה בתעודת הבגרות. המורה לחינוך הגופני יוודא, שהציון יהיה מבוסס במידה רבה, ואולי מכרעת, על עצם הפעילות והמאמץ, ולא על הישגים בלבד. הנחיות ביצוע נשלחו לבתי הספר על ידי ריכוז הפיקוח על החינוך הגופני.

ציון גמר בחינוך גופני בכיתות י"ב: חובה על המורים לחינוך גופני לבצע מבחן בכיתות י"ב, שהערכתו תתבטא במתן ציון הגמר. ואלה המרכיבים שמהם ייקבע הציון:

(1) מבחן כושר גופני

(2) מבחן במקצועי – אישי או קבוצתי (מעשי)

(3) השתתפות בשיעור במהלך שנת הלימודים.

הצעה לשקלול ולהערכת הישגי התלמידים נשלחה לבתי הספר עם פתיחת שנת הלימודים התשמ"ז. ניתן לקבל את ההצעה על ידי פנייה למפקח על החינוך הגופני במחוז.

את הישגי התלמידים והתלמידות בכיתה י"ב במבחן אות הכושר והספורט (ריצת 2000 מ', ריצת הלון ושוב, תרגול משכיבה לשיבה, כפיפת מרפקים לתלמידים ותליית-און לתלמידות וקפיצה לרוחק מהמקום) חובה לשלוח ל"יחידה לפעולות ספורט עממיות, מכון וינגייט".

המלצה: רצוי לא לתת שיעורי חינוך גופני מחוץ לאולם ההתעמלות אחרי השעה 12, בגלל תנאי מזג אוויר קשים (בעיקר בחודשים מאי, יוני וספטמבר).

ג. שעות שהייה

אנו מציעים, כי מערכת השיעורים של בית הספר תיכנה באופן שתאפשר את ניצול שעות השהייה למטרות אלה:

1. קיום סדנה למורות הכוללות בכיתות א"ב, לליבון ולתכנון דרכי הוראת החינוך הגופני בכיתות אלה.

2. טיפול אישי בילד מתקשה או מצטיין בחינוך גופני.

3. הכנת נבחרות או מופעים לסגל תלמידים נבחר ומצומצם.

4. טיפול בוועדות ובעיתון ספורט לבית הספר.

5. ארגון ההפסקה לפעילות ספורטיבית.

ד. ימי התעמלות, ספורט ומחול מוסדיים

בכל בית ספר ייערכו ימי התעמלות, ספורט ומחול פנימיים, בהשתתפות כל תלמידי בית-הספר. מסגרת המפעל והתכנית תעובדנה על ידי המורה לחינוך גופני, בשיתוף מועצת התלמידים וועדות הספורט, ותאושרנה על-ידי הנהלת בית הספר. הפיקוח על החינוך הגופני ממליץ לקיים את ימי הספורט בראשי החודשים או בסמוך להם, כמפורט להלן:

בראש חודש כסלו: יום כושר גופני

בראש חודש בטבת: יום אתלטיקה קלה

בראש חודש אדר: יום התעמלות

בראש חודש ניסן: יום מחול

בראש חודש אייר: יום ספורט כללי.

מומלץ לשלב את הורי התלמידים ב-1-2 ימי ספורט, כמשתתפים פעילים או כשופטים מארגנים. נושאי פעילות מתאימים: כושר גופני, מחול, ספורט כללי.

ההפסקות בבית הספר (ובמיוחד ההפסקה הגדולה) תנוצלנה לפעילויות, כגון ריקודי עם, ליגה בין כיתתית למשחקים וכיו"ב. ניהול הפעילויות יהיה בידי מועצת התלמידים.

ה. לימוד שחייה

1. שיעורי שחייה יינתנו בכיתות ה' (בכיתות אחרות – לפי אישור ריכוז הפיקוח על החינוך הגופני), ויהיו שיעורי חובה בכל המקומות שמצויות בהם ברכות שחייה העונות על הדרישות של הוראות הבטיחות.

2. לימוד השחייה יכלול 10-12 שיעורים (אין לצרף שעות), באחד המסלולים המפורטים להלן, שייקבע על ידי הפיקוח על החינוך הגופני במחוז:

א. ברשויות שקיימות בהן ברכות מקורות – בצורה מרוכזת, יום אחד יום במשך שבועיים, במהלך שנת הלימודים

ב. ברשויות שבהן הברכות פתוחות – 2-3 פעמים בשבוע, במשך 4-6 שבועות, בחודשים ספטמבר-אוקטובר, מאי-יוני, או בצורה מרוכזת (כמפורט לעיל).

3. המפקח על החינוך הגופני במחוז, בעזרת הרכזים הארגוניים, יתאם עם מנהלי בתי הספר את מערכת השיעורים, את סדרי ההסעה ואת כל שאר הסידורים הקשורים בלימוד השחייה.

4. מימון: הרשות המקומית והנהלת בית הספר אחראיות לגביית החזר הוצאות מהורי התלמידים בשיעור של 100% עבור דמי כניסה ו/או 100% עבור הוצאות הנסיעה בתחבורה מאורגנת לברכת השחייה.

1. מסגרות התחרות הספורטיבית

1. כללי

א. על כל נבחרות בתי הספר להופיע לתחרויות בתלבושת ספורט אחידה מלאה (מכנסיים וחולצה).

ב. הופעת סמלי אגודות על גבי תלבושות ספורט ועל בגדי האימון של התלמידים אסורה בהחלט.

ג. מנהלי בתי הספר יקפידו למלא טופס "כרטיס קבוצתי למשתתפים" (ח"ת 12995), שבו יש, בין השאר, התייחסות לבריאות התלמידים ולביטוח נגד תאונות אישיות (ניתן לקבל טפסים אלה אצל המפקח על החינוך הגופני במחוז).

2. שיתוף נבחרות בתי הספר העל-יסודיים בתחרויות הספורט הנהלת בית הספר תקבע את מספר הנבחרות הרשאיות להשתתף בתחרויות, בהתאם לאפשרויות דלהלן:

א. מספר הנבחרות יהיה כמספר החטיבות המצויות בבית הספר, כלומר בית ספר שיש בו חטיבה עליונה ו-3 חטיבות ביניים יוכל להיות מיוצג על ידי 4 נבחרות נפרדות (אחת לכל חטיבה).
או:

ב. תהיה נבחרת אחת לכל חטיבת גיל, כלומר בבית ספר כדוגמת זה שלעיל תהיה נבחרת אחת לחטיבה העליונה ונבחרת אחת לשלוש חטיבות הביניים.

1. כל נבחרת של חטיבה (אם יש יותר מנבחרת אחת) תירשם בנפרד, על גבי טופס "כרטיס קבוצתי למשתתפים" (טופס ח"ת 12995).

2. על טופס ההרשמה יצוין שם המוסד, ויודגש כינוי או סימול החטיבה באותו מוסד.

3. במקרה של בחירה באפשרות א', אסור יהיה להעביר תלמיד מחטיבה אחת לחטיבה אחרת באותה שנת לימודים.

4. הרישום הוא קבוע וסופי לאותה שנת לימודים כולה, בכל ענפי הספורט.

5. השתתפות הנבחרות היא בהתאם לקבוצות הגיל שתפורסמה על ידי ריכוז הפיקוח על החינוך הגופני.

תלבושת

כל נבחרת חטיבה תהיה שונה בצבע חולצתה ובסימולה (אם יש בתחרות יותר מנבחרת אחת מאותו מוסד).

הוראות אלו מבטלות את האמור בחוזר ריכוז הפיקוח על החינוך הגופני מ"ג' בניסן התשמ"ח (21.3.88).

3. ליגות למשחקים

א. בבתי הספר היסודיים ייערכו המשחקים במסגרת אזורית או מחוזית בלבד (לבד מענפי כדור-עף, אתלטיקה והתעמלות קבוצתית).

ב. בבתי הספר העל-יסודיים תיערכנה אליפויות ארציות בכדור-סל, בכדור-עף, בכדור-יד ובכדור-דגל, בהתאם לטבלאות דלהלן. בענפי ספורט אחרים תתקיימה אליפויות אזוריות, לפי יזמת המחוזות.

ג. מנהלי בתי הספר מתבקשים לשריין את מועדי האליפויות בשימת לב למסגרות שבטבלה בהמשך.

ד. בתי הספר שיוכזו באליפויות דלהלן יהיו מועמדים לייצג את המדינה בתחרויות הבינלאומיות של בתי הספר. ההחלטה הסופית לשיגורם תיפול בהנהלת רשות הספורט והחינוך הגופני:

- אתלטיקה קבוצתית: בחודשים תמוז, אב התשנ"א (יולי 1991), בהונגריה

- כדורגל (כיתות י"ב): בחודשים תמוז, אב התשנ"א (יולי 1991), בתורכיה

- כדור-סל (כיתות י"ב): בחודשים ניסן, אייר התשנ"א (אפריל-מאי 1991)

- ריצת ניווט: בחודש אב התשנ"א (יולי 1991).

אליפויות בתי הספר האלו מיועדות לתלמידים שנולדו אחרי 1 בינואר 1973 בענפים כדורגל וכדורסל, ואחרי 1 בינואר 1974 באתלטיקה ובריצת ניווט.

הערות

כדי לחסוך בהוצאות נסיעה וכדי למנוע איבוד ימי לימוד מאורגנות האליפויות ארציות בכדורגל ובכדורסל, בשנת הלימודים התשנ"א, בימים

מרוכזים (2-3 משחקים ביום לנבחרת בית-הספר). מנהלי בתי הספר מתבקשים להנחות את האחראים לנבחרות להכין את התלמידים בהתאם, ובמיוחד בנושא הכושר הגופני. להלן מועדי האליפויות:

המקצוע / האירוע	כדורגל י"ב (בנים)	כדורגל ט' (בנים)	כדורסל י"ב (בנים ות)	כדורסל ט' (בנים ות)	כדוריעף י"ב (בנים ות)	כדוריעף ט' (בנים ות)	כדוריעף י"ח (בנים ות)	כדוריד י"ב (בנים ות)	כדוריד ט' (בנים ות)	קטרגל ט"י-י"ב (בנים)
סיוע של מחוי עד	כ"ח באדר 14.3.91	י"א באייר 25.4.91	ב' בשבט 17.1.91	י"ח באייר 2.5.91	ט"ז בשבט 31.1.91	י"ח באייר 2.5.91	י"ח באייר 2.5.91	ט"ז בשבט 3.1.91	כ"ה באייר 9.5.91	כ"ה באייר 9.5.91
שמינית הגמר	ל' בניסן 14.4.91		כ"א בשבט 5.2.91							
דבע וחצי גמר ארצי	א' באייר 15.4.91	כ"ח באייר 12.5.91	כ"ב בשבט 6.2.91	ב' בסיוון 15.5.91	ל' בשבט 14.2.91	ח' בסיוון 21.5.91	כ"ט בשבט 13.2.91	ט' בסיוון 22.5.91		
גמר ארצי	ט"ו באייר 29.4.91	כ' בסיוון 2.6.91	ד' באדר 18.2.91	ט"ו בסיוון 29.5.91	כ"א באדר 7.3.91	י"ז בסיוון 30.5.91	א' בסיוון 14.5.91 (צפון) ח' בסיוון 21.5.91 (מרכז) כ"ט בסיוון 11.6.91 (חיפה)	כ"ג בסיוון 5.6.91	י"ג בסיוון 26.5.91	
בינלאומי	תמוז אב התשנ"א יולי 1991		ניסן אייר התשנ"א אפריל מאי 1991							

ז. כינוסי אתלטיקה קלה

הכינוסים ייערכו בהרכב קבוצתי במסגרת אזורית, מחוזית וארצית:

1. מועדי הכינוסים האזוריים והמחוזיים ייקבעו על ידי המפקחים במחוזות. תחרות הגמר המחוזית לכיתות ז', ח' וט' תבוצע עד ט"ז באייר (30.4.91) ולכיתות י"ב עד כ"א באדר (7.3.91).

תחרות הגמר הארצית לכיתות ז' וט' ולכיתות ט' תתקיים בי"ג בסיוון (16.5.91).

תחרות הגמר לכיתות י"ב תתקיים בי"ג בניסן (18.3.91).

הערה: לכיתות ז', ח' וט' תתקיים גם ליגה ארצית בת 4 מפגשים, בהתאם ללוח זמנים שיישלח לבתי הספר שישתתפו בה.

2. תחרויות ב"קרב-רב" תיערכנה במחוזות, ובהמשך בגמר הארצי, לכיתות ז' וט' של בית הספר היסודיים, לכיתות ט' ולכיתות י"ב של בית הספר העל יסודי.

סיום השלב המחוזי: עד ד' באייר (18.4.91).

הגמר הארצי: בי"ב באייר (6.5.91).

ח. מירוץ שדה לבנים ולבנות (ז' וי"ב)

1. הגמר המחוזי: עד ה' בכסלו (22.11.90).

2. הגמר הארצי: בי"ג בכסלו (11.12.90).

ט. אליפות הכושר הגופני

אליפות הכושר הגופני, ובכלל זה ניווט ומשיכת חבל, תתקיים בהשתתפות תלמידי כיתות י"ב של בתי הספר העל יסודיים. דפי הרשמה יישלחו לבתי הספר. מועד הדיווח מהמחוזות הוא עד כ"ד באדר (10.3.91). מועד הגמר הארצי הוא ב'ח' באייר (22.4.91).

י. התעמלות קבוצתית

תתקיים תחרות התעמלות קבוצתית (בנים ובנות) לכיתות אלה: עד ו', ז'-ח', ט'-י"ב.

1. הגמר המחוזי: עד כ"ז בניסן (11.4.91).

2. הגמר הארצי: בי"ז באייר (29.4.91).

יא. מירוץ ירושלים

מירוץ שליחים בהשתתפות 15 תלמידים ו-8 תלמידות מכיתות ט"י, במסלול מצומת אשתאול להר הרצל, יתקיים לכבוד "יום ירושלים" בכ"ה באייר (9.5.91).

יב. ביצת ניווט

תתקיים תחרות ארצית בריצת ניווט לכיתות ז' וי"ב (בנים ובנות), באחריות המחלקה לאירועים, בי"ח באדר (4.3.90).

יג. אליפות כיתות ספורט הישגיות

התחרות הארצית תתקיים בי"א בסיוון (24.5.90).

יד. גימנסטרידה (מופעי תנועה עממיים)

האירוע מתוכנן לסיכום שנת הלימודים. מנהלי בתי הספר המעוניינים להשתתף בו יכוונו את המורים לחינוך גופני להכנת מופע מבעוד מועד. בדבר פרטים אפשר לפנות לפיקוח על החינוך הגופני במחוז. האירוע הארצי מתוכנן ל"כ"ד בסיוון (6.6.91).

טו. בית הספר הרוקד

מפעל "בית הספר הרוקד" בבתי הספר היסודיים והעל-יסודיים ייערך גם בשנת הלימודים התשנ"א. כ"ב בית הספר הרוקד" יוכר מוסד חינוכי שהדגיש בתכנית הלימודים שלו (במרבית הכיתות) הוראה עקבית של ריקודי עם ישראלים וארגון הרקדות של כלל התלמידים באופן שיטתי וקבוע. המפעל אינו תחרותי, וכל בית ספר שיעמוד בדרישות המפעל יזכה באישור מטעם הפיקוח על החינוך הגופני. בתי הספר שישתפו את הורי התלמידים במפעל (חוגים והרקדות) יזכו לציון מיוחד. חוברות הדרכה וקלטות למפעל בית הספר הרוקד אפשר לרכוש בחנות הספרים שבמכון וינגייט.

טז. "אות הכושר והספורט"

מבחני "אות הכושר והספורט" הם חובה בכל בתי הספר היסודיים והעל-יסודיים, מכיתה ד' ועד כיתה י"ב. חומר הסברה וטופסי מבחנים אפשר להזמין עד סוף חודש אוקטובר, במחלקה לפעולות ספורט עממיות, רשות הספורט והחינוך הגופני, מכון וינגייט, דואר וינגייט 42902. בדבר הגשת דו"ח מבחנים של תלמידי/ות כיתות י"ב ראה ב"ב. (תוכנס השנה מתכונת מבחנים חדשה, אך ניתן עדיין, במהלך שנת הלימודים, לפעול לפי המתכונת הישנה).

יז. "תקנון לאירועי החינוך הגופני והספורט"

התקנון פורסם על ידי משרד החינוך והתרבות, ירושלים, התשמ"ז (1987), והוא ניתן לרכישה ביחידה לפרסומים שבמכון וינגייט.

יח. חוגי ספורט

חוגי ספורט יפעלו בבתי הספר היסודיים והעל-יסודיים. כן יפעלו מרכזים לפעילות ספורטיבית לתלמידים מצטיינים בענפי ספורט שונים. הומלץ בפני הרשויות המקומיות לפתוח חוגי יישובי להתעלמות מתקנות. אנו מציעים למנהלי בתי הספר ולמורים לחינוך גופני להפנות תלמידים הזקוקים לכך לחוג זה.

יט. יזמות חינוכיות

יש לעודד ביצוע יזמות חינוכיות-מקצועיות ולתת להן פרסום בכל המסגרות האפשריות. מנהלי בתי הספר והמורים לחינוך גופני מתבקשים

להעביר בכתב דו"ח והצעות לביצוע יזמות למפקחים על החינוך הגופני במחוזות, עד כ"ה בתשרי התשנ"א (14.10.90).

כ. **תיקונים לתקנון לאירועי חינוך גופני וספורט** (בהוצאת משרד החינוך, והתרבות, המזכירות הדפגוגית, הפיקוח על החינוך הגופני, ירושלים. התשמ"ז-1987):

עמוד	שורה	סעיף	התיקון
8	2-1	5.1	...שופטים רשמיים של האיגודים הנ"ל ו/או מורים ו/או תלמידים לחינוך גופני...
12	אחרונה	7.6 (סעיף חדש)	א. איסור על זריקת ניירות לזירה ב. לשמור על ניקיון היציעים. אם יהיה לכלוך, האחריות היא על בית הספר.
21	4	2	...אלופות המחוזות: 2 נציגות מהמחוזות...
47		10.2	תלמידים (ט'): להוסיף ריצת 1500 מ'.
54	18	6.2	(אי הופעה אינה משנה את ה-N).

"גיליונות לחשבון", עיתון במתמטיקה לתלמידי חטיבת הביניים, מופיע ארבע פעמים בשנה, בעריכת פרופסור שמואל אביטל מהטכניון, מיועד לתלמידים המתעניינים במתמטיקה בחטיבת הביניים, ומכיל מאמרים, סקירות ובעיות (חלקן עם פרס לפותרים).

דמי החתימה לשנה הם 10 ש"ח בלבד. לחתימה ולפרטים נוספים נא לפנות אל פרופ' אביטל, ת"ד 7187, חיפה 31071.

אירועים ואישים

ב"ב' באלול התש"ן ימלאו 20 שנה לפטירתו של זלמן ארן, שר החינוך והתרבות הרביעי למדינת ישראל, שכיהן כחבר ממשלה בישראל בשנים 1955-1960, ובשנת 1963 ייצג את בעיות החינוך והתרבות שבהן התלבטה המדינה באותן שנים.

המחנכים מתבקשים להקדיש שעת מחנך או שעת חברה לאיש ולפועלו. ניתן לקבל חומר על זלמן ארן במזכירות הפדגוגית. בקרוב תקיים המזכירות הפדגוגית יום עיון לזכרו של זלמן ארן.

58. הודעות המפמ"ר למתמטיקה

59. יום הזיכרון לזלמן ארן

60.
ציון 50 שנה
לפטירתו של
זאב ז'בוטינסקי

ממשלת ישראל החליטה לציין 50 שנה לפטירתו של זאב ז'בוטינסקי, מכ"ט בתמוז התש"ן (יום הזיכרון לפטירתו) ועד כ"ט בתמוז התשנ"א, ולמקד את עיקר הפעילות במערכת החינוך. מטרת הפעילות בשנה זו:

1. להעלות את דמותו ואת פועלו של זאב ז'בוטינסקי כמנהיג, כמדינאי וכסופר.
 2. להקנות את מורשתו של זאב ז'בוטינסקי, בעיקר לנוער.
- מרכז ההסברה מעמיד לרשות בתי הספר את האמצעים האלה:
- הרצאות**
- רשימת מרצים ברחבי הארץ, שניתן יהיה להזמין (בתשלום) באמצעות הלשכות המחוזיות של מרכז ההסברה.

פרסומים

- **זאב ז'בוטינסקי – האיש ותורתו**, חוברת בסדרת "דע את עמך", 20 עמודים, למורה ולתלמיד (מחיר החוברת 2 ש"ח).
 - **כרות תדמית: זאב ז'בוטינסקי, תרמ"א-ת"ש (מחיר הכרזה 3 ש"ח).**
- בדבר פרטים נא לפנות למשרדי מרכז ההסברה:**
- ירושלים:** בית אגרון, רח' הלל 37, מיקוד 94581, טל' 02-243678, 02-242248/9.
- תל-אביב:** רח' ארניה 21/א', הקריה, מיקוד 1070, טל' 03-2626186.
- חיפה:** רח' אחד העם 5, מיקוד 31041, טל' 04-642361/2.
- באר-שבע:** בית יד לבנים, ת"ד 100, מיקוד 84100, טל' 057-33906/7.

עזרי לימוד

בינואר 1990 הגיע לארץ קבוצת ילדים שנפגעו מהקרינה הרדיואקטיבית בעקבות הפיצוץ בכור האטומי צ'רנוביל. בעידן הגלסנוסט עשו הילדים את הדרך מקייב לתל-אביב תוך שלוש שעות בטיסה ישירה. בעקבות הביקור הפיק שירות הסרטים סרט תיעודי, "טיסה ישירה". הסרט משלב זיכרונות של ילדי צ'רנוביל על הבית שהיה ולא יהיה עוד והתרשמויות שלהם מהמפגשים בישראל.

61.
הסרט התיעודי
"טיסה ישירה"

אורך הסרט 23 דקות, וניתן להשיגו בעברית, באנגלית וברוסית. הבמאי והמפיק הוא בוריס מפציר.

62.
קלטת וידאו
על תרבות
האירוח של
יהדות מצרים

העמותה להפקת סרטי איכות לשמירת מורשת יהדות המזרח, בהנהלתה של גב' לבנה זמיר, הפיקה לאחרונה קלטת וידאו על מטעמי יהדות מצרים ועל תרבות האירוח של יהדות זו. בקלטת, שאורכה כארבעים וחמש דקות, משולבים גם קטעי מוסיקה ופולקלור. המען להזמנות: רחוב זכרון יעקב 18, תל-אביב 62999.

63.
"היופי והקלע" –
סרט טבע
על הצבי

חברת "אפיקים הפקות" שבקיבוץ אפיקים הפיקה סרט טבע חדש ובו סיפורו של הצבי הארצישראלי, סמל לטוהר וליופי בסיפורי המקרא. אורח החיים, התנגחויות, חיזורים, גידול צאצאים ועוד – כל אלה מתועדים בתצלומים מרהיבים במשך כל עונות השנה. מוצג גם הקונפליקט בין הצורך לשימור הצבי לבין הצורך למנוע נזקים שהצבי גורם לחקלאות ברמת הגולן. אורך הסרט 30 דקות.

המעוניינים בפרטים נוספים יפנו אל "אפיקים הפקות", קיבוץ אפיקים 15148, טל' 06-754628.

להלן רשימת סרטי טבע שהופקו בעבר על ידי "אפיקים הפקות" (מוצעים כחבילה בתנאי מבצע):

1. "מראות בשמורת החולה" 30 דקות
2. "נדודים בעקבות השקנאים" 45 דקות
3. "העופות הדורסים – אלבום משפחתי" 30 דקות
4. "העופות הדורסים – יומן נדודים" 30 דקות.

64.
הסרט "הסליחה",
סעיף 353
בחזר שן/8

בחזר שן/8, סעיף 353, צוין כי ניתן לרכוש את הסרט "הסליחה" בשירות הסרטים הישראלי, אך לא צוין המחיר. מחירה של קלטת הווידאו בנושא "הסליחה" הוא 25 ש"ח, כולל מע"מ ודמי משלוח.

המעוניינים לרכוש את הקלטת ישלחו המחאה לפקודת שירות הסרטים הישראלי על סך זה, לכתובת זו: ת"ד 13240, הקריה, רוממה, ירושלים 91130.

65. המרכז להעמקת החינוך היהודי במחוז חיפה

בחזור שן/9, סעיף 404, נפלה טעות במספר הטלפון של המרכז להעמקת החינוך היהודי במחוז חיפה. המספר הוא 04-527905.

66. "התיאטרון התלמודי" תיאטרון בובות

"התיאטרון התלמודי" הוא מפעל חינוכי המנצל הצגות עם בובות כדי להמחיש סוגיות בתורה שבעל פה. ההצגות מביאות סיפור שנרקם מפרטי הסוגיות. כך הן נותנות לתלמיד אמצעי חווייתי-רגשי שבו יוכל להתייחס לנושא ולהבינו בצורה מעמיקה. ההצגות מומלצות על ידי המחלקה להעמקת החינוך היהודי כאמצעי עזר להוראה.

להלן רשימת ההצגות שתוצגנה בשנת הלימודים התשנ"א:

1. **הצגה חדשה: "ישראל והאורח מרוסיה"** (מהסדרה "ישראל, הגיבור הקטן")

ההצגה מראה את הבעייתיות הכרוכה בעלייה ובקליטתה. ישראל הוא בנה של משפחה ישראלית ותיקה. הוא מתבקש לארח בחדרו עולה מברית המועצות. בהמשך הסיפור נרקמים יחסי חברות בין ישראל ובין הילד העולה. מצוות גמילות חסדים, הכנסת אורחים ופדיון שבויים הן הבסיס ליחס המשפחה אל העולה.

ההצגה מתאימה לכיתות גן חובה ולתלמידי כיתות א'-ד'.

2. **"קידוש החודש"** (ההצגה מותאמת לחוברת של ת"ל, "הירח והחודש")

ההצגה ממחישה את כל תהליך קידוש החודש. שני יהודים רואים את מולד הירח ומעידים על כך בבית הדין. הדיינים מקדשים את החודש ומורים על הדלקת משואות. בהמשך מתבררת המחלוקת בין רבן גמליאל ובין רבי יהושע בשאלה אם לסמוך על החלטת בית דין לאחר שמתעורר ספק באמינות העדים.

ההצגה מבוססת על הסוגיות במסכת "ראש השנה", פרקים א'-ג', והצופים מוזמנים להשתתף באופן פעיל: הם נקראים להעיד בפני בית הדין. ההצגה מתאימה לכיתות ג'ד' (גם לדוברי רוסית).

3. **"יוסף מוקיר שבת"**

זהו עיבוד חדש לאגדה המפורסמת ממסכת שבת דף ק"ט, ע"א. בהצגה באים לידי ביטוי העניינים האלה: מצווה ושכרה, דרכים שונות לכבד את השבת וגישת היהדות לכסף כאל אמצעי, ולא כאל תכלית. הדמויות והאירועים שבאגדה הורחבו בפרטים המדגישים את העניינים שזכרו לעיל. ההצגה מתאימה לגן חובה ולכיתות א'-ד'.

תרבות

68. הצגות לילדים ולנוער*
ועדת הרפרטואר להצגות לילדים ולנוער של המזכירות הפדגוגית ושל אמנות לעם ממליצה על ההצגות, על המופעים ועל המפגשים האלה:

האגודה לקידום תרבות, "התיאטרון לילדים ולנוער", מייסודו של משרד החינוך והתרבות

"התיאטרון לילדים ולנוער" מציג: **נפלאות הקרקס, מתוך ספר התיבה המזמרת**, מאת נתן אלתרמן. בימוי: ישראל גוריון. מוסיקה: מתי כספי. עיבוד: מרים יחיל'קוס. עיצוב: משה שטרנפלד.

ההצגה מבוססת על מחזור השירים המרכזי ב"ספר התיבה המזמרת", העוסק בצרור נפלאות הקרקס. אלתרמן, בכתבו על הקרקס ועל נפלאותיו, אינו מתכוון אך ורק לעולם הקרקס על ליצניו, על לולייניו ועל פיליו. הקרקס אינו רק רצף של הופעות, אלא גם מטפורה לעולם. הקרקס של אלתרמן הוא אפוא קוסם וילד, אמנות ומלאכה, מציאות ודמיון. צרור השירים הופך למופע מוסיקלי צבעוני המשלב שירה, לחנים ופעלולי קרקס.

ההצגה מומלצת לילדי גן חובה ולתלמידי כיתות א'-ו'. להזמנת ההצגה נא לפנות ל"תיאטרון לילדים ולנוער", רח' צבי ברוק 1, תל אביב 63326, טל' 03-291453.

איגוד המארגנים והמפיקים בישראל

1. **תיאטרון "רונירון"** מציג: **איה פלוטו?**, מאת לאה גולדברג, **ויהי ערב**, מאת פניה ברגשטיין.

המופע כולל שתי הצגות "תיאטרון בובות" והפעלה:

(1) **"איה פלוטו?"** מספר את הרפתקאותיו של כלכלב בחצר המשק.

(2) **"ויהי ערב"** מספר על ילדה הרוצה לשחק עם האפרוחים בחצר ומבילה אותם. אבא כועס עליה ולבסוף סולח לה.

* בתי הספר הדתיים יתייעצו עם הפיקוח לבדיקת התאמת ההצגת.

3) לאחר מכן הפעלה והתנסות של התלמידים בתיאטרון בובות. המופע מומלץ לילדי הגן גילאי 3-4. להזמנת המופע נא לפנות לרעיה רונן, טל' 03-613475.

2. תיאטרון המריונטות "בובוני" מציג: **ד"ר דוליטל**, על פי יו לופטינג. יוצרים: רחל ואילן ברק.

ד"ר דוליטל הרופא אהב מאוד חיות. בביתו התגוררו ציצי הקוף, פולינזיה התוכי וגב גב הברווז וחיות נוספות. בני האדם חששו מן החיות, והפסיקו לבקר את ד"ר דוליטל. החיות נחלצו לעזרתן, לימדוהו את שפתם, וכך יכול היה לדבר עמן ולרפאן ממחלותיהן. ד"ר דוליטל יוצא למסע הצלת הקופים החולים באפריקה. סיפור מסעו וגלגוליו מובאים בהצגה.

ההצגה מומלצת לילדי הגן, גילאי 3-5. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון המריונטות "בובוני", טל' 052-451770.

3. תיאטרון "המריצה" מציג: **טלטול יוצא לטיול**. כתיבה, עיצוב וביצוע: שרונה שפירא ונילי דביר. בימוי: נטע אורן. ייעוץ אמנותי: איקי גלעד. מוסיקה: אלדד לידור. תלבושות ומסכים: סמי בן דוד. תאורה: ג'ודי קופרמן.

טלטול בא לעולם, ורק שמים וארץ סביבו. הכול חשוך, והוא בודד ומפחד. ואז, כשזורחת השמש, מתמלא עולמו אור ושמחה. מפגש עם סביבה חדשה, חיפוש אחר קשר ואהבה והקושי להבין ולקבל את מחזוריות היום והלילה מעסיקים את טלטול במהלך ההצגה.

ההצגה מומלצת לילדי הגן גילאי 3-6. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון "המריצה", שד' ירושלים 29, רמת גן 52381, טל' 03-748461.

4. תיאטרון הבובות "פטרשקה" מציג: **הארנב מרח' גור**, מאת ובבימוי אליה ברנדמן. עיצוב בובות ותפאורה: בלה שקאטוב.

הארנב, הקיפוד, הצפרדעים, הפרפרים ועוד חיות קטנות הגרות ביער נתקלות בזאב הרעב הרוצה לטרוף אותן. הקיפוד, לאחר משא ומתן, מגיע עמו להסכם שלא ייגע בחיות היער הקטנות עד לתחרות האגרוף אשר תתקיים בין הזאב לארנב. במהלך ההצגה אנו עושים היכרות עם תכונותיהן של חיות היער ועם מערכות היחסים ביניהן.

ההצגה מומלצת לילדי הגן ולתלמידי כיתות א'. להזמנת ההצגה נא לפנות ל"חני אירועים", ת"ד 13182, תל אביב 61131, טל' 03-323408.

5. תיאטרון "הקרן" מציג: **צפרדיכה**. סיפור, עיצוב והפעלה: גליה לוי. ייעוץ: נאווה כרמל.

המטאטא המעופף, מטאטוס, מחפש מכשפה חדשה. גליה המספרת

עוזרת לו בחיפושיו ומביאה אותו לביתה של ז'ו'ינה. ביתה של המכשפה מתגלה לצופה כבימת תיאטרון הטקנה, ובו נערכת ז'ו'ינה לכישוף מסובך. שושו החתול, פורפורה הרעה וז'ו'ינה הטובה רוקמים לפנינו עלילה קסומה.

ההצגה מומלצת לילדי הגן גילאי 5 ולתלמידי כיתות א'-ב'. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון "הקרן", ת"ד 8289, ירושלים 91082, טל' 02-633418.

6. תיאטרון "פיתום" מציג: **ניק הכתום**. כתיבה: גורן אגמון. עיצוב הבובה: יהודית גרינשפן. בימוי: רוני פיסקר. לחן: אביתר בנאי.

ניק הוא ילד שובב, סקרן, מלא ביטחון עצמי ופחד מהחושך. עוברות עליו חוויות כמו על כל ילד. ההצגה היא דיאלוג בין ניק לאמו שלא תמיד רווה נחת ממנו.

ההצגה מומלצת לילדי הגן גילאי 5 ולתלמידי כיתות א'-ב'. להזמנת ההצגה נא לפנות לדניאלה דדון, טל' 057-417679.

7. "צימבל" הפקות מציג: **מחשבות קטנות**. כתיבה ובימוי: עוזי בן כנען. לחנים ועיבודים: אפי שושני. עיצוב: מיקי בן כנען.

ההצגה מפנה את תשומת לבו של הצופה למבט מחודש, רענן ולא שגרתי על מנהגי היום-יום שלו, על חלומותיו, על סביבתו האנושית, על הדמיון הרב הקיים בינו ובין החיות והרמשים, על תנועת המכשירים שהוא משתמש בהם ועל לשון גופו.

ההצגה מומלצת לילדי הגן גילאי 5 וילידי כיתות א'-י'. להזמנת המופע נא לפנות ל"צימבל" הפקות, רח' הכנסת 42, גבעתיים, טל' 03-5712863.

8. חני אירועים מציגה: **הנסיכה שלא צחקה**. עיבוד ועריכה: דפנה קרטא-שוורץ ושי שוורץ. בימוי: שי שוורץ. עיצוב, תפאורה ותלבושות: לאה בלוך-שוטלנד.

זהו סיפורה של הנסיכה שהייתה תמיד עצובה. אביה המלך עושה מאמצים למצוא את האדם שיצליח לשמחה, אך הכול לשווא. באותו זמן חי לו ביער בלבול, ליצן תמים, מבולבל ובודד. המפגש המשעשע בין בלבול לנסיכה גורם לנסיכה לצחוק ולסוף המאוס, כמו בכל האגדות, החתונה.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות א'-ד'. להזמנת ההצגה נא לפנות לחני אירועים, רח' עין יעקב 7, נוה צדק, תל אביב 65155, טל' 03-316607.

9. תיאטרון "הקרן" מציג: **העגלה של רחל ופייבלה**. עיצוב, תפאורה ואבזרים: עמנואל קליידמן. מוסיקה: אמנון בעהם. תלבושות: חגית ורדיימשר.

סיפורם של שני נוודים-קבצנים, בעל ואישה, שאיבדו את ביתם למאחז עיניים, ונשארו חסרי כול. מאז הם חיים את חייהם בעגלת גרוטאות המשמשת אותם למסעות דמיוניים המנוגדים לחלוטין לעולמם המציאותי.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות א'ו'. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון "הקרן", ת"ד 8289, ירושלים 91082, טל' 02-633804.

10. קו אמנויות מציג: תיאטרון הפנטומימה "יורם בוקר" בחזיון תענועים, "גזית הזהב". כתיבה ובימוי: יורם בוקר. מוסיקה: דוד גרא. תפאורה ותלבושות: מישל בלין. מסכות: יהודית גרינשפן. תאורה: מאיר אלון.

סיפור "גזית הזהב" מתבסס על אגדה מתוך המיתולוגיה היוונית. הכול מחפשים את גזית הזהב כדי להשיג את שחשקה נפשם; יאסון היווני, בן המלך הגולה הגאווה, פאנטלון, הקמצן הזקן מאיטליה, ג'וחא המצרי, השוטה בעל חכמת החיים, מריאן, לוחמת להגנת הטבע ובעלי החיים, גולדה, החלוצה האידיאליסטית מישאל – כולם כאחד, על ספינה מיטלטלת בלב הים התיכון, וכל זה בראייה קומית והומוריסטית.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ה'ו'. להזמנת ההצגה נא לפנות ל"קו אמנויות", רח' בן יהודה 73, תל אביב, טל' 03-220718.

11. חני אירועים מציגה: עניין של בחירה, מאת עוזי בן כנען. בימוי: מיכל פורת. עיצוב: יוסי וקסמן.

מופע סאטירי המתעב על עניין נוקב מאוד. המופע מציע דרך חדשנית, משעשעת ומושכת ללימוד תהליכי מערכת בחירות ולהכרת דרכי החשיבה הפוליטית. המופע עוקב אחרי תהליך שבו כיתה בוחרת נציג מטעמה שיתחרה על מקומו במועצת התלמידים של בית הספר. בתום המופע יתרחש דיון בכיתה, וינחה אותו המחנך בעזרת דפי הנחיה.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ה'ח', להזמנת ההצגה נא לפנות לחני אירועים, ת"ד 13182, תל אביב 61131, טל' 03-324360.

12. יומיום בתיאטרון, מפגש עם מיקה דני, נועה לב, רותי קנר.

איך לוקחים קטע מהחיים והופכים אותו ליצירת אמנות? במפגש השחקניות חושפות את תהליך היצירה. בהמשך נבנה גם קטע בהשתתפות הקהל.

המפגש מומלץ לתלמידי כיתות ה'י'. להזמנת המפגש נא לפנות לרותי קנר, טל' 03-749877.

13. בית הספר לאמנויות הבמה, סמינר הקיבוצים, מציג: איפיגניה באאוליס, מאת אוריפידס. תרגום: יעקב שבתאי. עריכה ובימוי:

שוש רייזמן. תנועה: גבי אלדור. מוסיקה: שוש רייזמן. תאורה: נועה לב. תלבושות: ברוריה זילברשטיין. ייעוץ תפאורה: משה שטרנפלד.

הסיפור על איפיגניה הוא הסיפור הקלאסי על האב המעלה את בתו לעולה למען המולדת. בהצגה זו קוטעים את הרצף הסיפורי החד פעמי כדי להאיר את הדרמה מצדדיה השונים. על ידי הכפלה ושילוש של הדמויות נוצרות התייחסויות שונות לאירועים ולטקסט, ומתקבלות ואריאציות שונות על אותו נושא.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ז' ומעלה. להזמנת ההצגה נא לפנות למזכירות בית הספר לאמנויות הבמה, טל' 03-6424221.

14. "הבימה", התיאטרון הלאומי, מציג: מראה מעל הגשר, מאת ארתור מילר. נוסח עברי: דן אלמגור. בימוי: איציק ויינגרטן. תפאורה: אדריאן ווקס. תלבושות: ג'ודי לוין. מוסיקה: אורי וידיסלבסקי.

מחזהו של ארתור מילר עוסק בסבך יחסים במשפחת מהגרים איטלקית באמריקה של שנות ה-50. אדי קארבונה, סוואר העובד ברציפי גשר ברוקלין, ואשתו מגדלים את אחייניתם התומה, קתרין. אדי אינו משלים עם התבגרותה של הילדה והפיכתה לאישה. שלווה הבית מופרת עם בואם של שני קרובי משפחה, מהגרים לא חוקיים מאיטליה.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ח' ומעלה. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון "הבימה", טל' 03-289189.

15. "הבימה", התיאטרון הלאומי, מציג: על עכברים ואנשים, מאת ג'ון סטיינבק. נוסח עברי: אהוד מנור. בימוי: נולה צ'לטון. תפאורה: משה שטרנפלד. תלבושות: ענת מסנר. מוסיקה: אבנר קנר.

שני פועלים חקלאים מקליפורניה נודדים מחווה לחווה בחפוש אחרי עבודה. חלומם הוא לרכוש להם חלקם אדמה משלהם. לני הוא ענק גדל גוף ורפה שכל. מגע ידו ממית תמיד את היצורים הרכים, והוא תלוי לחלוטין בג'ורג', חברו. לני, אשר אינו מודע לכוחו הרב, שובר את מפרקתה של בעלת החווה כאשר הוא מנסה ללטף את שערה. הוא בורח, ובעקבותיו פועלי החווה וג'ורג'. בהתעלות טרגית הורג ג'ורג' את ידיד נפשו, כדי להצילו ממעשה לינץ.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ח' ומעלה. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון "הבימה", טל' 03-289189.

תיאטרון החאן מציג: האישה הגדולה מן החלומות, מאת שמעון לוי, על פי רומאן מאת יהושע קנז. בימוי: דורית ירושלמי. מוסיקה: רפי קדישזון. תפאורה: אילת הרפז. תאורה: חנה ורדי. תלבושות: גלית האן.

קטעים מחייהם של אנשים הגרים בשיכון אחד, בחברה "קולטת עלייה", אך בעצם אקראית. חברה שאינה כור היתוך, אלא מנוכרת, טולה רחמים ואפופת כיעור, שיממון ועקרות רוחנית. האנשים,

עולים וילדי הארץ, מעדות שונות ומרקעי חברה ותרבות, שלא "השתלבו", כמהים להבנה ולידידות, ובינתיים הם עושים את המוות לעצמם ולזולתם.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ט' ומעלה. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון החאן הירושלמי, כיכר דוד רמז 2, ירושלים 93541, טל' 02-718281.

17. התיאטרון העירוני חיפה מציג: **האי** מאת אתול פוגארד, ג'ון קיני ווינסטון נטשונה. תרגום לעברית: הלל מיטלפונקט. תרגום לערבית: אנטון שמאס. בימוי: עמית גזית. תפאורה ותלבושות: צ'רלי ליאון. תאורה: יחיאל אורגל.

המחזה מביא את סיפורם של שני אסירים פוליטיים הכלואים בכלא השמור ביותר בדרום אפריקה. יציאתם מהתא מתאפשרת לצורך עבודות פרך בלבד. מפקח עליהם סוהר קשוח וחסר רחמים. בין שני האסירים נרקמת מערכת יחסים מיוחדת שבה משחקים בערבוביה הדמיון והמציאות.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות ט' ומעלה. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון העירוני חיפה, רח' פבזר 50, חיפה 33134, טל' 04-670956.

18. התיאטרון העירוני חיפה מציג: **אדי קינג**, מאת ניסים אלוני. בימוי: עודד קולטר. תפאורה ותלבושות: איתן לוי. מוסיקה: דודי פרנס. תאורה: יחיאל אורגל.

המחזה מתקשר במישרין למיתוס של אדיפוס ולטרגדיה של סופוקלס. "אדי קינג" הוא עיצוב מחודש של המיתוס ושל יצירת סופוקלס. אם עיקרה של הטרגדיה "אדיפוס המלך" לסופוקלס טמון בבעיית הידיעה האנושית, בגילוי אמת-עבר נוראה על ידי אדם המבקש לברוח מגורלו ובדרך המיוחדת שבה היא מתגלה, הרי עיקרו של "אדי קינג" לאלוני בתשוקתו העזה של האדם להישאר בשלטון, לשמור על עמדות-כוח שהגיע אליהן.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות י' ומעלה. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון העירוני חיפה, רח' פבזר 50, חיפה 33134, טל' 04-670956.

19. תיאטרון "יובל" מציג: **האופנוע**. מחזה ובימוי: עירית בוגר. מוסיקה: מירון מינסטר. תפאורה ותאורה: אבי פרידמן.

סיפור המחזה מתרחש בסתיו 1988, בביתה של דפנה, אלמנת מלחמת יום כיפור, ובנה, ליאור, בן שש עשרה וחצי, אשר היה בן שנה במות אביו. ליאור מתנגח באמו ובאיזי, חברה לחיים. הוא נוקט את כל האמצעים האפשריים כדי להפריד ביניהם. ליאור מסתבך ב"סחיבת" אופנוע, ולרוע המזל הוא מתהפך וזקוק לעזרה. במצוקתו הוא פונה לאיזי. הוא מגלה לראשונה את אישיותו, ובין השניים נרקמת ידידות אשר תעמוד למבחן במפגש עם האם.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות י' ומעלה. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון "יובל", רח' דיזנגוף 50, תל אביב, טל' 03-202321.

20. "הבימה", התיאטרון הלאומי, מציג: **חתונת הדמים**, מאת פדריקו גרסיה לורקה. תרגום: רפאל אליעז. עיבוד ובימוי: חנן שניר. מוסיקה: קרלוס מירנדה. תפאורה ותלבושות: רוני תורן.

המחזה מבוסס על ידיעה עיתונאית שקרא לורקה אודות מעשה רצח כפול שאירע בכפר שבמחוז אלמריה. האשמה ברצח היא נערה יפה, אשר בליל חתונתה פוגשת באהובה לשעבר, וממש מתחת לחופה היא נמלטת עמו רכובה על סוסתו. חתנה, שנפגע עד עומק נשמתו, רודף אחריהם, ובתגרת דמים נהרגים האהוב והחתן.

ההצגה מומלצת לתלמידי כיתות י' ומעלה. להזמנת ההצגה נא לפנות לתיאטרון "הבימה", טל' 03-289189.

במרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח נתקבלו בחודשים האחרונים ספרים, עיתונים, כתבי עת, קלטות וסרטים בנושא תולדות קהילות, חיי התרבות שלהן ויצירתן. כמו כן אנו מפנים את תשומת הלב לפעולות חינוכיות בבתי הספר של מורשת המוסיקה בישראל. כמו כן המרכז מקיים השתלמויות שנתיות למורים באוניברסיטאות, במכללות, במרפ' "דים ובמרכזים אחרים בכל רחבי הארץ.

בדבר פרטים נא לפנות למרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח, רח' פארן 7, ירושלים, טל' 02-891560/1.

ארגונים – הודעות ופעולות

א. **מרכז רחל ינאית בן-צבי ללימודי ירושלים לנוער**

מרכז רחל ינאית בן-צבי, שלייד יד בן-צבי, מציע **למפקחים, למנהלים, למורים להיסטוריה, לגיאוגרפיה ולמקרא ולמדריכי של"ח** תכניות מיוחדות לשנת הלימודים התשנ"א:

1. **סיורים בירושלים** – סיורים מודרכים בירושלים ובסביבתה, על-פי נושאים, תקופות, שכונות ופרקים היסטוריים בתולדות העיר. הסיורים מותאמים לכיתות הגבוהות ולתכניות הלימודים.

2. **תכניות מיוחדות ללימוד ירושלים בכיתות** – תכנית מתודית מגובשת בת כמה מפגשים, המשלבת הכנה בכיתה, הרצאות וסיורים.

התכנית זכתה להצלחה בחטיבות הביניים שהצטרפו בשנת התש"ן.

3. **לימוד ירושלים בתקופת המקרא** – תכנית מיוחדת המשלבת הכנה בכיתה, ביקור והפעלה במודל ירושלים של בית ראשון וסיור בשטח. מומלץ לשירות המורים לתנ"ך ולהיסטוריה.

4. **סיורים בדגש היסטורי ברחבי הארץ** – מבחר סיורים ליום אחד על-פי נושאים היסטוריים מותאמים לתכנית הלימודים, מיועדים לחטיבת הביניים ולחטיבה העליונה.

5. **ייעוץ, הכנה וביצוע של תכניות לימודים וסיור בתולדות ארץ ישראל.** הייעוץ ניתן על-ידי צוות של מדריכים מקצועיים, אנשי חינוך ואנשי אקדמיה.

6. **יפו והעיר העברית הראשונה** – סיורים בני חצי יום או יום שלם בת"א וביפו, הכוללים היסטוריה, גיאוגרפיה ואדריכלות. התכנית מתאימה במיוחד לבתי-הספר העל-יסודיים בגוש דן.

להזמנות ולפרטים נא לפנות למרכז רחל ינאית, רח' משגב לדך 7, ת"ד 14255, ירושלים 91142, טל' 02-288075, 02-271155. בימים א"ה, בשעות 8-16.

ב. יד יצחק בן צבי – המחלקה לחינוך ולהדרכה

נפתחת ההרשמה לקורסים שנתיים בשנת הלימודים התשנ"א – הרצאות וסיורים בתולדות ארץ ישראל.

בירושלים (באולם "יד יצחק בן-צבי" רחביה):

1. ארץ-ישראל בתחום השפעתן של מעצמות העולם העתיק: מצרים, אשור, בבל, יוון ורומא, בימי שני בבוקר

2. חיי רוח, חברה ותרבות בארץ-ישראל במאות 19-20, בימי רביעי בבוקר

3. הכרת ירושלים – מתקופת בית ראשון ועד התקופה הרומית-ביזנטית, בימי ראשון, 16.30-19.15

4. דמויות מרכזיות בתולדות ארץ-ישראל, בימי שני, אחת לשבועיים, 19.30-21.30

5. אמנות ואדריכלות בארץ-ישראל במאות 19-20, בימי שלישי, אחת לשבוע, 19.30-21.30

6. "זאת ירושלים" – סדרת סיורים (בני שמונה מפגשים כל אחד) למתחילים ולמתקדמים, בנושאים שונים, בימי שלישי, אחת לשבועיים, 8.30-12.30

7. "זאת ירושלים" – סיורים בשפה האנגלית בימי שלישי (שתי סדרות, כל אחת כוללת 8 מפגשים)

8. "זאת ירושלים" – סיור ורישום – סדרה בת 6 סיורים, בימי שלישי בבוקר, אחת לשבועיים, 8.30-12.30, סדנת רישום בנוף העיר

9. "זאת ירושלים" – סיור וצילום – סדרה בת 6 סיורים, בימי שלישי בבוקר, אחת לשבועיים, 8.30-12.30, סדנת צילום בנוף העיר.

10. "בוקר שישי ביד בן-צבי" – 3 סדרות עיון (5 מפגשים בכל סדרה), בנושאים אלה:

א. בין ירושלים של מעלה לירושלים של מטה – ירושלים באמנות

ב. תנועות משיחיות וארץ-ישראל

ג. ארץ-ישראל בספרות בימי שלישי בבוקר, אחת לשבועיים, 9-11.45.

בתל-אביב (בשיתוף עם עיריית תל-אביב):

1. ההיסטוריה והתרבות של ארץ-ישראל בראי האמנות והארכיטקטורה, ימי שלישי בבוקר (בבית אריאלה, ספריית שער ציון)

2. ירושלים לדורותיה – תולדות ירושלים במאה ה-20, בימי שני, 17-19.45 (בבית עובד העירייה, פומבדיתא 4)

3. מפגש ועימות בסכסוך הישראלי-ערבי בארץ-ישראל, בימי שלישי, אחת לשבועיים, 19.30-21.30 (בבית עובד העירייה, פומבדיתא 4)

4. יהדות, נצרות ואיסלאם בארץ-ישראל – עולמות נפגשים, בימי חמישי, אחת לשבועיים, 19.30-21.30 (בבית אריאלה, ספריית שער ציון)

5. "זאת תל-אביב" – סדרת סיורים בת 6 מפגשים בתולדות ת"א, בימי שלישי, 8.30-12.30

6. "זאת ירושלים" – סדרת 1 ו-2 – בימי שלישי, בירושלים, אחת לשבועיים (כולל הסעה)

7. באנגלית: פרקים בתולדות ארץ-ישראל בזמן העתיק, בימי ראשון, אחת לשבועיים, 19.30-21.30 (בבית אריאלה, ספריית שער ציון).

בחיפה (בשיתוף עם עיריית חיפה):

1. ירושלים, עיר ימים רבים – תולדות ירושלים מתקופת המקרא ועד תקופת המנדט, בימי ראשון בבוקר (באולם "ביתנו")

2. בין שכנות ומעצמות – ארץ-ישראל בזמן החדש, בימי שלישי, אחת לשבועיים, 16-18.30 (באודיטוריום ע"ש רוטשילד).

בקריית מוצקין (בשיתוף עם עיריית קרית מוצקין):
סוגיות בתולדות הציונות בארץ ישראל, בימי חמישי, אחת לשבועיים, 20-22 (בבית התרבות ע"ש גושן).

בקריית שמונה (בשיתוף עם המועצה האזורית גליל עליון ומועצת פועלי קריית שמונה): ארץ-ישראל והתפוצות – מרכז ופריפריה, קשרים, השפעות ומאבקים, בימי רביעי, אחת לשבועיים, 19.30-21.30 (בבית ההסתדרות).

ספריות

72. הודעות המחלקה לספריות

- ספריות בתי הספר וספריות ציבוריות, שלהן חלק חשוב בהפצת ערכי התרבות בישראל, רואות את עצמן מעורבות ופעילות בנושא המרכז של שנת התשנ"א, קליטת עלייה. הנחיות ופירוט בנושא פורסמו בחוזר מיוחד ח', התש"ן, "הנושא המרכז לשנת התשנ"א: קליטת עלייה".
- המחלקה לספריות שולחת מידע רב לספריות בתי הספר: הזמנות לימי עיון, ידיעון לספרנים, פרסומים, חוזרים ועוד. יש לדאוג כי דברי דואר הממוענים "עבור ספריית בית הספר" אכן יגיעו לידי הספרן או המורה-הספרן האחראים על ספריית בית הספר. ספרן בית הספר שאינו מקבל את ההודעות מתבקש לפנות אל המחלקה לספריות, טל' 02-293141-2.
- ספרן בית הספר יוזמן להשתתף בימי ההיערכות המתקיימים בבית-הספר לקראת שנת הלימודים החדשה, ייטול חלק פעיל בתכנון העבודה, וידאג לאספקת הספרים, החוברות, תכניות הלימודים וכל החומרים הנחוצים למורים בשלבי ההיערכות.
- ספרן בית הספר, בשיתוף עם צוות המורים והנהלה, יבנה תכנית שנתית לעבודת הספרייה:
 - א. תכנית מנהלית וארגונית הכוללת את שלבי הרכישות, העשרת האוסף ושינויים בתשתית, בהתאם לתקציב הספרייה
 - ב. תכנית לימודים הכוללת תכנון לשעת ספרייה: עידוד הקריאה, הדרכה בספרייה, ניצול מקורות מידע, עבודות אישיות, עבודות גמר ונושאים מיוחדים.
- הספרן ייתן את דעתו על יצירת קשרים עם גורמים שונים, כגון אמנות לעם, מרכז ההדרכה לספריות ציבוריות, המרפ"ד האזורי, הספרייה הציבורית, מוזיאון, ספקי ספרים וכל גורם היכול להרחיב את פעילות הספרייה ולסייע בהפיכתה למוקד בבית הספר.
- מרכז ההדרכה לספריות ציבוריות הוציא לאור סדרות חדשות של כרזות אמנותיות העוסקות בספרים, בסופרים ובעידוד הקריאה. הכרזות עוצבו על ידי תלמידות מכללת "אמונה" בירושלים. המעוניינים יפנו אל מרכז ההדרכה לספריות ציבוריות, החבצלת 5, ירושלים.

בטבריה (בשיתוף עם עיריית טבריה): מחקרים חדשים בתולדות ארץ-ישראל מהתקופה הרומית ביוזמית ועד המאה ה-20, בימי ראשון, אחת לשבועיים, 19.30-21.30 (במלון פלאזה).

בנתניה (בשיתוף עם עיריית נתניה): פרקים בתולדות ארץ-ישראל – מתקופת המקרא ועד העת החדשה, בימי שלישי, אחת לשבועיים (באולם ספריית העיון).

בכפר-סבא (בשיתוף עם עיריית כפר-סבא): ארץ-ישראל בעיני כותבים, נוסעים ומגלים: תיאורי מסע ומפות, בימי רביעי, אחת לשבועיים, 20-22 (בבית התרבות ע"ש רייזל).

ברחובות (בשיתוף עם עיריית רחובות ועם יד חיים וייצמן): עליית ונפילתן של ממלכת החשמונאים ובית הורדוס, בימי שני, אחת לשבועיים, 20-22 (באולם שמידט, מכון וייצמן).

במכללת אחוה (בשיתוף עם מכללת אחוה): מחקרים ותגליות חדשות בתולדות ארץ-ישראל מהתקופה המוסלמית הקדומה ועד המאה ה-20, בימי ראשון, אחת לשבועיים, 19.30-21.30 (באולם המכללה).

בבאר-שבע (בשיתוף עם עיריית באר-שבע): ארץ-ישראל ואגן הים התיכון, בימי שלישי, אחת לשבועיים, 19.30-21.30 (באודיטוריום של האוניברסיטה).

כל הקורסים מוכרים לשנת שבתון ולגמול השתלמות. שנת הלימודים תיפתח לאחר חופשת חג הסוכות. פרטים והרשמה ביד יצחק בן-צבי, רח' אברבנאל, ת"ד 7660, ירושלים 91076, טל' 02-639201/2, 02-639170, 02-667675.

החברה להגנת הטבע היא גוף ציבורי שמטרתו להגן על ערכי הטבע, הנוף והסביבה ולטפח בקרב הציבור – בעיקר בקרב הילדים ובני הנוער – את הזיקה אל הארץ, אל גופיה ואל תולדותיה.

בפעילויות החברה להגנת הטבע לוקחים חלק מדי שנה מאות אלפי ילדים ובני נוער במסגרת החינוך הפורמאלי והבלתי פורמאלי.

עיתוני החברה להגנת הטבע הם כלי נוסף להעברת המסרים החינוכיים הללו. העיתונים מותאמים לקבוצות גיל שונות: "פשוט" – לילדים, "טבע וארץ" – לבני הנוער ולמבוגרים.

71. הודעות החברה להגנת הטבע

ספרות ילדים ונוער

73. **הודעות המדור לספרות ילדים ונוער**
- א) בחודש ספטמבר תראה אור חוברת א' (ס"ה) של "ספרות ילדים ונוער", שנה שבע-עשרה. המנויים מתבקשים לחדש את חתימתם לשנת התשנ"א.
- מחיר מנוי לשנה (4 חוברות) הוא 15 ש"ח (לחוברת בודדת – 4 ש"ח). חתימות ורכישות ב"קרן ספריות לילדי ישראל", רח' אבן-גבירול 17, ירושלים, או במדור לספרות ילדים ונוער, דוד המלך 8, ירושלים.
- ב) הופיעה חוברת ד' (ס"ד, שנה שש-עשרה) של "ספרות ילדים ונוער", ובה מפתח ל-60 חוברות של הרבעון, שראו אור בשנים 1974–1989. המפתח כולל את שמות המחברים ואת מאמריהם, שפורסמו בחמישה-עשר הכרכים, וכן את שמות הספרים והסופרים שנסקרו שם.
- החוברת תישלח למנויים כרגיל, וניתן לרכשה במדור לספרות ילדים ונוער, משרד החינוך והתרבות, רח' דוד המלך 8, ירושלים 91911, ובקרן ספריות לילדי ישראל, רח' אבן גבירול 17, ירושלים. מחיר החוברת: 4 ש"ח.

פרסומים

74. **פרסומי האגף לשירותי חינוך ורווחה**
- א. **האגף לשירותי חינוך ורווחה (שח"ר) – עובדות ומספרים**
- מאת רנה אוסיון ודליה שפרינצק. ירושלים, התש"ן
- החוברת מציגה נתונים, עובדות ומספרים הנוגעים לאגף לשירותי חינוך ורווחה. החוברת כוללת נתונים על היקף הפעילויות, חלוקת המשאבים וסדרי העדיפויות בהפעלת התכניות ברמה ארצית וברמה מחוזית.
- ב. **מפעלי הטיפול לקידום תלמידים לקראת בחינות הבגרות**
- בעריכת גד אביקסיס ויגאל מויאל, ירושלים, התש"ן
- בעקבות הרפורמה בבחינות הבגרות וההדגשים למקצועות המתמטי-יים תוגברו ופותחו תכניות באנגלית ובמתמטיקה שנועדו לקדם תלמידים טעוני טיפוח מכיתות י"ב, מרמה של 3 יחידות לרמה של 4 יחידות. בחוברת פירוט התכניות השונות הכוללות גם הכנה לבחינות הפסיכומטריות של האוניברסיטה.

ג. לקט תכניות טיפוח בחינוך היסודי

- בעריכת גד אביקסיס ויונה עיני, ירושלים, התש"ן
- בחוברת לקט תכניות לחינוך היסודי המנסות לענות על בעיות של אוכלוסיות הזקוקות לקידום. התכניות פותחו באוניברסיטאות, בטכניון, במט"ח ובעליית-הנוער, ובחלקן הן פרי יזמות חינוכיות של בתי הספר, בשיתוף המחלקה לטיפוח.
- ד. **י"ג שנים לתכנית "ההזדמנות השנייה"**
- בעריכת גד אביקסיס ויגאל מויאל, ירושלים, התש"ן
- בחוברת סקירה על 13 שנות הפרויקט הניתן לתלמידים משכבות חלשות שסיימו כיתה י"ב ובכוונתם להשלים את חובותיהם לקבלת תעודת בגרות מלאה.
- ה. **הטיפול במערכת החינוך היסודי והעלייסודי במחוז דרום**
- בעריכת חיים נבון, ירושלים, התש"ן
- בחוברת נתוני תקציב ותכניות על מערכת הטיפול בבתי-הספר שבמחוז דרום בהתשמ"ט ובהתש"ן.
- ו. **מערך הטיפול וההדרכה באגף לחינוך התיישבותי – תכניות, נתונים תקציביים**
- בעריכת חזי סיטי, תל-אביב, התש"ן
- בחוברת נתונים מספריים על מערך הטיפול וההדרכה ופירוט של תכניות טיפוח לחטיבת הביניים ולבתי הספר העלייסודיים.
- ז. **עקרונות מנחים ודרכי פעולה בשנת הלימודים התש"ן**
- מאת מנהלי המחלקות באגף שח"ר, ירושלים, התש"ן
- הספר מכיל סיכום תכניות עבודה בהתשמ"ט של המחלקות השונות באגף שח"ר ודרכי פעולה בשנת התש"ן.
- ח. **הרווחה החינוכית לקראת שנות ה-2000, סיכום כנס ארצי**
- בעריכת שמואל כהן, ירושלים, התש"ן
- החוברת מסכמת כנס שהוצג בו בעיות והתלבטויות של אנשי השדה, וכן הוצגו תשומות מול תפוקות בטיפוח.

75. חוברת חדשה – שפה ותרבות

יצאה לאור החוברת "שפה ותרבות". בחוברת מועלות שאלות שונות בקשר לשפה בכלל ולשפה העברית, שפה העם היהודי, כמשקפת את עולמו ואת תרבותו.

החוברת כוללת תשע יחידות לימוד. בכל יחידה מובא רקע למורה, וכן מובאות הצעות להפעלת תלמידים, המבוססות על טקסטים עבריים מתקופות שונות.

החוברת הוכנה מטעם מרכז ספיר לתרבות ולחינוך יהודי. המרכז מקיים סמינרים וימי עיון לנוער יהודי ישראלי, ודן בזהותו, בערכיו ובשורשיו התרבותיים, באידיאלים שלו, בהגדרותיו העצמיות ובעולמו הרוחני. כל זאת ברוח הומניסטית וסובלנית, לקירוב בין בני העם היהודי.

החוברת הוכנה בשיתוף עם המזכירות הפדגוגית, המחלקה להעמקת החינוך היהודי במשרד החינוך והתרבות.

את החוברת ניתן לרכוש במרכז ספיר, לפי כתובת זו: מרכז ספיר, העיר העתיקה, ירושלים. ת"ד 979, טל' 02-286121. מחיר החוברת 12 ש"ח.

הופיע "ביטאון למורה לערבית" מס' 8, בהוצאת המכון ללימודים ערביים בגבעת חביבה. הביטאון כולל מאמרים בנושאים דידקטיים, סקירות על חידושים בהוראת הערבית, ביקורת ספרים ועוד.

ניתן להשיג את הביטאון אצל ניסים עצמון, רח' קלאוזנר 16, רמת אביב, טל' 03-6423222 (שלוחה 42).

76. ביטאון המורה לערבית

הופיע קובץ שנתי חדש, של "יהודי ברית המועצות", מס' 13, בעריכתו של דוד פריטל (334 עמ'). הקובץ עוסק בנושאים אלה: האם יהודי בריה"מ בסכנה? הבעיות הלאומיות והתרבות היהודית בבריה"מ, יחסי ישראל בריה"מ, דמותו של היהודי בספרות הרוסית בשנות ה-80 ועוד.

להזמנת הספר יש לפנות ל"פרסומים על יהדות ברית המועצות", האוניברסיטה העברית, גבעת רם, בניין שפרינצק, חדר 104, ירושלים 91904 (טל' 02-584625).

מחיר הספר בהנחה לרשת החינוך: 31.50 ש"ח, ובכלל זה דמי משלוח.

77. הקובץ "יהודי ברית המועצות"

האקדמיה ללשון העברית מבקשת, כי יישלח אליה עותק של כל פרסום שיצא לאור על ידי יחידות משרדנו בעניין שנת הלשון העברית. בכוונתה לנצל את החומר לטובת המשך פעילויותיה.

את הפרסומים יש לשלוח לד"ר נתן אפרתי, מנכ"ל האקדמיה ללשון העברית, ת"ד 3449, ירושלים 91034.

78. משלוח חומר שיצא על ידי משרדנו בשנת הלשון העברית לאקדמיה ללשון

טוולים וביקורים במוזיאונים ובאתרים

להלן פירוט התצוגות והפעולות בבית התנ"ך:

1. תצוגה מתמדת של ספרי תנ"ך עתיקים ואמנותיים
2. תערוכה אמנותית קבועה של יצירות אמנות בציור ובפיסול
3. תערוכות שנתיות של ילדים ונוער המציירים בהשראת התנ"ך
4. תערוכות מתחלפות של אמנים נודעים (קבוצות או יחידים) בנושא התנ"ך
5. מסיבות "קבלת ספר התורה" לכיתות ב', הנערכות על ידי המורים ובשיתוף ההורים
6. ספרייה עשירה ומחשב שאפשר למצוא באמצעותו נתונים רבים ממאגר מורשת היהדות של אוניברסיטת בראילן
7. הענקת מלגות לתלמידי בתי הספר התיכוניים על עבודות גמר מצטיינות בנושאים מקראיים.

בית התנ"ך פתוח לביקורים בימים א'ה', בשעות 9-13, ולקבוצות מאורגנות גם ביתר שעות היום, ובימי ו' לפי תיאום מראש עם הנהלת הבית, טל' 03-657760.

80. מוזיאון יהדות בבל
מוזיאון יהדות בבל באור יהודה הוא היחיד מסוגו בעולם, והוא מציג באמצעים אמנותיים חדשניים את תולדות יהדות בבל ומורשתה מאז ההגליות הראשונות לבבל, בתקופה האשורית והבבלית, ועד יציאת עיראק במבצע "עזרא ונחמיה".

בין הנושאים המוצגים במוזיאון: גלות וגאולה, יישובי היהודים בבבל, ההנהגה היהודית, מרכזי תורה ורוח בקרב יהודי בבל (יום עיון), תרבות חומרית בקרב יהודי עיראק, הסמטה הבגדאדית (במקביל לספרו של הסופר סמי מיכאל, "סופה בין הדקלים"), יום עיון בנושא "ציונות – עבר והווה", עלייה וקליטה של יהודי עיראק (העיר אור-יהודה כדגם) ועוד.

המוזיאון מציע שני מסלולי סיורים מודרכים:

- א. ביקור נושאי הביקור נערך בהתייעצות עם המורה המזמין וצמוד לנושא שייבחר בהתאם לחומר מקביל הנלמד בכיתה (ובכלל זה דפי הפעלה).
- ב. תכנית העשרה: התכנית מתמקדת בנושאים המוצגים במוזיאון, ומשלבת בתוכה משימות לעבודה עצמית ומשחקים עם התלמידים בקבוצות קטנות.

לתיאום ביקור ניתן להתקשר לטל' 03-5339278/9, 03-5335001/2, פקס' 03-5339936.

ביקורי קבוצות מתקיימים בכל ימות השבוע, בתיאום מראש (ניתן לזנום "מנוי צעיר" ל-2 ביקורים נפרדים שיעניקו זכויות נוספות למנוי).

מועדי הביקור במוזיאון:

ימי שני וחמישי: 9-13

יום שלישי: 14-19

יום שבת: מצאתה ועד 22.

כתובת המוזיאון: ההגנה 83, אורייהודה.

המלצתנו מחזור מז/10, סעיף 407, על חברת התעופה "שמי הארץ" מבוטלה.

81
תצפיות לימודיות
בסיור אוויר
של חברת
"שמי הארץ"

בשנת התשנ"א ימלאו 100 שנה לחדרה. מומלץ לבקר בחדרה ובמוזיאון החאן שלה. כתובת החאן: רח' הגיבורים, חדרה, טל' 06-322330.

82
ביקור בעיר
חדרה ובמוזיאון
החאן שלה

החל משנת הלימודים הקרובה תתקיים מסגרת טיולים ייחודית בגליל המוצעת על ידי מרכז המוסיקה במועצה אזורית משגב.

בעקבות הצלחת תכנית הטיולים של "ימי מוסיקה וטבע", שהשתתפו בה מבוגרים, ילדים ונוער, הוחלט להפעיל החל משנת הלימודים התשנ"א טיולים מודרכים המשלבים מוקדים תיירותיים, אתרים ארכיאולוגיים, שמורות טבע, מאפיינים אתניים וקונצרטים קאמריים.

במסגרת המרכז הוקם אנסמבל קאמרי ממיטב האמנים בארץ, עולים חדשים וירטואוזים ואמנים ישראלים ותיקים מהשורה הראשונה. ההרכב יבצע תכניות ייחודיות שתותאמנה לקהל היעד.

כל המעוניין יוכל לקבל תכנית מפורטת.

פרטים ניתן לקבל במזכירות מרכז המוסיקה, מועצה אזורית משגב, ד"נ משגב, מיקוד 20179, טל' 04-902311, 04-902310, 04-902308.

110

נא/1, י"ב באלול התש"ן (2 בספטמבר 1990)

חינוך חברתי ובלתי פורמאלי

84. בית יגאל אלון מציע תכנית הכנה לצה"ל לתלמידי י"ב.

בבית יגאל אלון עוסקים בהכנה לקראת ההתמודדות הערכית-המוסרית שהשירות הצבאי מציג בפני המתגייס. סמינר ההכנה בבית יגאל אלון מתחלק לשניים:

חלק א'

בבית יגאל אלון - יום מלא:

- צפייה פעילה בסרט על חייו של יגאל אלון ועיסוק בהכרעות שיגאל אלון עמד בפניהן
- השוואה בין דיני מלחמה במקורות ישראל לדיני מלחמה בימינו
- מעבר במבוך "צומתי מלחמה" ועיסוק בדילמות מוסריות בשעת מלחמה
- דיון בעזרת סיפורי לוחמים
- שימוש בחלקים נוספים במוזיאון
- צפייה בסרט אקטואלי
- הרצאת מפקד.

חלק ב'

סיור ברמת הגולן או בגבול לבנון, כדי להמחיש ולהבין למה מתגייסים:

- מפגש עם חיילים ועם מפקדים בקו
- היכרות עם יישובי ספר ללימוד הבעייתיות המיוחדת לאזורי ספר
- הבנת הקשר בין הצבא לבין האזרחים-המתגיישים
- הכרת האיום הסורי והאיום של המחבלים.

85. מרכז זלמן שזר והחברה ההיסטורית הישראלית, בשיתוף עם משרד החינוך והתרבות, המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח והמועצה הציבורית לציון 500 שנה לגירוש ספרד, החליטו לקיים תחרות ארצית של עבודות על יהדות ספרד, המיועדת לתלמידים בחטיבה העליונה של בתי-הספר העל-יסודיים.

ועדה אקדמית מטעם מרכז זלמן שזר והחברה ההיסטורית הישראלית קבעה את מסגרת התחרות ותשמש כחבר שופטים.

84. בית יגאל אלון - הכנה לצה"ל לתלמידי י"ב

85. מרכז זלמן שזר - תחרות חיבורים ארצית על יהדות ספרד

111

נא/1, י"ב באלול התש"ן (2 בספטמבר 1990)

העבודות חייבות להתמקד בנושאים הקשורים לתולדות היהודים בספרד עד לגירוש בשנת 1492, ויש להגיש אותן עד י"ח בסיוון התשנ"א: (31.5.91), הפרסים יחולקו באזכרה השנתית לזלמן שזר, נשיאה השלישי של מדינת ישראל, שתתקיים בחודש אוקטובר 1991.

את העבודות יש להגיש מודפסות ובהיקף שלא יעלה על 80 עמודים.

הפרסים

מקום ראשון: 3 פרסים - טיול לספרד

מקום שני: 4 פרסים - 600 ש"ח לכל אחד

מקום שלישי: 10 פרסים – 300 ש"ח כל אחד.

ההודעה בסעיף 434 בחוזר שן/10 בטלה, מאחר שמשרדנו איננו נוהג לפרסם בחוזר מנכ"ל חברות מסחריות.

.86

ביטול סעיף

434 בחזר שן/10:

תכנית חמו

חינוך מפעיל

ומונע

זבולון אורלב
המנהל הכללי

נא/1; י"ב באלול התש"ן (2 בספטמבר 1990)

112

נספח א מערכת השידורים של הטלוויזיה החינוכית לשנת הלימודים התשנ"א

[illegible]

חט"פ – חטיבת הפנים
חט"ע – חטיבה עליונה

שידורי אחר"צ - 17:30-14:00 לילדים, לנוער ולמשפחה.

נא/1, י"ב באלול התש"ן (2 בספטמבר 1990)

113

ועונש", "מהות השמחה" ועוד, וכן בשיעורים בפילוסופיה, במחשבת ישראל, בתנ"ך, בתושב"ע ובפרט בשיעורי מחנך. הוצאת ראובן מס, בע"מ, התש"ן/1989.

כאן יוסף: שנות תרצ"ח – זיכרונות מימי מלחמת העולם השנייה. הספר מתאר את חיי הגיטו בעיר קרקוב ובמחנה המוות פלאשוב שבפולין מתקופת השואה. המחבר, בכושר סיפורי מיוחד במינו, משחזר את הראייה האוטנטית בעת התרחשות הדברים. הוא עוסק בפרטים זוטרים כביכול, כדי להוציא את נושא השואה מהאנונימיות ומסכנת הבנליות, ומכניס קצת חוש הומור כדי לשמור על צלם אנוש ועל עולם הערכים של הדמויות. צורה זו של כתיבה מחדדת את הנגיעה האנושית עד זעזוע. הספר יכול לשמש רקע טוב להוראת ההיסטוריה והספרות ולהכנת הצעירים במסעם למזרח אירופה. הוצאת המנוע, תל-אביב, רח' ברדיצ'בסקי 9, טל' 03-5621571, התשמ"ב/1982.

גוטמן ישראל, דוכרושיצקי לוציאן (מבואות), בן מנחם אריה ויוסף רב (תרגום וביאורים): כרוניקה של גטו לודז', כרכים א'–ד' (ינואר 1941 – יולי 1944). זוהי כרוניקה יחידה במינה ששותפים לה מחברים רבים אשר רשמו כמעט מדי יום את פרטי האירועים ואת הלכידה ברוח בתקופה כה קשה לעמנו. הספר כתוב פולנית במקור. הלשון היא זהירה ומאופקת בשל הפחד בפני הגרמנים. בכל כרך שני נספחים, מפת גטו לודז' ורשימת רחובותיה. בכרך א' יש גם תרשים של מוסדות הגיטו ומפעליו, בכרך ב' תרשים סביבת מחנה ההשמדה, בכרך ג' תרשים המבנה הארגוני של הרשות לניהול הגיטו, ובכרך ד' מפתחות שמות אנשים, שמות מקומות, מוסדות וארגונים יהודיים וגרמניים. הספר הוא מקור חשוב ללימוד תולדות היהודים בגטו בימי השואה, ויכול לעזור בלימוד ההיסטוריה של עם ישראל בתקופת השואה, הן לעובדי הוראה וחינוך והן ללומדים את התקופה. הוצאת יד ושם, ירושלים, התשמ"ט/1989.

סיון ראובן: הוויות וחוויות בלשונו המתחדשת. יש בספר מبحث מחקרי ורשימות בתחום הלשון. הספר עוסק בדקדוק ובשימוש הלשון, בענייני חברה ולשון, בחינוך ובלשון, בחידושי לשון, באירועים שונים בחיי הלשון ובדוגמאות של קשרי צורה ותוכן במלים מקראיות. הצורה מאירת העיניים שבה הספר מודפס עשויה לשכנע את הקוראים שכתוב לפי הכללים אכן מקל על הקריאה ועל הבנת הנקרא. מומלץ לעובדי הוראה וחינוך המלמדים כל מקצוע, ולא דווקא לשון, וכן לתלמידים בחטיבה העליונה, בפרט לאלה העתידים להיבחן בבחינות הבגרות בלשון. הוצאת א' רובינשטיין, ירושלים/1990.

פלהימר אריה: שאל בנך ויגדך – שאלות מנחות וחידות מחכימות בפרשת השבוע, בראשית. בספר שבעה פרקי שאלות ותשובות על כל פרשה לפי התורה הכתובה והמסורה. השאלות והתשובות ממוינות לפי

ספרים, מסודרים לפי א"ב של שמות המחברים, העורכים או המהדירים

אורבך עליזה: ראשונים. המצלמה תיעדה בתמונות את דיוקנם של אותם חלוצים שהגיעו ארצה בעשורים הראשונים של המאה כדי "לבנות ולהיבנות בה". רואים אותם בביתם, ליד שולחן עבודתם, ליד תמונת הבן שנהרג, ליד עץ שנטעו לפני שישים שנה ובמקומות עבודתם בשדה, ברפת ובלול. רואים בתמונות את הפנים ואת הידיים חרושי הקמטים, תוצאה של חיים ועבודה קשים. אולם אנשים פשוטים אלה עשו היסטוריה. יש לספר-אלבום זה ערך חינוכי רב, המעורר סקרנות לדעת עוד ועוד על האדם ועל תקופתו, והוא מעורר יחס של כבוד לזקן. בסוף הספר יש סקירות קצרות על כל אחת מהדמויות. מומלץ למורים וללומדים העוסקים בנושאים מתולדות היישוב בארץ. הוצאת משרד הביטחון, התש"ן/1990.

אפעל גרשון: תורת המצוות באמונת ישראל. אפשר להיעזר בספר להרחבה ולהעמקה בנושאים שונים של תכנית הלימודים, כמו "שכר

נספח ב
ביבליוגרפיה מוערת
לעובדי הוראה
וחינוך – 87
(היחידה לאישור
ספרי לימוד)

דרגות קושי, דבר המאפשר להיעזר בספר במשך שתי שנות לימוד. יש בו חכמה שלמה. מאחר שהספר מכיל לא רק שאלות, אלא גם תשובות, הוא מתאים לכיתות הנמוכות והגבוהות כאחד. הלשון היא לשון הלימודים וחדידוד של דברי חכמים. הספר עשוי לסייע בארגון הלימוד של פרשת השבוע בבית הספר. הספר אמור לעזור לכל מי שעוסק בפרשת השבוע: מורים, עובדי חינוך, הורים, בני נוער וצעירים. כמו כן הוא עשוי לתרום ליצירת אווירה נעימה ומחכימה בקרב המשתתפים בלימודו. הוצאת פסגות, התש"ן/1989.

שחאדה חסיב (מהדיר): התרגום הערבי לנוסח התורה של השומרונים. כרך א: בראשית-שמות. התרגום הערבי לנוסח התורה של השומרונים הוא מקור ראשון במעלה להכרת מסורתם הלשונית של השומרונים לפרשנות המקרא השומרנית – אשר עדיין גנוזה ברובה בכתבי יד – וכן להכרת ההלכה והתיאולוגיה של השומרונים. מהדיר הספר הראה, כי קיימים שני נוסחים של התרגום הערבי, אחד מן המאה ה-12 ואחד מן המאה ה-16. בספר מובאים שני התרגומים זה בצד זה, במהדורה מדעית מקפידה ונאה ועל פי מספר רב של כתבי יד שנשתמרו בספריות שונות ברחבי העולם. לתרגום זה נודעת חשיבות גם מבחינת תולדות הלשון הערבית בימי הביניים. הספר עשוי לסייע בהעמקת הלשון הערבית ובהעמקת הבנתם של תולדות השומרונים, ומומלץ לבתי-ספר על יסודיים שהלשון הערבית נלמדת בהם בהיקף מורחב ולבתי המדרש למורים שבהם מקבלים הכשרה מורים ערביים ומורים לערבית המתעניינים בהתפתחות ההיסטורית של הלשון הערבית. הוצאת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, ירושלים, התש"ן/1989.

הוצאה לאור: מחלקת הפרסומים
סודר בסדר-צילום, דפוס הממשלה, ירושלים